

Miljøtilsyn 2001

Sammenfatning af kommunernes,
amtskommunernes, Miljøstyrelsens og Skov- og
Naturstyrelsens miljøtilsyn i 2001

Indhold

INDHOLD	3
1 INDLEDNING	5
1.1 KOMMUNERNES MILJØTILSYN	5
1.1.1. <i>Udviklingen på landsplan</i>	5
1.1.2. <i>Minimumsaftalen</i>	6
1.1.3. <i>Vurdering af miljøtilsynet i forhold til minimumskravene.</i>	7
1.1.4. <i>Håndhævelse</i>	8
1.1.5. <i>Brugerbetaling</i>	8
1.1.6. <i>Årets tema</i>	8
1.2 DET AMTSKOMMUNALE MILJØTILSYN	8
1.2.1 <i>Udviklingen på landsplan</i>	8
1.2.2 <i>Virksomhedstilsynet</i>	9
1.2.3 <i>Tilsyn med renseanlæg</i>	10
1.2.4 <i>Tilsynet med vandløb og søer</i>	11
1.3 MILJØSTYRELSENS OG SKOV- OG NATURSTYRELSENS TILSYNSINDSATS	11
2 KOMMUNERNES MILJØINDSATS	13
2.1 MILJØFORVALTNINGEN I KOMMUNERNE	13
2.2 GODKENDELSE AF VIRKSOMHEDER	15
2.3 KOMMUNERNES TILSYNSINDSATS	17
2.3.1 <i>Tilsyn med listevirksomheder excl. Landbrug</i>	20
2.3.2 <i>Virksomheder omfattet af anmeldelse og branchebekendtgørelser</i>	22
2.3.3 <i>Andre virksomheder og anlæg</i>	26
2.3.4 <i>Tilsyn med "andet"</i>	28
2.4 LANDBRUGSTILSYNET	30
2.5 ÅRETS TEMA	37
2.5.1 <i>Tilsyn med affedtningsanlæg eksklusive renserier</i>	37
2.5.2 <i>Tilsyn med opbevaring af flydende husdyrgødning.</i>	40
3 AMTSKOMMUNERNES MILJØINDSATS	49
3.1 MILJØTILSYNET I AMTSKOMMUNERNE	49
3.2 AMTSKOMMUNERNES VIRKSOMHEDSTILSYN	51
3.2.1 <i>Tilsynet med samtlige registrerede virksomheder</i>	51
3.2.2 <i>Tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder</i>	53
3.3 TILSYN MED RENSEANLÆG	61
3.3.1 <i>Tilsyn med renseanlæg</i>	61
3.3.2 <i>Resultater af indberetningen</i>	62
3.3.4. <i>Konklusion</i>	66
3.4 TILSYN MED VANDLØB OG SØER	68
3.4.1 <i>Tilsyn med vandløb</i>	68
3.4.2 <i>Tilsyn med søer</i>	69
3.4.3. <i>Sammenfatning og konklusion for vandløb og søer</i>	71
4 MILJØSTYRELSENS OG SKOV- OG NATURSTYRELSENS MILJØTILSYN	73

4.1 MILJØSTYRELSENS OG SKOV- OG NATURSTYRELSENS TILSYNSOMRÅDER.	73
4.2 SELVSTÆNDIG ÅRSBERETNING FRA KEMIKALIEINSPEKTIONEN.	74
4.3 TILSYN MED GENETISK MODIFICEREDE ORGANISMER	74
4.4 TILSYN I SAMARBEJDE MED ANDRE MYNDIGHEDER	75
4.4.1 <i>Emballage til øl og læskedrikke</i>	76
4.4.2 <i>Off shore virksomhed</i>	76
4.4.3 <i>Off shore beredskab</i>	77
4.4.4 <i>Hurtigfærger</i>	77
4.4.5 <i>Tilsyn med skibe og med havnenes modtageordninger for affald.</i>	77
4.4.6 <i>Københavns Lufthavn</i>	77
4.4.7 <i>Naturgasanlæg</i>	78

1 Indledning

Den årlige miljøtilsynsrapport indeholder en sammenfatning af de kommunale og amtskommunale miljøtilsynsberetninger samt Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens miljøtilsyn. I 2001 har kommunernes tilsynsberetninger været delt op i en selvstændig beretning om miljøtilsynet med landbruget til Skov- og Naturstyrelsen og en tilsvarende beretning om miljøtilsynet med industri- og andre virksomheder til Miljøstyrelsen. Kommuneafsnittet i rapporten følger denne inddeling, men bevarer dog for sammenlignelighedens skyld en opgørelse af den samlede tilsynsindsats på tværs af disse to områder.

1.1 Kommunernes miljøtilsyn

1.1.1. Udviklingen på landsplan

I 2001 blev der samlet anvendt 1009 årsværk til kommunernes varetagelse af godkendelser og tilsyn efter miljølovgivningen. Dette er ca. 15 årsværk mere end året før. Bag dette tal gemmer sig en forøgelse af de anvendte ressourcer i de nye fælleskommunale miljøsamarbejder svarende til ca. 25 årsværk og en samtidig nedgang i ressourceanvendelsen i kommunernes egne forvaltninger på ca. 13 årsværk. Udgifterne til fremmede tjenesteydelser stiger med, hvad der svarer til ca. 3 årsværk.

Disse tal viser, at de nye fælleskommunale miljøsamarbejder, der har afløst de tidligere miljø- og levnedsmiddelkontrolcentre, nu for alvor er kommet i gang og samtidig har overtaget en del opgaver fra de kommunale forvaltninger.

Næsten hele ressourceforøgelsen anvendes til tilsyn, og der er samtidig tale om en forskydning af ressourcer fra kortlægning og planlægning, hvilket bevirker en stigning i ressourceanvendelsen på ca. 30 årsværk. Samtidig er ressourcerne til godkendelser øget med ca. 1½ årsværk.

I årets løb er der på industriområdet givet 366 godkendelser og ved udgangen af 2001 er det samlede antal godkendte virksomheder oppe på 3632 ud af i alt 3771 godkendelsespligtige industrivirksomheder. Det vil sige, at kommunerne kun mangler at godkende 139 virksomheder, heraf 10 i-mærkede, for at have tilendebragt godkendelserne af de ikke tidligere godkendte "gamle" listevirksomheder, hvoraf de sidste har skullet indgive godkendelsesansøgninger senest pr. 1. juli 2000.

De godkendelsespligtige landbrug med erhvervmæssigt dyrehold skal have ansøgt om godkendelse senest pr. 1. januar 2003. I 2001 er der i forhold til disse foretaget 62 godkendelser, og i alt er der godkendt 470 ud af de registrerede 591 godkendelsespligtige og i-mærkede landbrug. Kommunerne mangler således kun at godkende 121 af disse brug, hvilket svarer til ca. 20%.

Den samlede tilsynsindsats udgør ca. 645 årsværk, som fordeler sig nogenlunde ligeligt mellem på den ene side tilsyn med de virksomheder og landbrug, der er reguleret af bekendtgørelser, og på den anden side tilsyn med "andre virksomheder" og tilsyn med "andet".

Ressourceanvendelsen i sidstnævnte kategori stiger med ca. 26 årsværk og udgør nu mere end 40% af den samlede tilsynsindsats. Den dækker bl.a. over tilsyn med vandløb, spildevand, badevand, vandforsyning og jordforurening. Herudover er der tale om en forøgelse af ressourcerne til landbrugstilsynet og en mindre stigning i ressourceanvendelsen i forhold til autoværksteder. Denne modsvares af tilsvarende mindre fald i ressourceanvendelsen til tilsyn med godkendelsespligtige virksomheder og med kategorien "andre virksomheder". Tilsynsindsatsen i forhold til anmeldte virksomheder og pelsdyrfarme er nogenlunde uændret.

Ligesom de foregående år falder antallet af virksomheder inden for alle kategorier undtagen "andre virksomheder". Der er dog tale om en opbremsning i faldet af antallet af godkendelsespligtige virksomheder og autoværksteder.

Efter et par år med jævnt stigende tilsynsfrekvenser er disse på landsplan faldet lidt igen og udgør nu henholdsvis 69,4% for listevirksomheder, 38,9% for anmelde- og branchevirksomheder og 26,6% for landbrug. De tidligere års stigninger må tilskrives kommunernes bestræbelser på at opfylde de aftalte minimumsfrekvenser for miljøtilsyn, mens det seneste års fald kan ses som udtryk for, at dette arbejde nu er kommet ind i en mere kontinuerlig gænge.

1.1.2. Minimumsaftalen

Minimumsfrekvenserne for tilsyn blev aftalt mellem Kommunernes Landsforening og miljø- og energiministeren i november 1996 med virkning fra 1998. De indebærer at:

- minimum 50 % af listevirksomhederne skal være blevet tilset i løbet af det pågældende år og,
- minimum 50 % af virksomheder omfattet af anmelde- eller branchebekendtgørelser skal være blevet tilset i løbet af det pågældende og foregående år og,
- minimum 50 % af landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold skal være blevet tilset i løbet af de sidste tre år regnet fra det pågældende år.
- alle svinebrug med en opbevaringskapacitet svarende til fra 6 til 9 måneders gødningsproduktion skal også være blevet tilset inden for de seneste tre år.

Miljøstyrelsen står for vurderingen af kommunernes tilsyn i forhold til de første to led af aftalen, mens Skov- og Naturstyrelsen står for vurderingen og opfølgningen i forhold til landbrugstilsynet.

Selv om kommunerne på landsplan mere end opfylder minimumskravene skal efterlevelsen af dem vurderes i forhold til den enkelte kommune.

Fase 1 i opfølgningen.

I forbindelse med fastsættelsen af minimumskravene blev det aftalt, at hvis det fremgår af tilsynsberetningerne, at en kommune ikke lever op til minimumskravene, så vil styrelserne gå ind i en nærmere, kvalitativ vurdering af miljøtilsynet og indlede en dialog med den pågældende kommune. Det skal i denne forbindelse blandt andet undersøges, om der i løbet af året har været vigtige forhold eller andre prioriteringer, som har kunnet begrunde den lave tilsynsfrekvens.

Fase 2 i opfølgningen.

Hvis der ikke er sådanne forhold, der spiller ind, vil styrelserne påtale den mangelfulde indsats og indlede drøftelser med de pågældende kommuner med henblik på at fastlægge bindende aftaler om den fremtidige tilrettelæggelse af miljøtilsynsindsatsen.

Fase 3 i opfølgningen.

Kan der ikke opnås enighed om en bindende aftale, vil miljø- og energiministeren konkret fastlægge omfanget af disse kommuners tilsynsforpligtelse for en bestemt periode, jævnfør miljøbeskyttelseslovens § 73.

1.1.3. Vurdering af miljøtilsynet i forhold til minimumskravene.

I forhold til de godkendelsespligtige industrivirksomheder kan det konstateres, at alle kommuner ligesom året før må anses for at leve op til aftalen.

Hvad angår minimumsfrekvenserne for tilsyn med anmelde- og branchevirksomheder var der i 2000 8 kommuner, der ikke kunne leve op til de aftalte tilsynsfrekvenser. Heraf var der 5 kommuner, der heller ikke havde kunnet leve op til kravene året før, og de blev derfor kontaktet af Miljøstyrelsen med henblik på indledende drøftelser af den fremtidige tilsynsindsats (fase 2 opfølgning). De øvrige 3 kommuner blev bedt om en redegørelse (fase 1 opfølgning). Det viste sig imidlertid hurtigt, at alle 8 kommuner havde fået rettet op på tilsynet i løbet af 2001.

Det kan samtidig konstateres, at alle de øvrige kommuner også lever fuldt op til de aftalte tilsynsfrekvenser for virksomheder omfattet af anmelde- og branchebekendtgørelser. Der er altså tale om en 100% opfyldelse af dette punkt i aftalen.

De godkendelsespligtige landbrug er i relation til de aftalte tilsynsfrekvenser hidtil blevet behandlet sammen med de øvrige landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold, hvilket skyldes at der ikke for de øvrige landbrug, som skal vurderes over en 3-årig periode, har foreligget selvstændige oplysninger før 1999. I 2001 er der for første gang tale om, at sidstnævnte kan opgøres selvstændigt, og i denne situation vil det samtidig være naturligt også at vurdere tilsynet med de godkendelsespligtige landbrug i forhold til den minimumsfrekvens, der gælder for de øvrige godkendelsespligtige virksomheder.

Minimumsaftalen ikke er klar på dette punkt, og derfor er tilsynsfrekvenserne vurderet som i tidligere år, hvor godkendelsespligtige og øvrige landbrug er vurderet samlet.

Hvis man ser alle landbrugene med erhvervsmæssigt dyrehold under ét, er der 5 kommuner, der ikke overholder tilsynsfrekvensen. Ingen af disse 5 kommuner er gengangere fra sidste år, og Skov- og Naturstyrelsen vil derfor i første omgang bede disse kommuner om en redegørelse, hvori indgår en beskrivelse af årsagen til, at de aftalte tilsyn ikke er nået.

Med hensyn til det skærpede tilsyn med svinebrug med fra 6-9 måneders opbevaringskapacitet, er der 9 kommuner, der ikke lever op til tilsynsfrekvensen. 2 af disse 9 kommuner er gengangere fra sidste års opgørelse, og SNS vil derfor indkalde dem til drøftelser med henblik på at indgå bindende aftaler om det fremtidige miljøtilsyn. De øvrige 7 kommuner udbedes i første omgang om en redegørelse vedrørende årsagen til, at de aftalte tilsyn ikke er nået.

1.1.4. Håndhævelse

Den relative andel af tilsynsbesøg, der fører til håndhævelsesreaktioner er stigende inden for alle de virksomhedsgrupper, som er reguleret gennem bekendtgørelser. Hvad de godkendelses- og anmeldeligtige industrivirksomheder angår er der tale om reaktioner i forbindelse med omkring hvert tredje tilsynsbesøg, mens håndhævelsesprocenten for autoværksteder og pelsdyrfarme er helt oppe på ca. 60% og for landbrugene ligger den på 40-45%.

Den mest udbredte håndhævelsesreaktion er henstillinger, men efterhånden gives der også flere og flere indskærpsler. De skærpede reaktioner, såsom politianmeldelser, påbud og forbud svinger meget. Revurderinger af godkendelser er ikke særligt hyppige.

På landbrugsområdet er der i 2001 indrapporteret mere specifikke oplysninger end sædvanligt. Det er således præciseret, hvilke emner, der har været årsag til håndhævelserne. Dette giver kommuner og Skov- og Naturstyrelsen indblik i, hvilke emner, der giver anledning til problemer.

1.1.5. Brugerbetaling

Ligesom i 2000 har Miljøstyrelsen i forbindelse med tilsynsberetningerne for 2001 konstateret, at der ikke altid er god overensstemmelse mellem den faktisk opkrævede brugerbetaling og det indberettede antal af virksomheder, der er omfattet af bekendtgørelsen om brugerbetaling for godkendelser og tilsyn efter miljøbeskyttelsesloven, d.v.s. listevirksomheder, anmeldte virksomheder, autoværksteder, pelsdyrfarme og landbrug.

Dette synes også at gælde, selv om der tages højde for, at nogle virksomheder og anlæg, der anvendes ikke-erhvervs-mæssigt, er undtaget fra ordningen, at andre er EMAS-registrerede og kun betaler halv pris, eller for at antallet af virksomheder kan variere fra opkrævningstidspunktet til slutningen af året, hvor antallet af virksomheder registreres til brug for tilsynsberetningerne.

I forbindelse med behandlingen af kommunernes tilsynsdata har der derfor været taget kontakt til adskillige kommuner for at få dem til at bringe sammenhæng mellem de registrerede virksomheder og brugerbetalingen. Dette har i ikke så få tilfælde ført til ændringer i de hidtil indberettede data. Miljøstyrelsen vil fortsat overvåge, at der er balance i forholdet mellem tilsynsindsatsen og den opkrævede brugerbetaling.

1.1.6. Årets tema

Tilsynstemaet for 2001 indeholdt to deltemaer, dels tilsyn med industrielle affedningsanlæg eksklusive renseserier og dels tilsyn med gyllebeholdere.

1.2 Det amtskommunale miljøtilsyn

1.2.1 Udviklingen på landsplan

Tilsynsopgaverne.

Amternes tilsyn efter miljøbeskyttelsesloven omfatter de a-mærkede listevirksomheder, som typisk er de større godkendelsespligtige virksomheder og anlæg. Amterne fører desuden tilsyn med vindmøller og renselanlæg samt med

de virksomheder og anlæg, som drives af kommunerne. Endvidere fører amterne tilsyn med deponeringer i råstofgrave og tidligere råstofgrave. Endelig har amterne ansvaret for overvågningen af miljøtilstanden i omgivelserne, herunder tilsynet med miljøets tilstand i vandløb, søer og kystnære havområder og i luft, jord og grundvand.

Ressourcerne til tilsynet.

Amternes ressourceforbrug i 2001 til den samlede tilsynsvirksomhed jf. det ovenstående udgjorde i alt 377 årsværk i tilsynsforvaltningerne og 89,2 mio. kr. til fremmede tjenesteydelser.

Sammenlignet med ressourceanvendelsen året før blev der i 2001 anvendt 17 årsværk færre i forvaltningerne og 19,3 mio. kr. mindre til fremmede tjenesteydelser.

1.2.2 Virksomhedstilsynet

Virksomhederne og tilsynsressourcerne.

Det samlede antal registrerede virksomheder, for hvilke amterne er tilsynsmyndigheder, udgjorde i 2001 i alt 3.762 virksomheder, hvilket er 119 virksomheder flere end i 2000. Af de registrerede virksomheder udgjorde de a-mærkede listevirksomheder i alt 2.271 virksomheder, hvilket er 200 virksomheder færre end året før.

Ressourceforbruget til virksomhedstilsynet - inkl. udarbejdelse af godkendelser - var i 2001 i alt 161 årsværk i de amtslige forvaltninger, hvilket er 13 årsværk færre end i 2000. Desuden anvendtes 9,8 mio. kr. til fremmede tjenesteydelser, hvilket er 1,2 mio. kr. mindre end året før.

Udviklingen i tilsynet.

I alt 2.229 af de registrerede virksomheder blev tilset i 2001. Dette svarer til 59 % af virksomhederne, hvilket forholdsvis er en stigning på 2 % i forhold til 2000.

Betragtes alene de a-mærkede listevirksomheder, blev heraf i alt 1.682 virksomheder tilset i 2001, svarende til 74 % af virksomhederne. I 2000 var den tilsvarende andel 69 %. Stigningen i 2001 skyldes dog alene faldet i antallet af virksomheder i forhold til året før. For de enkelte amter varierede tilsynsfrekvensen for de a-mærkede virksomheder imellem 60 % og 100 %.

Mange a-mærkede listevirksomheder tilses flere gange årligt. I 2001 blev der således på disse virksomheder gennemført 3.254 tilsynsbesøg imod 3.765 tilsynsbesøg året før.

i-mærkede listevirksomheder

En del virksomheder er i-mærkede, dvs. godkendt med udgangspunkt i EU's godkendelsesordning. Størstedelen af disse virksomheder er dog samtidigt a-mærkede. Ved udgangen af 2001 var der i alt 513 i-mærkede virksomheder. Heraf blev i alt 399 virksomheder tilset i 2001, svarende til 78 % af virksomhederne. I alt gennemførtes 994 tilsyn på disse virksomheder.

Dambrugene.

Dambrugene udgør en del af de a-mærkede virksomheder. Siden dambrugsbekendtgørelsen trådte i kraft i 1989 er der sket en betydelig forbedring af vandløbskvaliteten nedstrøms dambrugene. Det gælder dog fortsat for et stort antal dambrug, at målsætningerne for vandløbskvaliteten neden for dambru-

gene ikke er opfyldt. I 2001 gjaldt det for 40 % af dambrugene. Det skal dog bemærkes, at målsætningerne heller ikke er opfyldt oven for 35 % af dambrugene.

Skov- og Naturstyrelsen forventer, at amterne i forbindelse med den igangværende behandling af dambrugenes ansøgninger om miljøgodkendelse sikrer, at regionplanens målsætninger for de berørte vandløbsstrækninger i højere grad kan opfyldes fremover.

Myndighedsreaktioner.

Amternes samlede tilsyn gav anledning til i alt 1.233 myndighedsreaktioner i 2001, hvilket er 184 færre reaktioner end året før.

Tilsynet alene på de a-mærkede listevirksomheder inkl. dambrugene foranledigede amterne til i alt 931 myndighedsreaktioner i 2001. Tilsynet med de a-mærkede virksomheder tegnede sig dermed for 76 % af de samlede myndighedsreaktioner. Reaktionen fordelte sig på henstillinger, indskærpelser, påbud, forbud og politianmeldelser.

Set i forhold til det samlede antal tilsynsbesøg på de a-mærkede listevirksomheder gav 29 % af tilsynene i 2001 anledning til en myndighedsreaktion.

Dette er en forholdsvis fald i forhold til 2000, hvor 38 % af tilsynene gav anledning til en af de nævnte myndighedsreaktioner.

1.2.3 Tilsyn med renseanlæg

Renseanlæg med overskridelser.

Antallet af kommunale renseanlæg med overskridelser af udledningstilladelse var i 2001 i alt 80 renseanlæg, svarende til 8,1 % af anlæggene med kontrollerede krav. Dette er det laveste antal overskridelser, der er konstateret siden 1989.

Af de 80 ulovlige udledere i 2001 havde 51 anlæg overskredet et eller flere krav i det seneste år - dvs. i 2001, 19 anlæg i hvert af de seneste to år, 7 i hvert af de seneste tre år, 2 i hvert af de seneste fire år og 1 i hvert af de seneste fem år eller mere.

Miljøstyrelsens opfølgning på overskridelserne

Miljøstyrelsen indgav i februar 2000 politianmeldelse mod fire kommuner for ulovlig udledning fra i alt fem renseanlæg. For tre af disse anlæg bad Miljøstyrelsen Indenrigsministeriet, nu Indenrigs- og Sundhedsministeriet, om at undersøge, om der i tre amter foreligger embedssvigt efter reglerne i den kommunale styrelseslov for utilstrækkeligt tilsyn.

Anklagemyndighedens overvejelser i sagerne mod de fire kommuner er endnu ikke afsluttet. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i breve af 12. juni 2003 udtalt, at ministeriet for de to amters vedkommende er enig med Miljøstyrelsen i, at disse amter har tilsidesat tilsynsforpligtelsen med de pågældende renseanlæg. Ministeriet finder dog, som sagerne foreligger oplyst, ikke grundlag for at fastslå, at de daværende medlemmer af de pågældende amtsråd har gjort sig skyldig i grov tilsidesættelse af tilsynsplikten med renseanlæggene, og ministeriet vil derfor ikke foretage sig videre i de to sager. For det tredje amts vedkommende er sagen, der er oversendt til Justitsministeriet, endnu ikke afsluttet.

Miljøstyrelsens fortsatte tiltag

Som fortsat opfølgning over for anlæg med flerårige overskridelser har Miljøstyrelsen i 2001 og 2002 bedt amterne om redegørelse for anlæg, der har overskredet i tre år i træk eller mere, vurderet ud fra tilsynsresultaterne for henholdsvis 1999 og 2000.

Miljøstyrelsen har i 2002 modtaget redegørelser for i alt 10 renseanlæg, der har overskredet i tre år eller mere inkl. 2000. Tre af disse anlæg har også overskredet udledningstilladelsen i 2001, dvs. fire år i træk eller mere, når 2001 medregnes. Vurderet ud fra amternes redegørelser for de 10 anlæg, har Miljøstyrelsen ikke fundet grundlag for at iværksætte yderligere tiltag.

Miljøstyrelsen vil dog følge udviklingen på de 10 anlæg, og overveje tiltag, hvis der igen sker overskridelser.

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at amterne gennem en håndhævelse, der har været mere konsekvent end tidligere, har fået nedbragt antallet af kommunale renseanlæg, der overskrider udledningstilladelsen, væsentligt gennem de seneste 3-4 år. Det er Miljøstyrelsens indtryk, at dette blandt andet kan tilskrives en øget fokus i amterne på anlæg, der udleder ulovligt.

Miljøstyrelsens undersøgelser siden 1998 har ikke – bortset fra de ovennævnte fem anlæg, der gav anledning til politianmeldelser i februar 2000 – afdækket forhold, der har givet Miljøstyrelsen grundlag for at iværksætte yderligere tiltag.

På den baggrund vil Miljøstyrelsen ophøre med systematisk at bede amterne om redegørelser for anlæg med flerårige overskridelser. Miljøstyrelsen vil dog fortsat følge udviklingen på området nøje og vil - hvis der vurderes at være grundlag herfor - bede amterne om redegørelser for anlæg med gentagne overskridelser.

1.2.4 Tilsynet med vandløb og søer

Tilsynet med søer og vandløb danner grundlag for amternes myndighedsudøvelse på ferskvandsområdet. Endvidere er tilsynet dels grundlag for amternes regionplanlægning, dels indgår tilsynet i amternes vurdering af, om målsætningerne for de enkelte ferskvandsområder er opfyldt.

I forbindelse med tilsynet 2001 blev der ført tilsyn med 6.509 vandløbsstationer og 250 søer.

1.3 Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens tilsynsindsats

Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen fører tilsyn med nogle nærmere bestemte lovområder og nogle enkelte konkrete virksomheder. Nogle af aktiviteterne er selvstændigt afrapporteret, f. eks. kemikalieinspektionen, hvor der udgives en selvstændig årsberetning.

Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens tilsyn udføres på de fleste områder i samarbejde med en række andre statslige myndigheder, der også har tilsynsopgaver med de pågældende virksomheder. Det er derfor vanskeligt at opgøre det præcise ressourceforbrug.

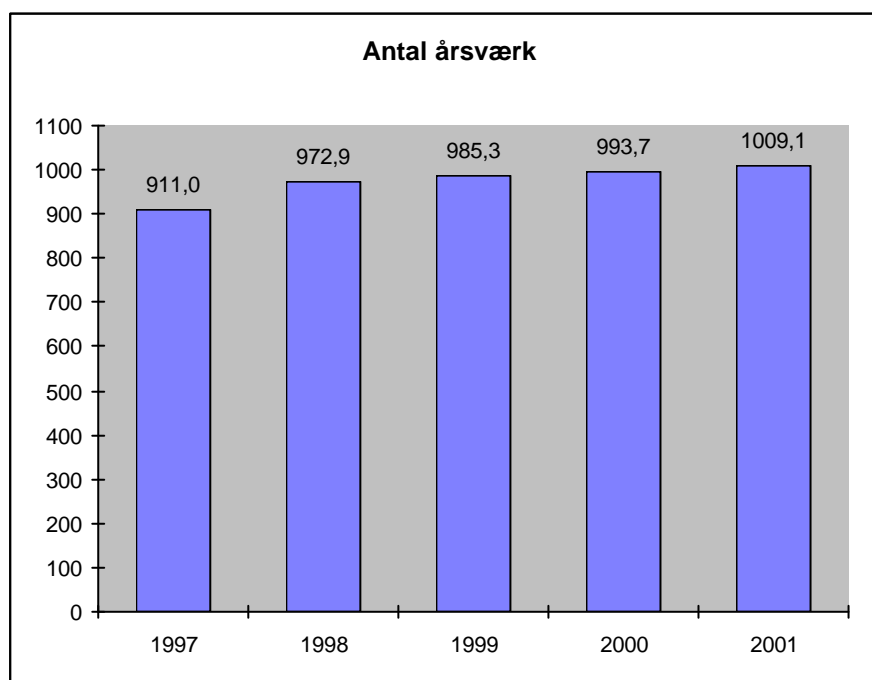
2 Kommunernes miljøindsats

2.1 Miljøforvaltningen i kommunerne

I de årlige miljøtilsynsberetninger redegør kommunerne for deres miljøindsats i form af godkendelser, tilsyn og administration efter miljøbeskyttelsesloven, jordforureningsloven, vandforsyningsloven, vandløbsloven og lov om kemiske stoffer og produkter.

I 2001 blev der på landsplan anvendt i alt 1009 årsværk i kommunerne til miljøgodkendelser og miljøtilsyn m.v., hvilket er en stigning i forhold til året før på ca. 15 årsværk svarende til 1,5%. Dette svarer nogenlunde til udviklingstendensen i de foregående år, hvor der efter en kraftig stigning i tilsynsindsatsen til især "andet tilsyn" i 1998 har været tale om en jævnt stigende tendens i ressourceanvendelsen.

Fig. 2.1 Antal årsværk til kommunal miljøforvaltning. Årene 1997 - 2001

Et årsværk svarer til én fuldtidsansat medarbejder, der er beskæftiget i miljøadministrationen. De ressourcer, som kommunerne anvender til egentlige driftsopgaver - f.eks. drift af renseanlæg o.l. - er derimod ikke medregnet.

Opgørelsen af årsværk dækker ikke alene over anvendelsen af ressourcer indenfor kommunens miljøforvaltning, men også over hvad kommunerne har købt af fremmede tjenesteydelser eller fået udført af de fælleskommunale miljøsamarbejder, som i løbet af 2000 har afløst de tidligere samarbejder i miljø- og levnedsmiddelkontrolenhederne (MLKE).

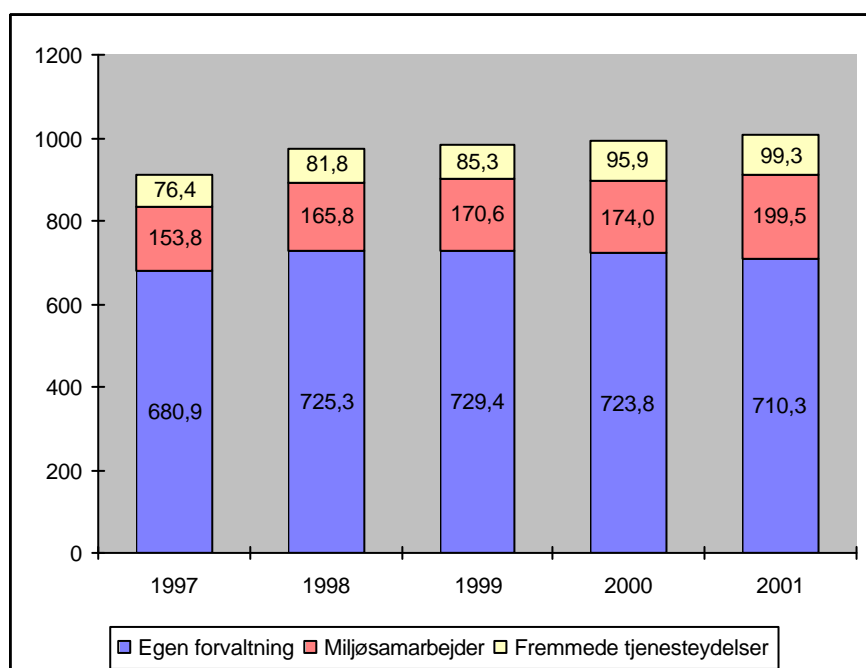
Udgifterne til de kommunale miljøsamarbejder og fremmede tjenesteydelser er i de senere år angivet i kr. i kommunernes tilsynsberetninger, men for at kunne sammenligne med de foregående års ressourceanvendelse er de herefter omregnet til årsværk.

Ved omregningen er det forudsat, at kommunerne har oplyst udgifterne excl. moms, og et gennemsnitligt 2001-årsværk er ansat til 461.000 kr., hvilket er de omkostninger, som det skønnes man i gennemsnit anvender pr. ansat til løsningen af opgaver i de kommunale miljøforvaltninger. Satsen svarer nogenlunde til den gennemsnitlige begyndelsesløn for akademisk uddannet personale incl. feriepenge, pensionsopsparing m.v. suppleret med overhead-udgifter - dvs. udgifter til husleje, kontorhold, kørsel og andre driftsudgifter - på sædvanligvis 75 % oveni.

Omregnings-satsen har i årene 1996-98 været uforandret på grund af en teknisk omlægning af beregningsmetoderne, mens den i 1999 er reguleret en lille smule op og fra 2000 reguleret med stigningsprocenten for priser og lønninger i det offentlige. Dette medfører, at tallene for ressourceanvendelsen til miljøcentre og fremmede tjenesteydelser fra 2000 og frem ikke er fuldstændig sammenlignelige i forhold til årene før, og at den relative udvikling i kommunernes ressourceanvendelse må antages at være lidt større end det, der afspejles i figurene om årsværksanvendelsen.

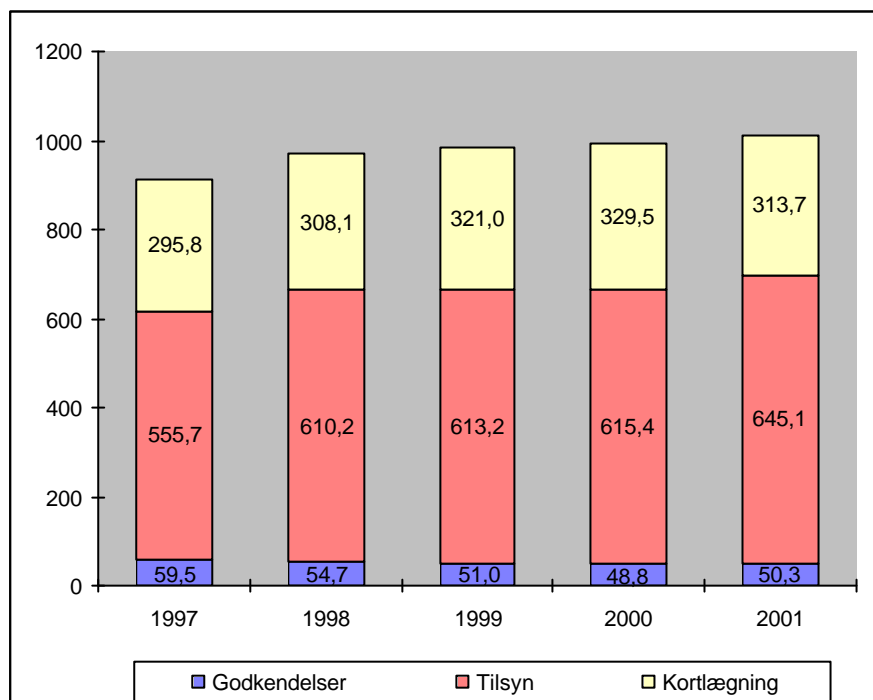
I 2001 er der sket en stigning i ressourceanvendelsen i de kommunale miljøsamarbejder, mens der er tale om en nedgang i ressourceanvendelsen i kommunernes egne forvaltninger. Det der slår igennem er sandsynligvis, at de nye kommunale miljøsamarbejder, som er startet i løbet af 2000, nu for alvor er begyndt at udføre arbejde for kommunerne, og at de derfor tegner sig for størstedelen af den samlede vækst i tilsynsindsatsen. Der er dog fortsat også vækst i købet af fremmede tjenesteydelser, om end i modereret form i forhold til året før. Dette kan skyldes, at de færreste af de nye miljøsamarbejder beskæftiger sig med laboratorieundersøgelser, hvorfor disse opgaver må købes ude i byen.

Fig. 2.2
Fordeling af årsværk til miljøforvaltning på egenforvaltning, miljøsamarbejder og fremmede tjenesteydelser 1997-2001

Den samlede miljøindsats vedrørende administration af miljølovgivningen, tilsyn og vejledning kan overordnet inddeles i flg. arbejdsfelter: meddelelse af "kapitel 5-godkendelser" efter miljøbeskyttelsesloven § 33; "tilsyn" - herunder vejledning - og opfølgende arbejde (sagsbehandling) samt "kortlægning og planlægning", f.eks. vandindvindingsplanlægning, spildevandsplanlægning, udarbejdelse af miljøhandlingsplaner m.v.

Fig. 2.3 Fordeling af årsværk til tilsyn, godkendelser og planlægning 1997-2001

I forhold til de foregående år er der tale om en kraftig vækst i tilsynsindsatsen. Det er sandsynligt, at denne udvikling hænger sammen med miljøsamarbejdernes indsats, idet der ofte ved miljøcentrenes overtagelse af tilsynsopgaver for kommunerne er sket en opstramning i målsætningerne omkring opfyldelse af tilsynsfrekvenserne. For første gang i 5-årsperioden er der også tale om en lille vækst i arbejdet med godkendelser. Dette skyldes en øget godkendelsesindsats på de "i-mærkede" virksomheder og landbrug, mens ressourceforbruget til de øvrige listevirksomheder fortsat er faldende. Ligeledes opleves der for første gang i perioden et fald i ressourcerne til kortlægning og planlægning. Denne del af miljøindsatsen udgør dog stadig mere end 30% af den samlede indsats.

2.2 Godkendelse af virksomheder

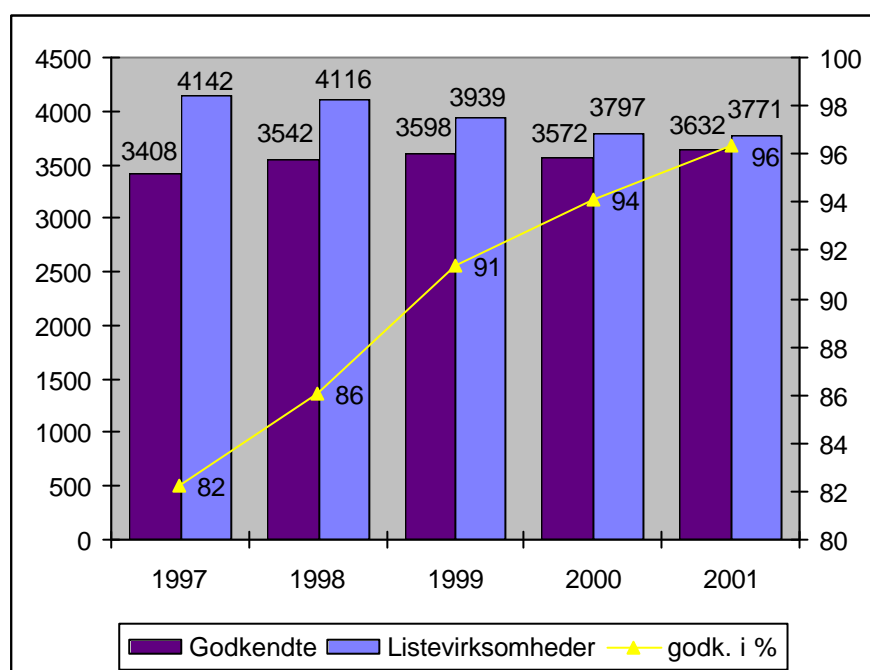
Efter miljøbeskyttelsesloven § 33 skal de virksomheder, der er optaget på listen i bilaget til bekendtgørelsen om godkendelse af listevirksomheder (Bekendtgørelse nr. 807 af 25. oktober 1999), godkendes af miljømyndighederne. Kommunerne er godkendelses- og tilsynsmyndighed i forhold til knap 3800 listevirksomheder og næsten 600 godkendelsespligtige landbrug.

Tilsynsberetningerne viser, at antallet af godkendelsespligtige virksomheder efter store fald i de to foregående år nu har stabiliseret sig på samme niveau som året før. En del af forklaringen på de foregående års fald kan imidlertid

være, at registreringerne i indberetningerne er blevet ændret i forbindelse med ikrafttrædelsen af den ny bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed pr. 3. november 1999, hvor der for en del virksomheder blev ændret i de nedre grænser for hvornår en virksomhed er godkendelsespligtig.

De sidste af de gamle listevirksomheder skulle have indsendt ansøgninger om godkendelse inden 1. juli 2000, også selv om virksomheden eksisterede før miljøbeskyttelseslovens ikrafttræden i 1974. Tallene for 2001 viser, at godkendelsesprocessen nu næsten er tilendebragt, idet procentdelen af godkendte virksomheder er helt oppe på 96% svarende til, at der kun er ca. 150 virksomheder, der mangler at blive godkendt.

Fig. 2.4. Forholdet mellem godkendte listevirksomheder og registrerede listevirksomheder (excl. godkendelsespligtige landbrug) 1997 - 2001.

I den nye listebekendtgørelse er virksomhederne inddelt i a-mærkede, i-mærkede og øvrige listevirksomheder.

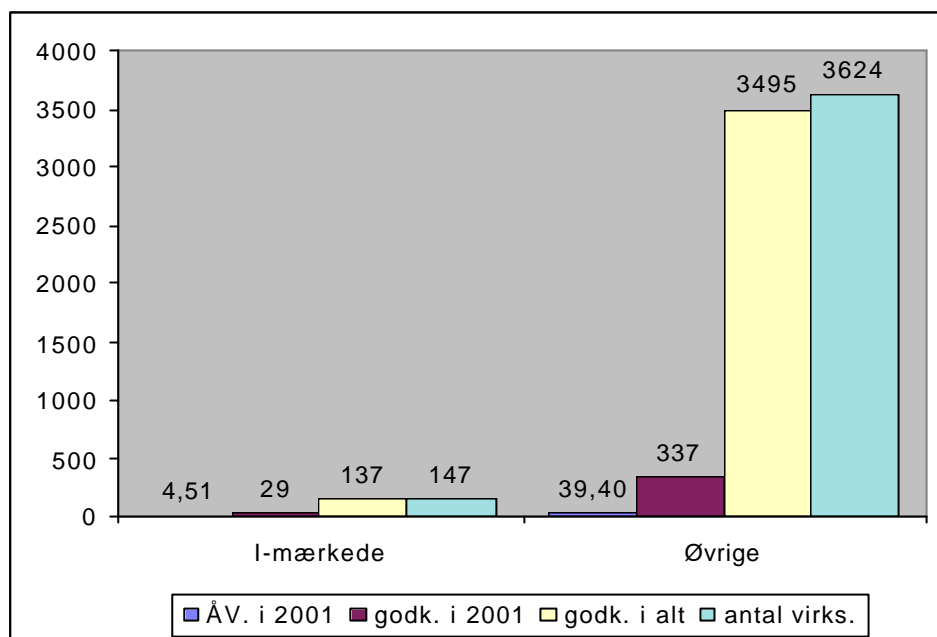
Godkendelser og tilsyn med de a-mærkede virksomheder varetages af amterne. De i-mærkede er i godkendelsesbekendtgørelsen blevet omfattet af bestemmelserne i EU's direktiv omkring integreret forebyggelse og kontrol af virksomheder, og her kan såvel amter som kommuner være godkendelses- og tilsynsmyndighed, mens de øvrige listevirksomheder henhører under kommunerne.

I 2001 er der anvendt 43,91 årsværk på godkendelser af virksomheder, excl. landbrug. Heraf er der anvendt 4,51 årsværk på i-mærkede virksomheder, hvilket er mere end en fordobling i forhold til året før og 39,40 årsværk på øvrige listevirksomheder.

Det fremgår af figur 2.5, at de 139 listevirksomheder, der endnu ikke er godkendt fordeler sig med 10 i-mærkede virksomheder og 129 øvrige.

De godkendelsespligtige landbrug som alle er i-mærkede omtales i afsnittet om tilsyn med landbrug.

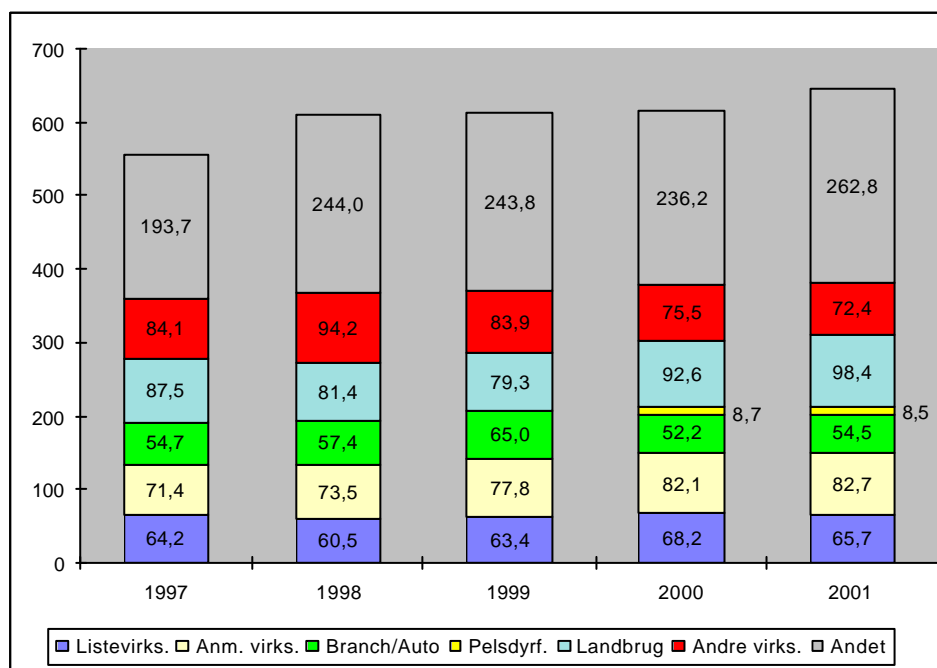
Fig. 2.5. Godkendelser af I-mærkede og øvrige listevirksomheder i kommunerne 2001

2.3 Kommunernes tilsynsindsats

Ved tilsynsopgaver forstås det egentlige tilsyn på virksomheder og landbrug, vejledningsopgaver i forbindelse hermed - f.eks. om ny lovgivning eller introduktion af renere teknologi og miljøstyring - og den efterfølgende sagsbehandling.

Fig. 2.6. Antal årsværk til tilsyn med de forskellige typer tilsynsobjekter 1997 - 2001.

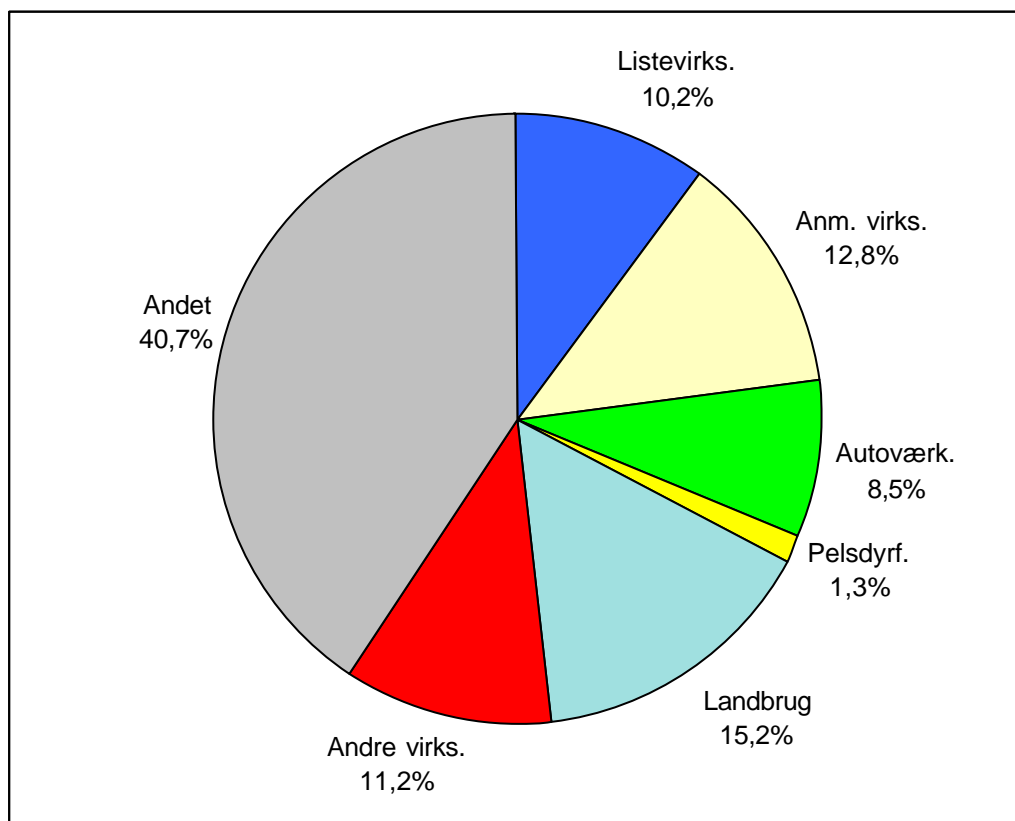

Kommunerne har i 2001 anvendt 645 årsværk til tilsynsopgaver. Det er ca. 30 årsværk mere end året før. Ligesom i 1998 ligger hovedparten af stigningen placeret på kategorien tilsyn med "andet", og der er også en stigning i ressourceanvendelsen til landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold, mens der blandt andet er et lille fald i kategorien "tilsyn med andre virksomheder".

Dette billede er formentlig noget misvisende, idet der i forbindelse med opdelingen af tilsynsberetningerne i en industridel og en landbrugsdel viste sig at komme til at mangle en rubrik i landbrugsskemaet, der modsvarede den tidligere fælles rubrik "andre virksomheder". I 2001 må ressourceanvendelsen til "andre landbrug", dvs. plantebrugene, som tilsyneladende plejer at være indrapporteret under "andre virksomheder", således formodes at være rapporteret under "andet" i landbrugsskemaet. Kategorien "andet" i de to skemaer omfatter i øvrigt tilsyn med vandløb, vandforsyning, spildevand, badevand og jordforurening.

Ressourceindsatsen til tilsyn med listevirksomheder excl. landbrug, der steg lidt året før, er igen faldet en smule, mens der tilsvarende bruges nogle få årsværk mere på tilsyn med autoværksteder. Indsatsen i forhold til anmeldte virksomheder og pelsdyrfarme er på samme niveau som året før.

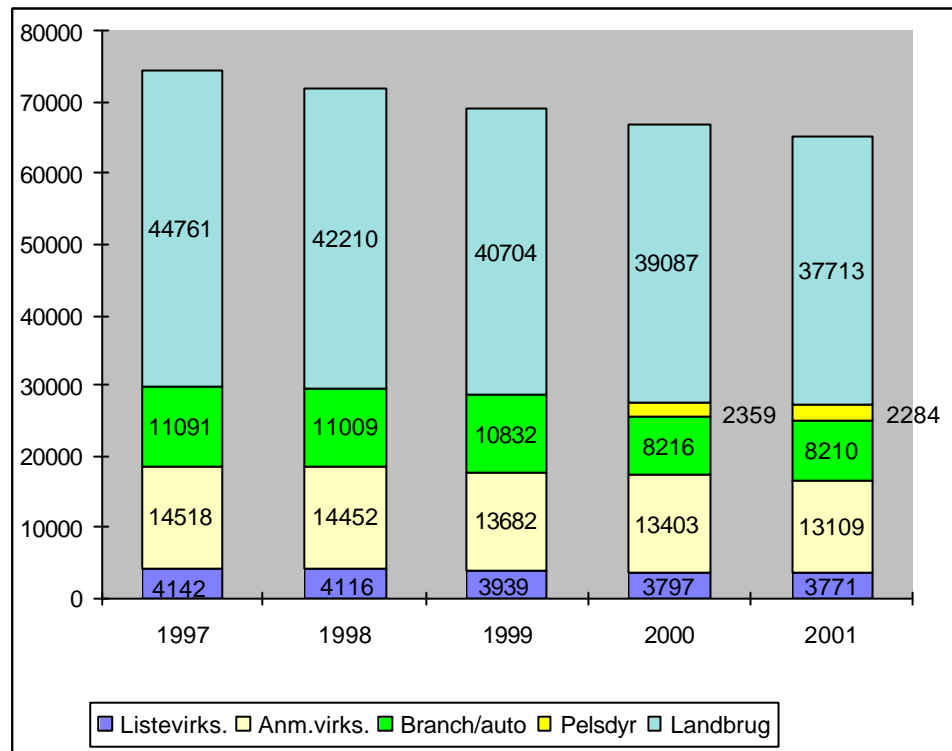
Fig. 2.7. Fordeling af årsværk til tilsyn på de forskellige virksomhedstyper og "andet" 2001.

Årets ressourcefordeling på kategorier illustreres på figur 2.7., hvor det kan ses, at kategorierne andre virksomheder og andet beslaglægger mere end halv-

delen af de samlede ressourcer til tilsyn. Landbrug og pelsdyrfarme omfatter ca. en trediedel af resten af ressourcerne, mens industritilsynet, incl. autoværksteder kun andrager en samlet andel på omkring 30%. Antallet af virksomheder i de kategorier, der yder brugerbetaling for godkendelser og tilsyn (listevirksomheder, virksomheder omfattet af anmelde- eller branchebekendtgørelser (autoværksteder og pelsdyrfarme) samt landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold, har gennem hele perioden været faldende.

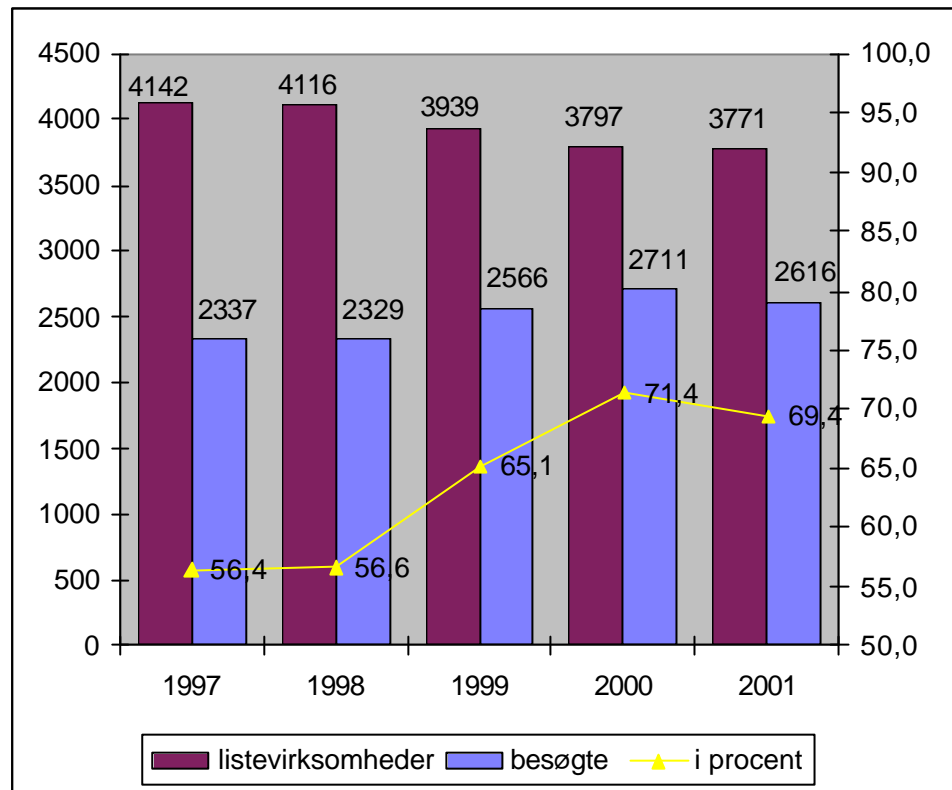
Fig. 2.8. Antal listevirksomheder, anmelde- og branchevirksomheder (autoværksteder/pelsdyrfarme) samt landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold 1997 - 2001

I 2001 ser antallet af listevirksomheder og autoværksteder dog ud til at være nogenlunde stabiliseret.

2.3.1 Tilsyn med listevirksomheder excl. Landbrug

Fig. 2.9. Antal listevirksomheder og antal besøgte listevirksomheder 1997-2001

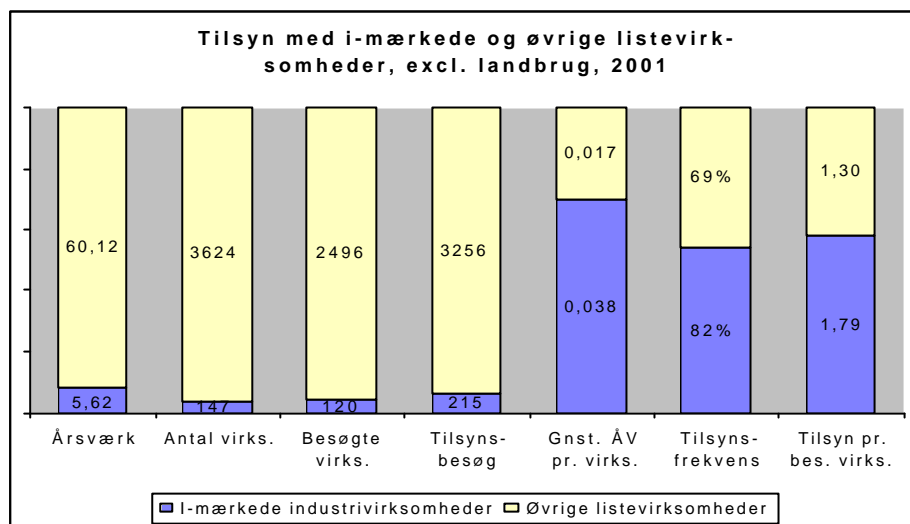
Listevirksomheder er virksomheder, optaget på bilaget til bekendtgørelsen om godkendelse af listevirksomheder. Listevirksomheder er generelt større virksomheder med et betydeligt forureningspotentiale.

Antallet af registrerede listevirksomheder, som faldt noget efter udsendelsen af den nye listebekendtgørelse i 1999 ser nu ud til at stabilisere sig lige under 3800 virksomheder. Siden indførelsen af aftalen om minimumsfrekvenser for miljøtilsyn har antallet af besøgte listevirksomheder bevæget sig op på et nyt niveau, hvilket har resulteret i en tilsynsfrekvens på lige omkring 70%. I 2000 lå den lidt over, mens den i 2001 ligger en lille smule under. Det vil sige, at kommunerne på landsplan rigeligt opfylder det minimumskrav, der i 1996 blev aftalt mellem Kommunernes Landsforening og miljø- og energiministeren om, at de hvert år skal have tilset 50% af listevirksomhederne.

Hvor der i 1998 og 1999 var en del kommuner, der havde problemer med at opfylde minimumskravet, var der tale om en positiv udvikling frem til 2000, hvor alle kommuner klarede kravet uden påtale. Der var dog 7 kommuner, som hver især manglede at tilse en enkelt virksomhed for at opfylde kravet, men da disse kommuner havde et ulige antal listevirksomheder, og da de opfyldte kravet året før, anså Miljøstyrelsen ikke dette som værende i strid med minimumsaftalen. Dette skyldes, at minimumskravet i princippet sigter mod, at der føres tilsyn med den enkelte virksomhed hvert andet år, og det er således sandsynligt, at kravet er efterlevet.

Tilsynsberetningerne viser, at der i 2001 er 1 kommune, der ikke lever op til kravet om at have tilset 50% af listevirksomhederne. Men ligesom for de 7 kommuner året før, gælder det, at denne kommune har et samlet ulige antal virksomheder og kun mangler at tilse en enkelt virksomhed for at opfylde kravet, som var opfyldt året før. Miljøstyrelsen vil derfor ikke foretage sig noget i denne anledning.

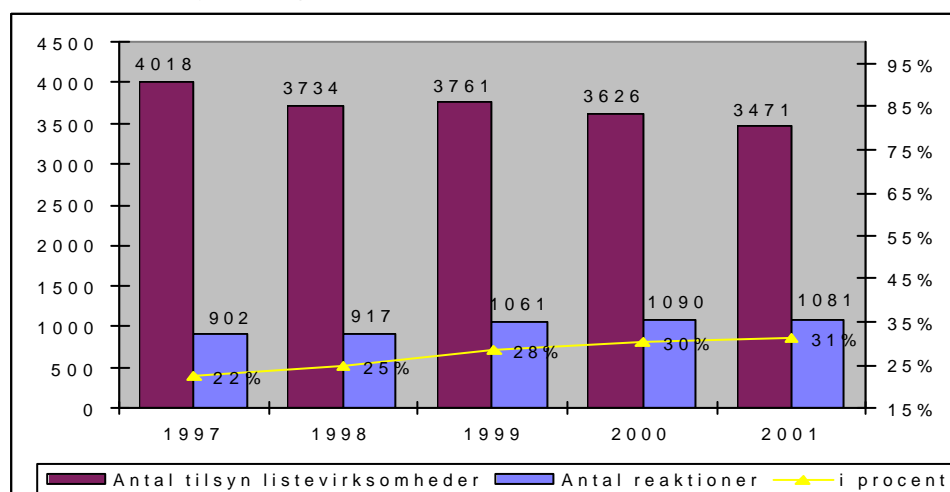
Fig. 2.10. Tilsyn med listevirksomheder; Årsværk, antal, antal besøgte samt antal tilsynsbesøg, årsværk pr. virksomhed, tilsynsfrekvens og antal besøg pr. virksomhed 2001.

Kommunernes har igen i 2001 brugt en relativ betydelig større andel ressourcer til tilsyn på de enkelte i-mærkede industrivirksomheder, end der bliver brugt på de øvrige listevirksomheder. Desuden kan det ses, at tilsynsfrekvensen er 13% større, og at de besøgte i-mærkede virksomheder i gennemsnit får flere besøg end de øvrige listevirksomheder. På dette talmæssige grundlag kan det således konstateres, at kommunerne fører et mere intensivt tilsyn med de i-mærkede virksomheder, end de gør med de øvrige listevirksomheder.

Med hensyn til det samlede antal tilsynsbesøg fortsætter tendensen fra året før med en lille nedgang, men det forholder sig stadig således, at ca. hver tredje af de besøgte virksomheder har fået mere end et tilsynsbesøg.

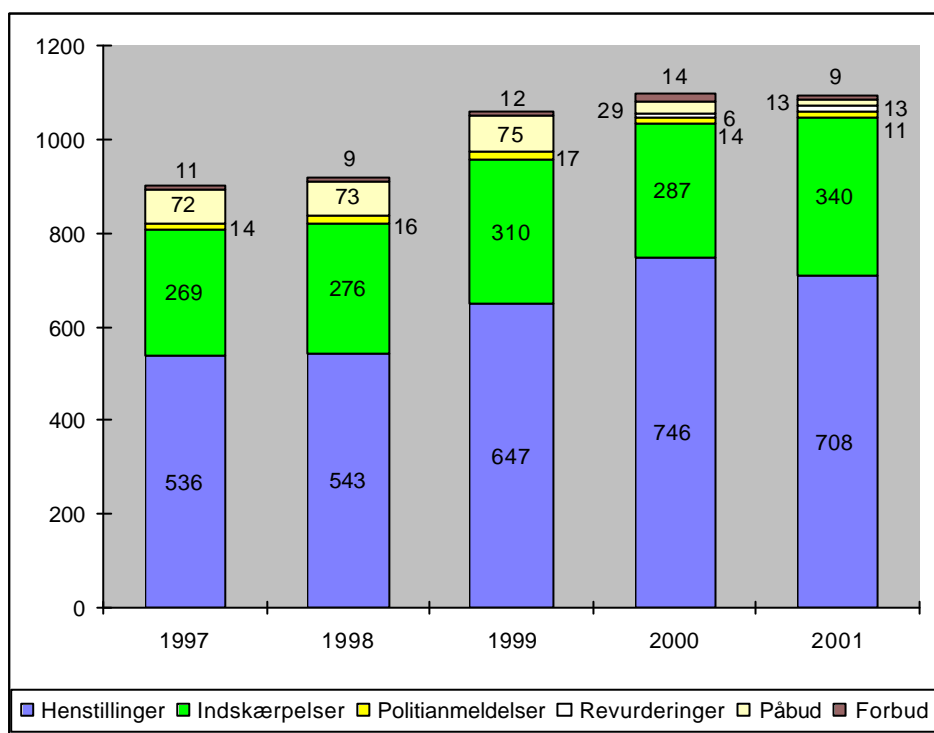
Fig. 2.11. Antal tilsynsbesøg på listevirksomheder og håndhævelsesreaktioner i forb. med tilsynsbesøg 1997 – 2001

Antallet af håndhævelsesreaktioner kan ikke opgøres særskilt for de enkelte typer af listevirksomheder. Det ligger imidlertid på nogenlunde samme niveau, så i forhold til et samlet lidt mindre antal tilsynsbesøg er der tale om en relativ stigning i antal tilsynsbesøg, der har givet anledning til håndhævelsesreaktioner, som nu er oppe på 31%.

Antallet af håndhævelsesreaktioner fordeler sig som vist på figur 2.12. Stigningen er primært sket i form af et øget antal indskærpelser, mens antallet af henstillinger og påbud er faldet. Forbud og politianmeldelser er nogenlunde det samme som året før.

Fig. 2.12. Antallet af håndhævelsesreaktioner i forhold til listevirksomheder 1997-2001

2.3.2 Virksomheder omfattet af anmeldeordning og branchebekendtgørelser

Virksomheder omfattet af anmeldeordningen er optaget på et bilag til Bekendtgørelse om anden virksomhed end listevirksomhed (Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 367 af 10. maj 1992).

Der er her tale om de virksomheder, som blev taget ud af godkendelsesordningen, da listen over godkendelsespligtige virksomheder blev revideret i 1991. Der er således hovedsageligt tale om mindre og mellemstore virksomheder med et vist forureningspotential.

Virksomheder omfattet af branchebekendtgørelser er autoværksteder og pelsdyrfarme, som hver især er omfattet af en bekendtgørelse, hvor der stilles en række miljømæssige krav til netop disse typer virksomheder.

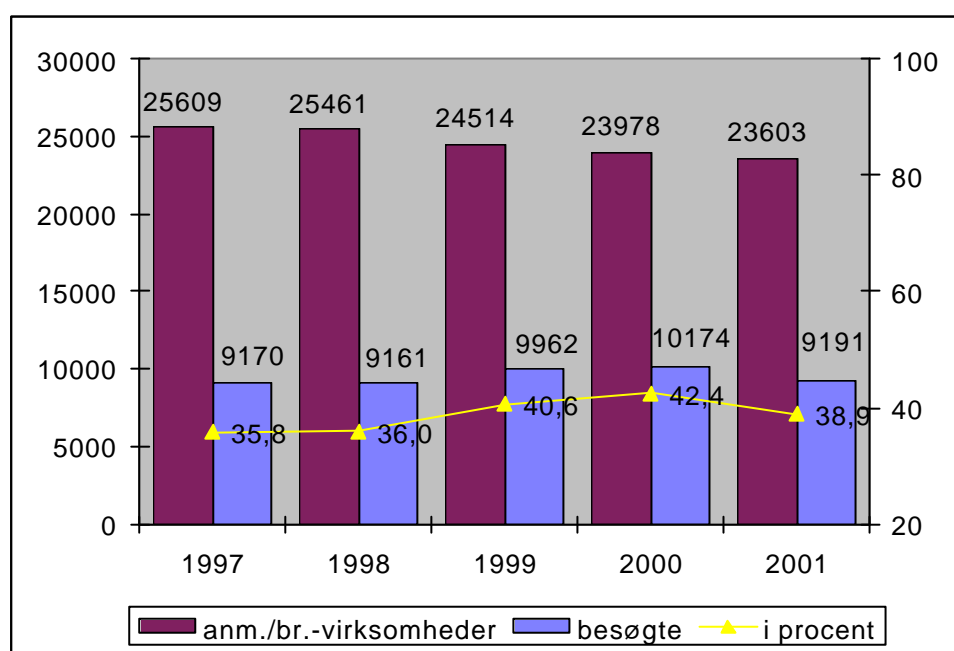
I minimumsaftalen om tilsynsfrekvenser behandles disse virksomheder under ét, idet beregningerne for anmelde- og branchevirksomhederne foretages såle-

des, at det samlede antal besøgte virksomheder i de to år forholdes til det samlede antal registrerede virksomheder ved udgangen af det seneste år.

Aftalen om minimumsfrekvenser indebærer, at 50% af de virksomheder, der er omfattet af anmelde- eller branchebekendtgørelser skal være tilset i løbet af 2 år. Ligesom for listevirksomhederne foretages denne vurdering i forhold til den enkelte kommunes tilsynsindsats.

Fra 2000 har det været muligt at behandle disse virksomhedskategorier hver for sig, hvilket også til en vis grad vil blive gjort i det følgende, men det vil ikke være rimeligt også at gøre dette i forhold til vurderingen af opfyldelsen af minimumsfrekvenserne. Tilsynet med pelsdyrfarme er nærmere omtalt i et efterfølgende afsnit om landbrugstilsynet.

Fig. 2.13. Antal let af virksomheder omfattet af branchebekendtgørelser og anmeldelse og antal let af besøgte virksomheder i årene 1997 – 2001

Det samlede antal virksomheder omfattet af anmelde- og branchebekendtgørelser udviser gennem hele perioden en faldende tendens.

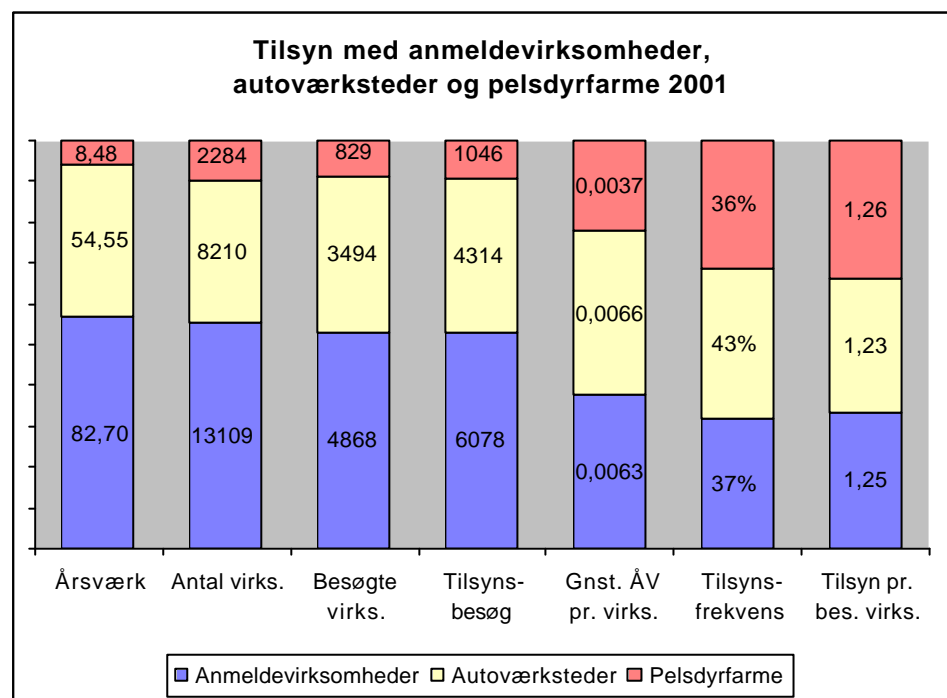
Til gengæld er tilsynsfrekvensen fra 1998 til 2000 steget fra det hidtidige niveau omkring ca. 36% til over 42%, mens den nu i 2001 falder til ca. 39%. Såvel den tidligere stigning som det seneste fald må kunne tilskrives kommunernes bestræbelser på at opfylde minimumsfrekvensen for miljøtilsynet med disse virksomheder, hvilket i 2001 er lykkedes for samtlige kommuner.

Der er tale om en meget positiv udviklingstendens. Mens der i opgørelsen for årene 1998 og 1999 på landsplan var omkring 15% af kommunerne, der ikke kunne leve op til minimumskravene for miljøtilsyn med disse virksomheder, var tallet for 1999 og 2000 nede på kun 8 kommuner, og for perioden 2000-2001 opfylder alle kommuner kravet. Nedgangen i den samlede frekvens på landsplan i 2001 udgør således ikke noget problem i forhold til minimumsfrekvenserne, men må nærmere ses som udtryk for, at kommunerne nu har fundet en passende rytme i forhold til at overholde kravene til disse.

Ser vi på udviklingen inden for de tre virksomhedskategorier er der tale om et fald i antal anmeldte virksomheder med næsten 300 fra 13406 til 13109 virksomheder. Antallet af autoværksteder er nogenlunde uændret 8210, mens antallet af pelsdyrfarme er faldet med 75 til i alt 2284.

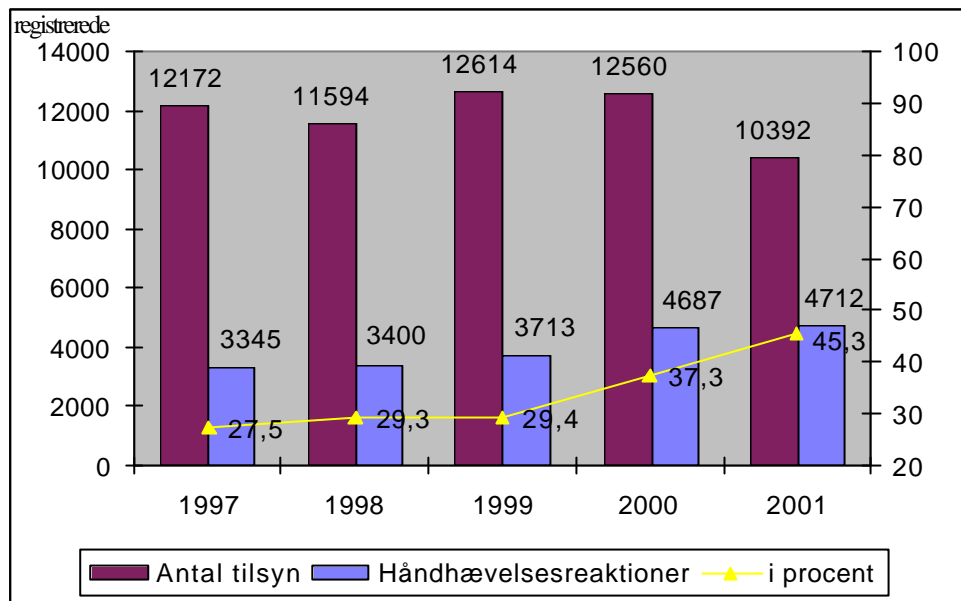
Den samlede årsværksindsats er nogenlunde den samme som året før, men med en lille stigning på et par årsværk for autoværksteder, som kommunerne synes at udvise en skærpet opmærksomhed omkring. Tilsynsfrekvensen for disse er således oppe på 43%, hvilket er 6-7% større end for anmeldte virksomheder og pelsdyrfarme. Samtidig er det gennemsnitlige ressourceforbrug pr. virksomhed også størst for autoværksteder, dog tæt fulgt af ressourceforbruget på anmeldte virksomhederne. De besøgte virksomheder besøges nogenlunde lige hyppigt for alle tre kategorier.

Fig. 2.14. Tilsyn med anmeldte virksomheder, autoværksteder og pelsdyrfarme

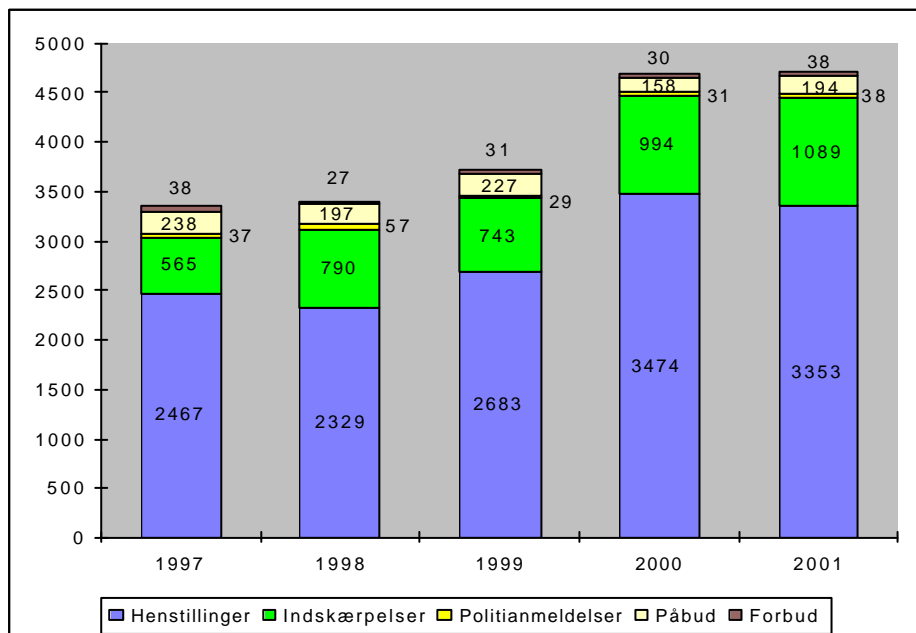
Det samlede antal tilsynsbesøg er gået en del ned i 2001 men svarer stadig til, at ca. en fjerdedel af de besøgte virksomheder får mere end et besøg.

Fig. 2.15. Antal tilsynsbesøg på anmelde- og branchevirksomheder og håndhævelsesreaktioner i forb. med tilsynsbesøg 1997- 2001. 2001 er excl. pelsdyrfarme.

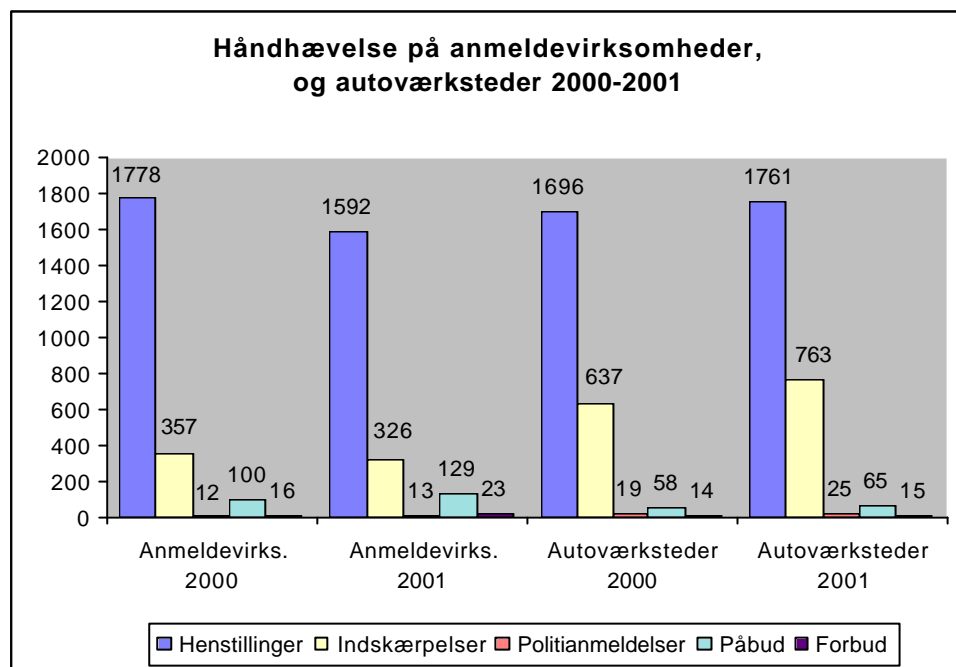
Der ser også ud til at være noget at komme efter, når kommunerne fører tilsyn med disse virksomheder, idet antallet af håndhævelsesreaktioner er stigende gennem hele perioden. Hvor der i årene før er registreret håndhævelsesreaktioner samlet for alle anmelde- og branchevirksomheder, er pelsdyrfarme blevet udskilt i 2001, hvor de omtales i landbrugsafsnittet. I figuren er der i 2001 således kun medtaget håndhævelsesreaktioner på anmeldevirksomheder og autoværksteder, som dog tilsammen ligger nogenlunde på niveau med året før. Hele 45% af tilsynsbesøgene har givet sig udslag i en håndhævelsesreaktion. Disse fordeler sig således:

Fig. 2.16. Håndhævelsesreaktioner overfor virksomheder omfattet af branchebekendtgørelser og anmelderordning 1997 - 2001. 2001 er excl. pelsdyrfarme.

I forhold til sidste år er der selv uden pelsdyrfarmene sket en forøgelse af antallet af såvel indskærpelser, politianmeldelser, påbud og forbud, hvor sidstnævnte 3 kategorier er steget med mere end 20%.

Fig. 2.17. Håndhævelsesreaktioner på anmeldevirksomheder og autoværksteder 2000-01.

Mens antallet af håndhævelsesreaktioner på anmeldevirksomheder er faldet fra 2263 til 2083 er det på autoværksteder tilsvarende steget fra 2424 reaktioner sammen med pelsdyrfarmene i 2000 til 2629 reaktioner alene på autoværksteder i 2001. Det kan således konstateres, at der er stigende og et betydeligt større antal håndhævelsesreaktioner på autoværkstederne, selv om antallet af disse kun udgør på 8210, mens der findes 13109 anmeldevirksomheder.

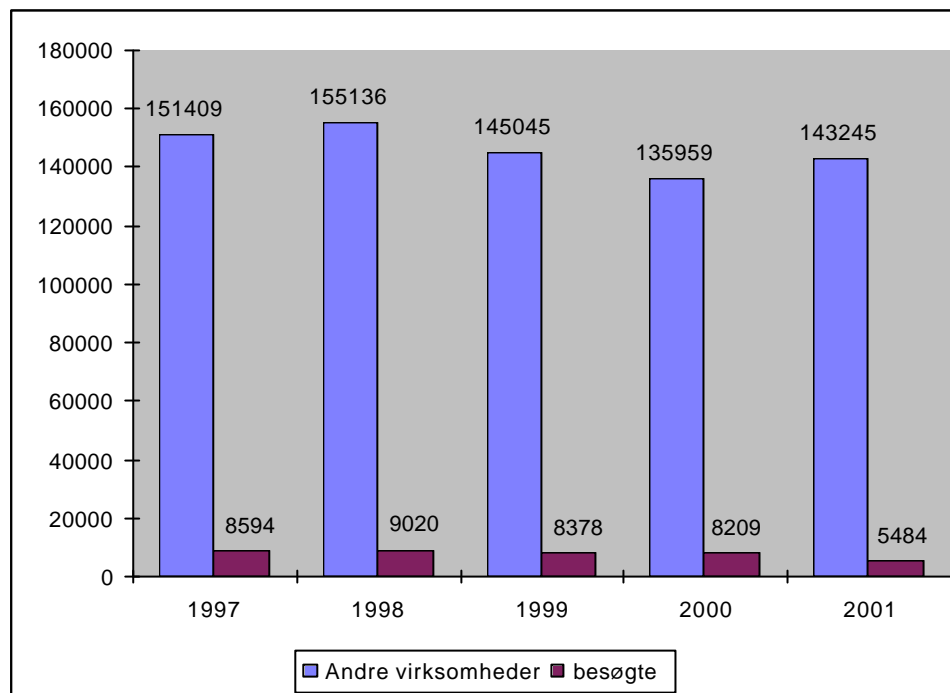
I 2001 gav hele 61% af tilsynsbesøgene på autoværkstederne sig således udslag i håndhævelsesreaktioner, mens det samme kun gjaldt for 34% af anmeldevirksomhederne. Samtidig kan det ses at der gives ca. dobbelt så mange indskærpelser til autoværksteder, og at der også har været nogle flere politianmeldelser, mens der dog er udstedt færre påbud og forbud.

2.3.3 Andre virksomheder og anlæg

Der er her tale om virksomheder, der ikke er omfattet af de bekendtgørelser, som er nævnt ovenfor. Det drejer sig om mindre virksomheder, værksteder, forretninger, restaurationer m.v. - alt sammen virksomheder, der hovedsagelig har et mindre eller slet intet lokalt forureningspotentiale.

Opgørelsen af antallet af "andre virksomheder" er højest usikkert og kan ikke betragtes som absolut. Det er til en vis grad et udtryk for, hvor mange af disse virksomheder, myndighederne løbende er kommet i kontakt med, og som derfor er blevet registreret i kommunens virksomhedsregister. Tilsynsbesøgene skyldes ofte naboklager.

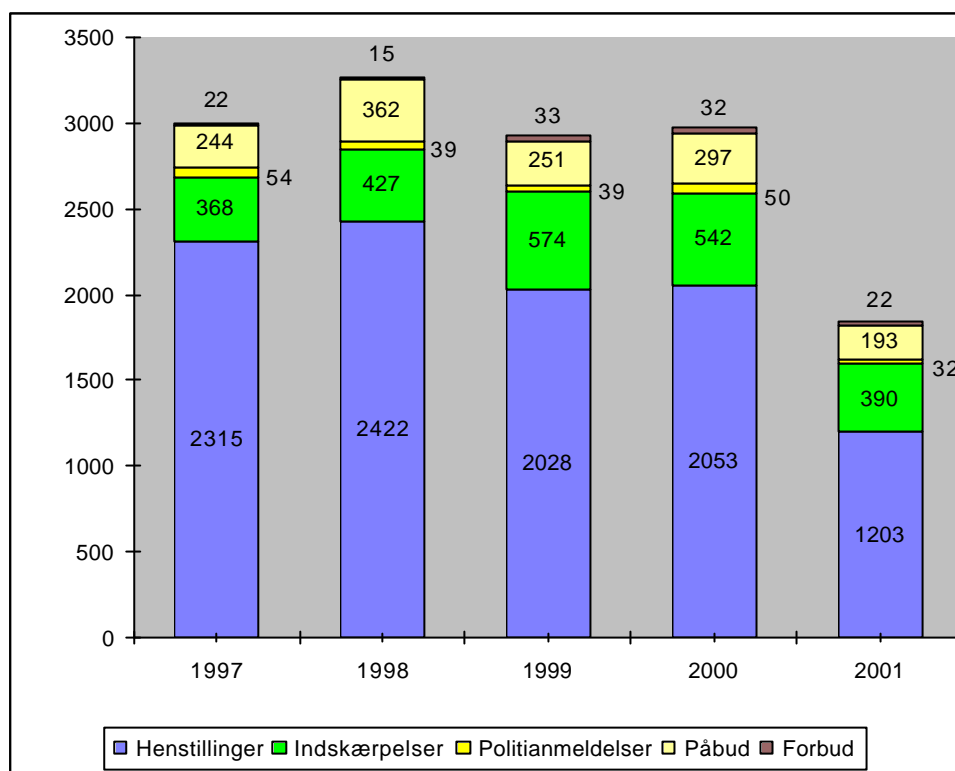
Fig. 2.18. Antal tilsynsbesøg på "andre virksomheder" og antal registrerede virksomheder og anlæg 1997 - 2001.

Det viste sig ved optællingen af kommunernes første indrapporteringer, at antallet af virksomheder i denne kategori var faldet med 75% til omkring 35.000. Da dette forekom usandsynligt kontaktede Miljøstyrelsen et stort antal kommuner, der enten havde angivet ikke længere at have nogen "andre virksomheder" eller reduceret antallet kraftigt. Fra en del kommuner var svaret, at dette var begrundet i, at de tidligere havde medregnet landbrug uden erhvervsmæssigt dyrehold, herunder alle plantebrugene, under denne kategori. I forbindelse med opdelingen af indberetningsskemaet til en "industridel" til Miljøstyrelsen og en landbrugsdel til Skov- og Naturstyrelsen var disse landbrug så blevet flyttet til landbrugsskemaet, hvor der imidlertid ikke var nogen tilsvarende kategori til "andre virksomheder". Dette afstedkom, at ressourceanvendelsen var blevet taget med under "andet", hvor der imidlertid ikke kunne angives noget antal.

Dette er sandsynligvis også forklaringen på, at antallet af besøgte virksomheder falder markant i 2001. Ligeledes må dette kunne forklare det tilsvarende fald i antallet af håndhævelsesreaktioner, som procentuelt er på nogenlunde samme niveau som det plejer, nemlig knap 35% af antallet af besøgte virksomheder. Reaktionen kommer mest i form af henstillinger, men der ser ud til at være tale om en relativ stigning i antallet af indskærpelser. Antallet af forbud og politianmeldelser varierer en hel del.

Fig. 2.19. Art og antal af håndhævelsesreaktioner i forhold til "andre virksomheder og anlæg". Årene 1997 - 2001.

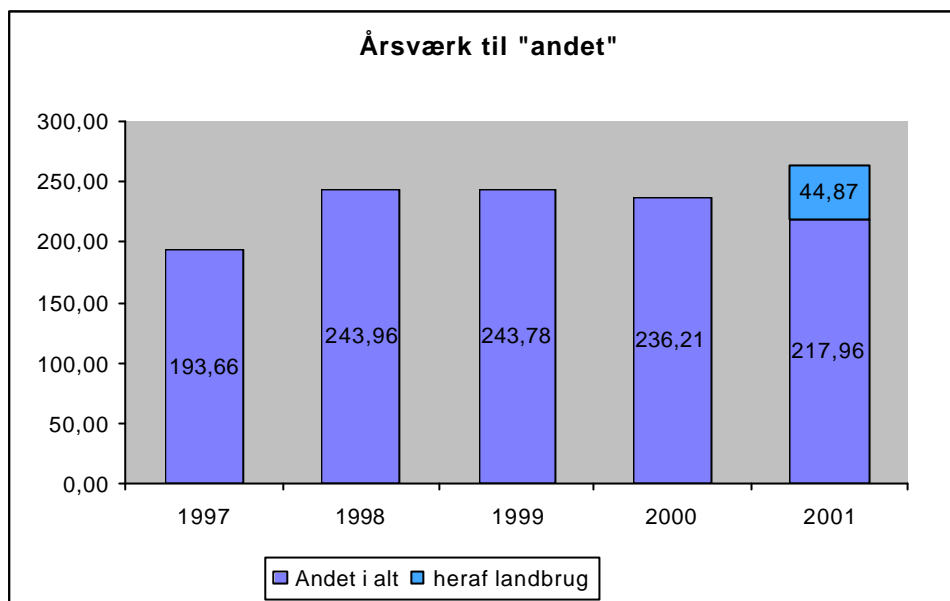
2.3.4 Tilsyn med "andet"

Tilsyn med "andet" dækker over en lang række tilsynsopgaver:

- tilsyn med vandløb
- tilsyn med privat vandforsyning
- tilsyn med badevand
- tilsyn med udledning af spildevand
- tilsyn i forbindelse med jordforurening
- gene- og klagesager
- tilsynet efter en lang række andre bekendtgørelser

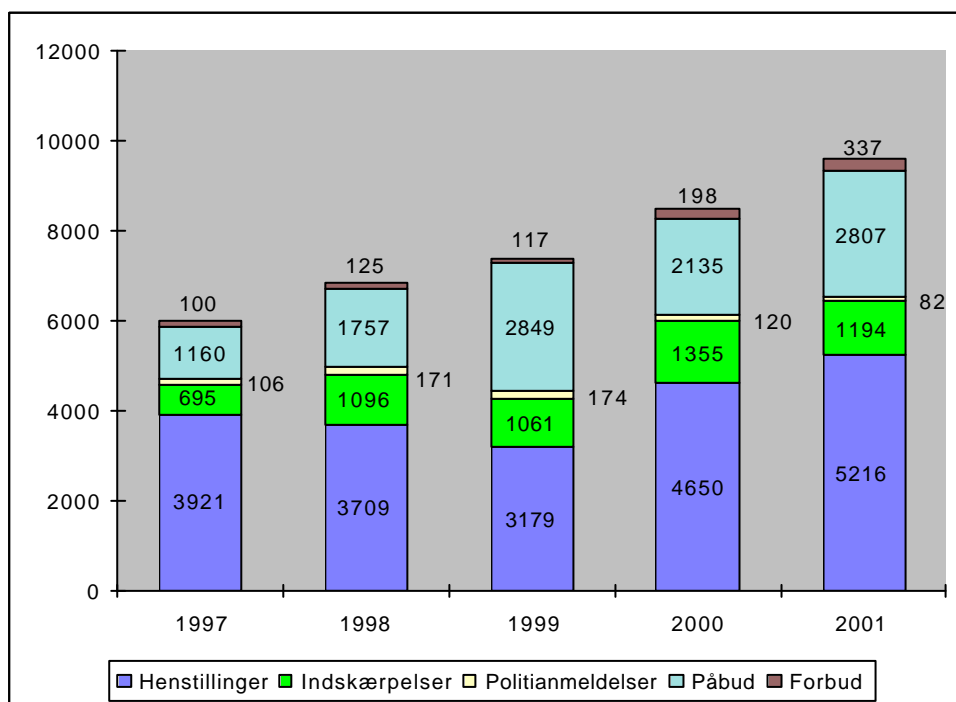
Ressourcerne til tilsyn med "andet" udgør i forvejen en meget væsentlig del af de samlede ressourcer i den kommunale miljøforvaltning. Fra 1997 til 1998 steg ressourceanvendelsen til "andet" med hele 50 årsværk eller ca. 20%. Der var tale om en relativt stor stigning i forhold til de foregående år, hvor forbruget af årsværk har været nogenlunde konstant. Det nye høje niveau for ressourceanvendelsen til denne tilsynsindsats fortsætter de to følgende år, dog med et mindre fald i 2000.

Fig. 2.20. Antal årsværk til tilsyn med "Andet", 1997-2001

I 2001 stiger ressourceanvendelsen til andet igen med omkring 26 årsværk, men en del af denne stigning må som nævnt i afsnittet om "andre virksomheder" tilskrives, at ressourceindsatsen for landbrug uden erhvervmæssigt dyrehold er blevet indrapporteret under dette punkt. "Andet" i landbrugsskemaet udgør i alt knap 45 årsværk, men da der heri også er indeholdt f.eks. tilsyn efter vandløbsloven, kan der omvendt heller ikke sluttes, at der reelt er tale om et fald i indsatsen.

Fig. 2.21. Håndhævelsesreaktioner i forbindelse med tilsyn med "Andet" 1997 - 2001.

Det generelt fortsatte høje niveau kan herudover til dels tilskrives, at der fortsat i en del større bykommuner bruges mange ressourcer på oprydning efter jordforurening, hvor der kan være tale om ganske ressourcekrævende selv-hjælpshandlinger.

I forbindelse med delingen af indberetningskemaet i en industridel og en landbrugsdel blev landbrugsskemaet udvidet med en betydeligt mere detaljeret rapportering af håndhævelsesreaktionerne over for landbruget, men desværre kom der samtidig til at mangle en linie vedrørende håndhævelse i forhold til "andet".

Når antallet af reaktioner således er kraftigt stigende, stammer dette altså alene fra rapporteringen i kategorien "andet" i industriskemaet. Det er imidlertid ikke usandsynligt, at en del kommuner i mangel af plads til at anføre håndhævelsesreaktionerne vedrørende de øvrige landbrug og tilsynet efter vandløbsloven har påført dem her. Hvis dette er rigtigt, kan det stigende antal reaktioner forklares med, at en del af nedgangen af reaktioner under "andre virksomheder" er blevet flyttet til "andet".

Uanset hvad årsagen er, kan det imidlertid konstateres, at der er sket en mærkbar stigning i antallet af håndhævelsesreaktioner. Især antallet af påbud og forbud er steget kraftigt, men der er også givet flere henstillinger. Til gengæld falder antallet af indskærpelser og politianmeldelser.

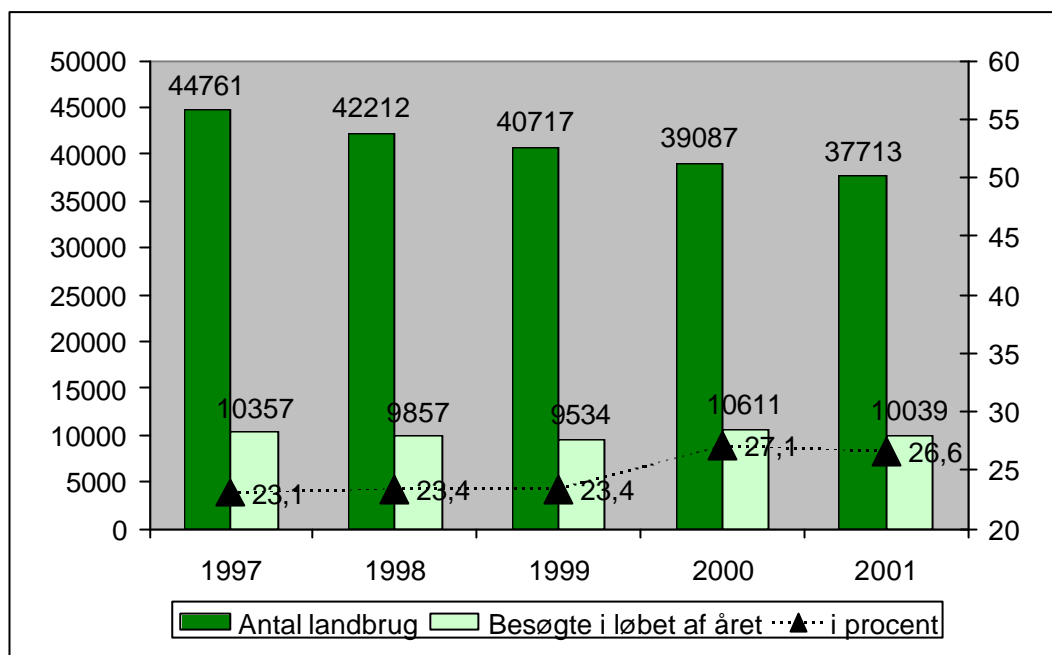
2.4 Landbrugstilsynet

I 2001 skulle kommunerne for første gang indberette landbrugstilsynet separat til Skov- og Naturstyrelsen. Denne indberetning omfatter godkendelse og tilsyn med erhvervsmæssigt dyrehold samt tilsyn med pelsdyrfarme og "andet". Andet omfatter bl.a. tilsyn med ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, landbrug uden husdyr og tilsyn ifølge vandløbsloven. Tilsynet med pelsdyrfarme og "andet" medregnes ikke i det følgende i begrebet "landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold", men er angivet separat flere steder.

I indberetningen er landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold opdelt i

1. Godkendelsespligtige landbrug. Dvs. landbrug, der ifølge Miljøbeskyttelseslovens § 33 er godkendelsespligtig som i-mærkede listevirksomhed.
2. Landbrug med godkendelse efter § 4 i husdyrgødningsbekendtgørelsen (lokaliseringsgodkendelser). Godkendelsen kræves ved udvidelser/ændring af landbrug placeret tæt på boligområder eller nabobeboelser.
3. Øvrige landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold.

Fig 2.22 Antal Landbrug med erhvervmæssigt dyrehold og antallet af besøgte landbrug 1997-2001.

Antallet af landbrug med erhvervmæssigt dyrehold har været faldende igennem de seneste år. De sidste 3 år er antallet faldet med 1500-1600 landbrug med erhvervmæssigt dyrehold per år. Set over den angivne 5 års periode har antallet af besøgte landbrug været nogenlunde konstant, så da antallet af landbrug falder, øges tilsynsfrekvensen.

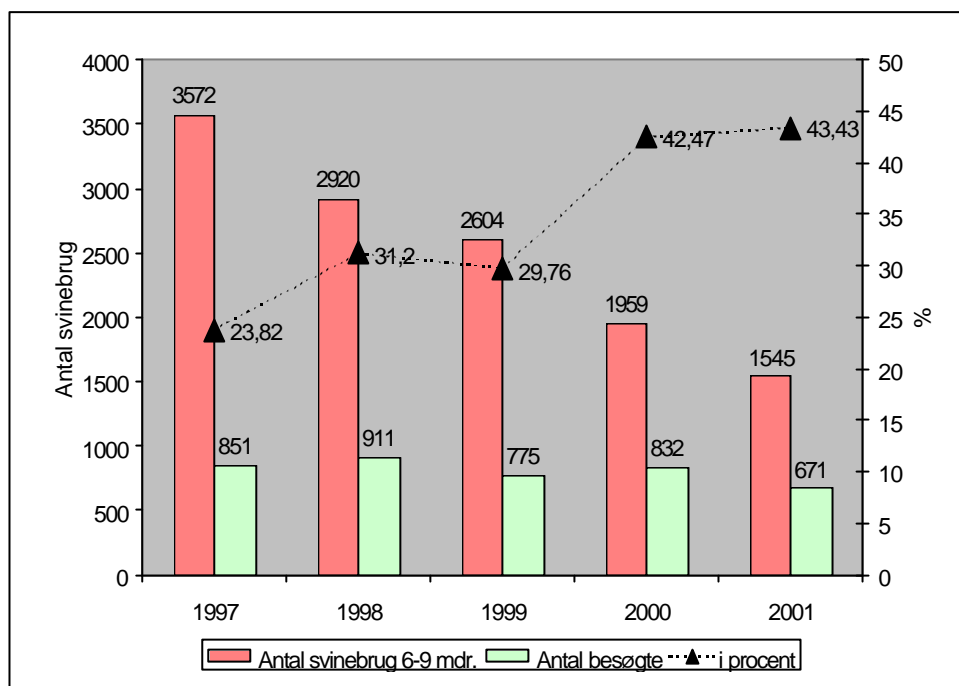
Ifølge minimumsaftalen skal minimum 50 % af landbrug med erhvervmæssigt dyrehold være tilset i løbet af de sidste tre år regnet fra det pågældende år, dog skal minimum 50 % af listevirksomhederne være blevet tilset i løbet af det pågældende år. Opgørelsen foretages ved at sammenholde antal besøgte landbrug de seneste 3 år med antallet af landbrug det seneste år. Godkendelsespligtige landbrug (listevirksomhederne) medregnes i opgørelsen af denne tilsynsfrekvens, da de ikke har været opgivet separat før 1999.

Kommunerne har i perioden 1999-2001 overordnet set haft en høj tilsynsfrekvens, som ligger over kravet til tilsynsfrekvenser. I gennemsnit har kommunerne i perioden 1999-2001 således i gennemsnit besøgt 80 % af ejendommene, hvis det beregnes ud fra det samlede antal tilsyn i de sidste 3 år sammenholdt med det samlede antal registrerede i 2001. Det er nu for første gang også muligt, at beregne tilsynsfrekvensen for øvrige landbrug excl. godkendelsespligtige landbrug. Den er beregnet til 79 % i perioden 1999-2001. Tilsynsfrekvensen er højere for godkendelsespligtige landbrug og har i gennemsnit være 165 % for perioden 1999-2001. Alene i 2001 blev 67 % af de godkendelsespligtige ejendomme besøgt.

5 kommuner har ikke overholdt tilsynsfrekvensen på landbrug med erhvervmæssigt dyrehold. De 5 kommunerne har besøgt under 50 % af landbrugene med erhvervmæssigt dyrehold de sidste 3 år uanset om de godkendelsespligtige landbrug medregnes eller ej. Ingen af disse 5 kommuner er gengangere fra sidste år, og Skov- og Naturstyrelsen vil derfor i første omgang bede disse

kommuner om en redegørelse fra disse kommuner, hvori indgår en beskrivelse af årsagen til, at de aftalte tilsyn ikke er nået.

Fig. 2.23 Svinebrug med opbevaringskapacitet på fra 6-9 måneders gødningsproduktion på egen bedrift 1997-2001

I 2001 blev der igen udført mange tilsyn på landbrugsbedrifter med 6-9 måneders opbevaringskapacitet. Ifølge minimumsaftalen har der siden 1996 været et skærpet krav til tilsyn på disse bedrifter, så 100 % skulle tilses i løbet af en 3-årig periode. I de første år var tallene usikkert angivet og opmærksomheden på dette område ikke særlig stor.

Oplysningerne i forrige figur stemmer ikke overens med oplysningerne i tilsynsrapporten for 1999 og 2000, idet enkelte kommuner har foretaget rettelser i de indberettede data.

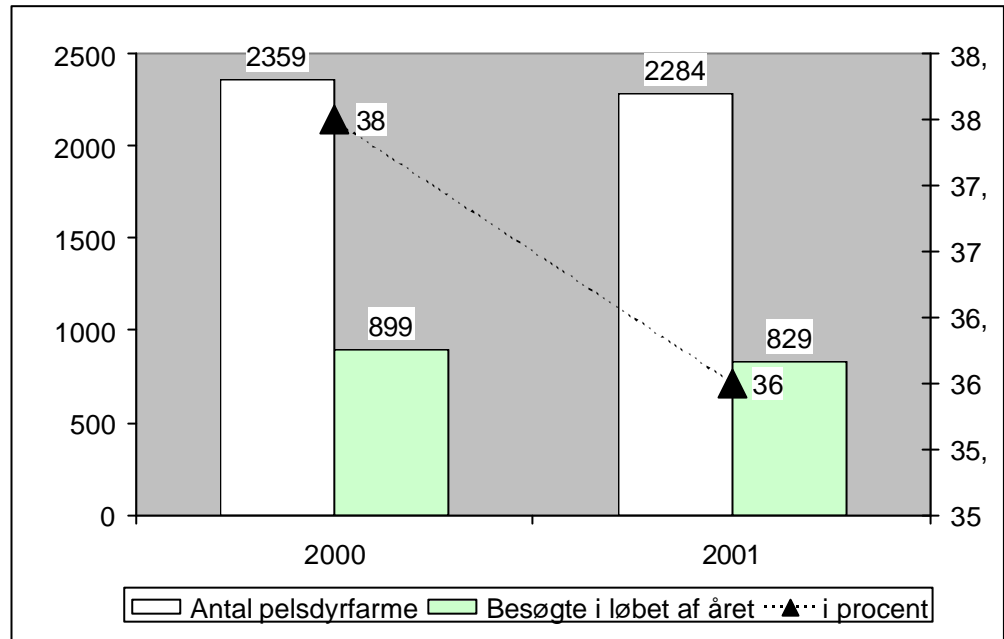
I 2000 var det første gang en 3-årig periode blev opgjort, og 32 kommuner viste sig ikke at have levet op til denne minimumsaftale. Dette skyldes hovedsageligt for få tilsyn i 1998-1999, da der i år 2000 blev foretaget en stor indsats på dette område.

Den store indsats er fortsat i 2001 og da antallet af svinebrug med fra 6-9 mdr. opbevaringskapacitet falder fra år til år er tilsynsfrekvensen blevet forbedret væsentligt. I perioden 1999-2001 er der på landsplan besøgt 2278 af disse svinebrug. I 2001 var der 1545 af disse svinebrug i alt, hvilket giver en gennemsnitlig tilsynsfrekvens på 147 %.

9 kommuner lever dog stadig ikke op til tilsynsfrekvensen på 100 %. 2 af disse 9 kommuner er gengangere fra sidste års opgørelse, og Skov- og Naturstyrelsen vil derfor indkalde dem til drøftelser med henblik på at indgå bindende aftaler om det fremtidige miljøtilsyn. Skov- og Naturstyrelsen vil overfor de 7 øvrige kommuner bede om en redegørelse, hvori indgår en beskrivelse af årsagen til, at de aftalte tilsyn ikke er nået.

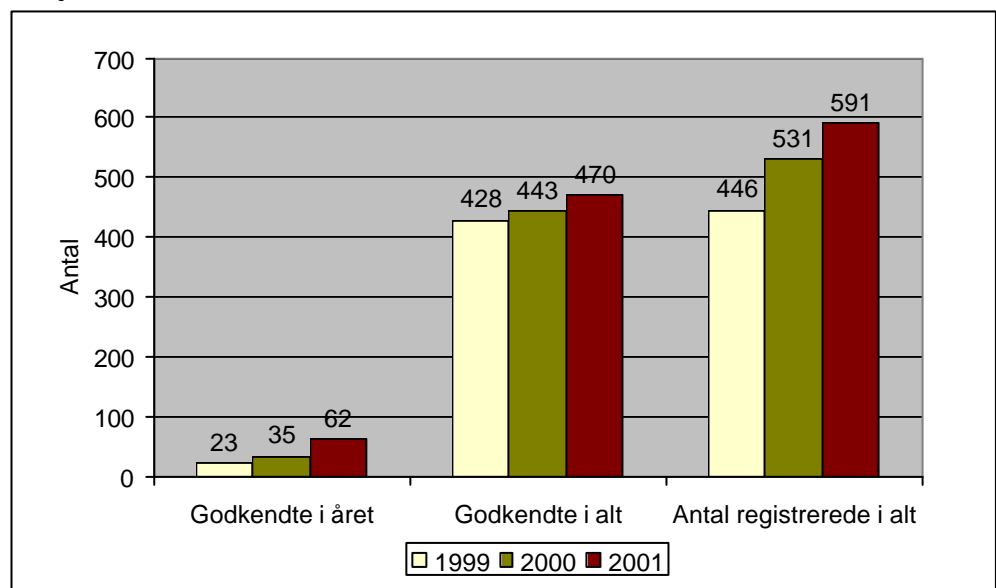
Pelsdyrfarme er omfattet af tilsynsreglerne vedrørende virksomheder omfattet af anmelde- og branchebekendtgørelser. Minimumsaftalen er fastlagt til minimum 50 % af virksomhederne i løbet af det pågældende og foregående år. Opgørelsen af pelsdyrfarme opgøres sammen med de øvrige virksomheder, men kan også opgøres separat.

Fig 2.24 Antal pelsdyrfarme og antal let af besøgte virksomheder i 2000 og 2001.

Skulle tilsynsfrekvensen opgøres på pelsdyrfarme separat var den gennemsnitlige tilsynsfrekvens på 78,7 % i løbet af den toårige periode, hvilket er over det generelle niveau for branche- og anmeldevirksomheder. Generelt vurderes tilsynsfrekvensen at være tilfredsstillende på pelsdyrfarme.

Fig 2.25 Antal godkendelser og godkendelsespligtige landbrug ifølge Miljøbeskyttelseslovens § 33

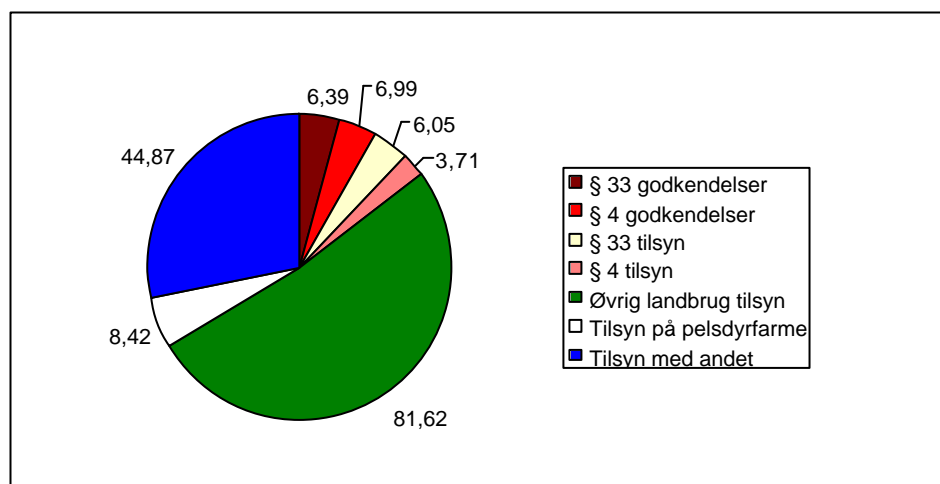
Det ses af den forrige figur, at antallet af godkendelsespligtige landbrug fortsat stiger og mere end antallet af godkendte i alt. Ifølge listebekendtgørelsen skal alle godkendelsespligtige landbrug senest 1. januar 2003 have indsendt ansøgning om godkendelse. Kommunerne står derfor overfor en stor opgave i de kommende 2 år, idet antallet af manglende godkendte brug er øget fra 1999 til 2001. De ændrede omregningsfaktorer for dyreenheder og nye grænser for godkendelsespligten per 1. august 2002 forventes dog at mindske antal registrerede godkendelsespligtige landbrug i alt.

Den 15. december 2000 blev afstandskravene til f.eks. byzone, sommerhusområder, fremtidig byzone og samlet bebyggelse i landzonen skærpet væsentligt. Landbrug, der ansøger om udvidelse eller ændring, inden for de nye afstandskrav, kan ansøge om en godkendelse efter § 4 i husdyrgødningsbekendtgørelsen (Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.). De skærpede afstandskrav medførte i 2001 en forøgelse i kommunernes arbejde med disse godkendelser, og et nedsat udvalg af kommunale miljømedarbejdere ønskede dette arbejde angivet separat i tilsynsberetningen.

Da kommunerne ikke i løbet af 2001 var bekendt med, at der skulle foretages denne opdeling, er det ikke alle kommuner, der har haft mulighed for at foretage denne adskillelse. I 218 kommuner ud af landets 275 kommuner har man i alt godkendt 142 landbrug efter § 4 i husdyrgødningsbekendtgørelsen i 2001. Antallet af godkendte virksomheder efter § 4 i husdyrgødningsbekendtgørelsen var i alt i disse kommuner 533 landbrug.

Der har i 2001 været et betydeligt arbejde for kommunerne med disse lokaliseringsgodkendelser. I 255 kommuner har der i egen forvaltning været anvendt 4,9 årsværk i kommunerne. I ligeledes 255 kommuner har der derudover været anvendt 2,1 årsværk i kommunalt miljøsam arbejde, hvis udgiften hertil omregnes, således at 461.000 kr. er lig med ét årsværk. Det kan derfor antages, at der i alt i de 255 kommuner har været anvendt 7,0 årsværk i 2001, hvilket svarer til 7,5 årsværk i alle 275 kommuner, hvis det forudsættes at arbejdet med lokaliseringsgodkendelser har været tilsvarende stort i de resterende 20 kommuner. I den følgende figur af der dog kun medregnet 7,0 årsværk, idet det antages at de resterende årsværk her er medregnet under øvrige landbrug.

Fig 2.26 årsværk i kommunerne i 2001 fordelt på godkendelser, tilsyn og typer af landbrug. Angivelserne for § 4 godkendelserne og tilsyn på § 4 godkendte landbrug er kun angivet for 255 kommuner. For de øvrige kommuner vil arbejdet indgå i opgørelsen for øvrige landbrug.

Der har i alt været anvendt 158 årsværk i forbindelse med godkendelser og tilsyn på landbrug og pelsdyrfarme samt tilsyn med "andet". Lidt over halvdelen anvendes i forbindelse med tilsyn på "øvrige landbrug". Lidt over 1/4 anvendes til tilsyn med "andet", hvilket kan være tilsyn efter vandløbsloven, tilsyn med landbrug med ikke-erhvervsmæssigt dyrehold eller rådgivning og vejledning. Den sidste 1/5 anvendes til tilsyn på pelsdyrfarme og tilsyn og godkendelse af godkendelsespligtige landbrug og landbrug med § 4 godkendelse.

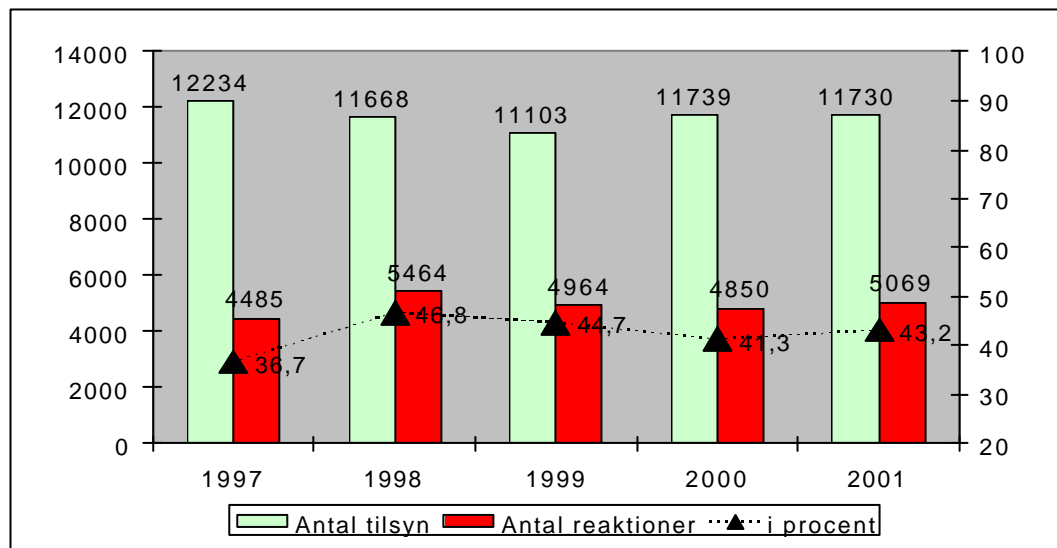
Tidligere blev årsværk vedrørende tilsyn opgjøret samlet for alle landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold ekskl. pelsdyrfarme. Fra 1996-1999 blev der anvendt mellem 79,3 - 87,5 årsværk og i 2000 blev der anvendt 92,6 årsværk. I 2001 er der anvendt 91,5 årsværk. Tilsynsopgaven med pelsdyrfarme blev første gang angivet separat i 2000, hvor der blev anvendt 8,7 årsværk, altså på samme niveau som i år.

Som noget nyt i forhold til tidligere års indberetning er det blevet efterspurgt, hvor stor en del af tilsynsopgaven, der blev udført som administrative tilsyn og ikke som fysiske besøg på ejendommen eller som opfølgning på fysiske besøg. Dette kunne f.eks. være tilsyn af produktionsomfanget på en ejendom, som blev udført ud via telefon eller ud fra oplysninger fra forskellige registre.

De indrapporterede oplysninger vedrørende omfanget af administrative tilsyn varierer meget. Mange har noteret 0 % eller har ikke udfyldt disse felter, mens andre kommuner angiver 80-100 %. Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at tilsynsopgaven ikke udføres så forskelligt i kommunerne, og at variationen i høj grad skyldes en forskellig tolkning af, hvad der menes med administrative tilsyn.

88 kommuner angiver et administrativt tilsyn på over 0 % vedrørende godkendelsespligtige landbrug og hos disse udgør det administrative tilsyn 53 % af tilsynsopgaven. 171 kommuner angiver et administrativt tilsyn på over 0 % vedrørende øvrige landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold og hos disse udgør det administrative tilsyn 45 % af tilsynsopgaven. Andelen for administrative tilsyn på pelsdyrfarme og landbrug med § 4 godkendelse er ligeledes i gennemsnit på ca. 40-45 %.

Fig 2.27 Antal tilsynsbesøg på landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold og antallet af håndhævelsesreaktioner 1997-2001

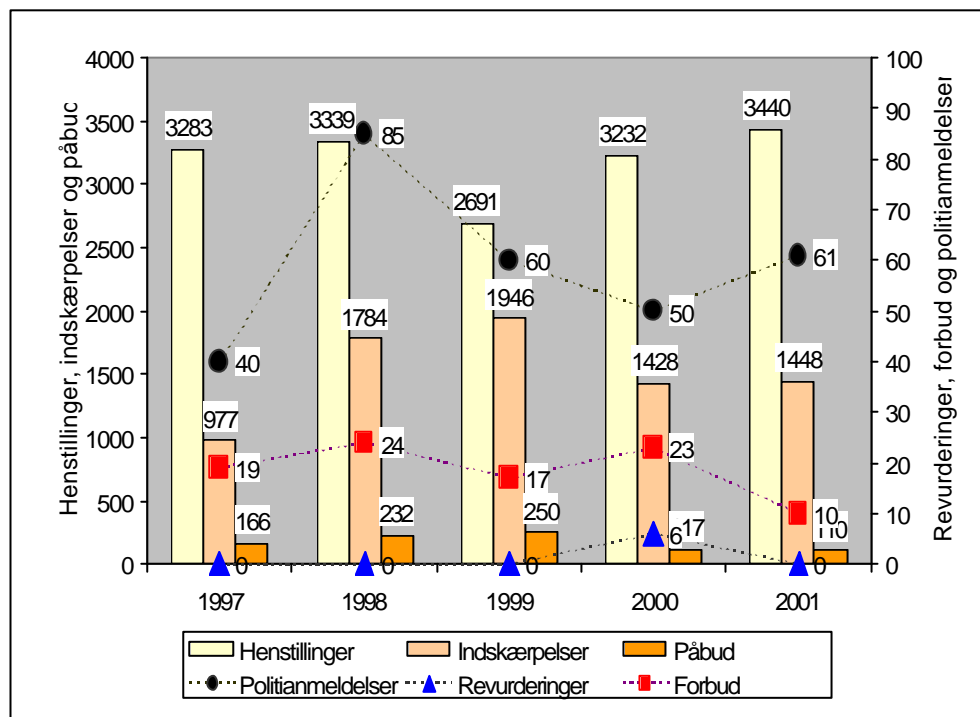

Antallet af håndhævelsesreaktioner i forbindelse med tilsyn af landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold har været rimelig konstant de seneste år og forekommer ved ca. 40-45 % af tilsynene.

Pelsdyrfarme er ikke medregnet i den forrige figur. Der har i 2001 været 1046 tilsyn på pelsdyrfarme og i ca. 60 % af tilfældene har der været en håndhævelsesreaktion. Opdeles landbrugene er der i øvrigt ikke stor forskel på antallet af håndhævelsesreaktioner i forhold til antal tilsyn. På landbrug med godkendelsespligt har der været reaktioner i 38 % af tilsynsbesøgene, på landbrug med lokaliseringsgodkendelse er tallet 42,8 % og øvrige landbrug 43,5 %.

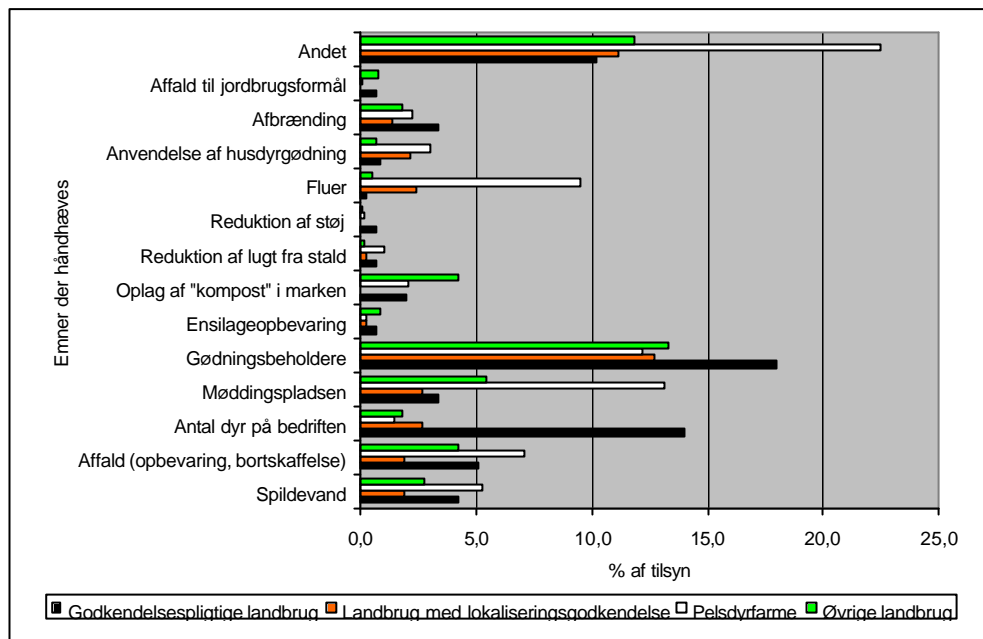
Der er derimod forskel på hvilken type reaktion kommunerne har anvendt. Skærpede reaktioner som påbud, forbud og politianmeldelser har på pelsdyrfarme og landbrug i øvrigt udgjort ca. 10 % af reaktionerne. På godkendelsespligtige brug udgør disse reaktioner 13-14 % af reaktionerne, mens de på landbrug med § 4 godkendelser udgør 23 % af reaktionerne. Det karakteristiske ved landbrug med § 4 godkendelser er, at de er placeret tæt på boligområder eller nabobeboelser, og det ser ud til, at dette forøger presset på kommunerne, hvorved skærpede reaktioner hyppigere tages i anvendelse.

Fig 2.28 Antal og art af håndhævelsesreaktioner i forhold til landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold.

Som noget nyt er kommunerne blevet pålagt at angive, hvilke emner der behandles i håndhævelserne og afgørelserne. En håndhævelse eller afgørelse kan indeholde flere emner og antallet af berørte emner kan derfor overstige det samlede antal reaktioner.

Fig. 2.29 Emner der behandles i håndhævelserne. Der er angivet i hvor mange % af tilsynene, der har været reaktioner omkring det pågældende emne. Der har i alt været 450 tilsyn på godkendelsespligtige brug, 369 tilsyn på ejendomme med lokaliseringsgodkendelser, 1046 tilsyn på pelsdyrfarme og 10911 tilsyn på øvrige landbrug.

Det ses af forrige figur, at der hyppigst har været reaktioner omkring gødningsbeholdere (incl. flydelag). Dette kan måske til en vis grad tilskrives, at kommunerne har haft ekstra fokus på dette emne i år, da årets tilsynsystem har omhandlet netop dette emne. Det næsthyppest har været "andet", hvilket formodes i stor udstrækning at dække over reaktioner i henhold til vandløbsloven omkring f.eks. "bræmmer" samt reaktioner vedrørende opbevaring af pesticider, olietønder o.lign. Affald (opbevaring, bortskaffelse), oplag af "kompost" i marken og møddingspladsen (incl. afløb) er 3 emner, der også hyppigt har været reaktioner omkring.

På visse områder er der betydelig forskel mellem hvor ofte der er reaktioner vedrørende et emne på forskellige typer brug. Der er hyppigere reaktioner vedrørende, fluer, møddingspladser og "andet" på pelsdyrfarme. Antallet af dyr på bedriften har givet forholdsvis flere reaktioner på godkendelsespligtige landbrug.

2.5 Årets tema

Tilsynsystemet for 2001 omfattede dels tilsyn med affedtningsanlæg eksklusive renserier og dels tilsyn med gyllebeholdere.

2.5.1 Tilsyn med affedtningsanlæg eksklusive renserier

Miljøstyrelsen bad for tilsynsåret 2001 kommunerne om at indberette oplysninger om tilsynet med affedtningsanlæg, fordelt på virksomhedskategorierne: listevirksomheder, anmeldte virksomheder, autoværksteder og "andre" virksomheder.

Den følgende opgørelse er udarbejdet på grundlag af oplysninger fra 190 af landets 275 kommuner.

Det samlede antal virksomheder med en eller anden form for industrielt affedtningsanlæg var 674 virksomheder. En del af virksomhederne anvendte klorerede opløsningsmidler, heraf 31 virksomheder med et forbrug af klorerede opløsningsmidler på mere end 1 tons pr. år. I fig. 2.30 er vist fordelingen af affedtningsanlæg og det nævnte forbrug på de fire virksomhedskategorier.

Fig. 2.30 Antal og procent virksomheder i hver virksomhedskategori med henholdsvis affedtningsanlæg og med forbrug af klorerede opløsningsmidler på mere end 1 tons pr. år.

	Liste- Virksomh.	Anmelde- virksomh.	Auto- værkst.	Andre virksomh.	Virksomh. I alt
Virksomh. m. affedtningsanlæg	194 (29 %)	120 (18 %)	353 (52 %)	7 (1 %)	674 (100 %)
Virksomh. m. forbrug af klorerede opløsningsmidler på mere end 1 tons/år	26 (84 %)	5 (16 %)	0	0	31 (100 %)

Det ses af fig. 2.30, at autoværkstederne - med 52 % - tegner sig for den største andel af virksomheder med affedtningsanlæg. Endvidere fremgår det, at kun 31 virksomheder havde et forbrug af klorerede opløsningsmidler på mere end 1 tons pr. år. Heraf var 84 % listevirksomheder og de resterende 16 % anmeldte virksomheder.

I fig. 2.31 er angivet antallet af affedtningsanlæg i de 674 virksomheder. Af de i alt 720 anlæg var 213 anlæg med klorerede opløsningsmidler. Det fremgår videre, at autoværkstederne tegner sig for næsten halvdelen af anlæg med klorerede opløsningsmidler - der er dog antagelig tale om små anlæg, hvilket bestyrkes af, at ingen af autoværkstederne (jf. ovenstående figur) havde et forbrug på over 1 tons pr. år.

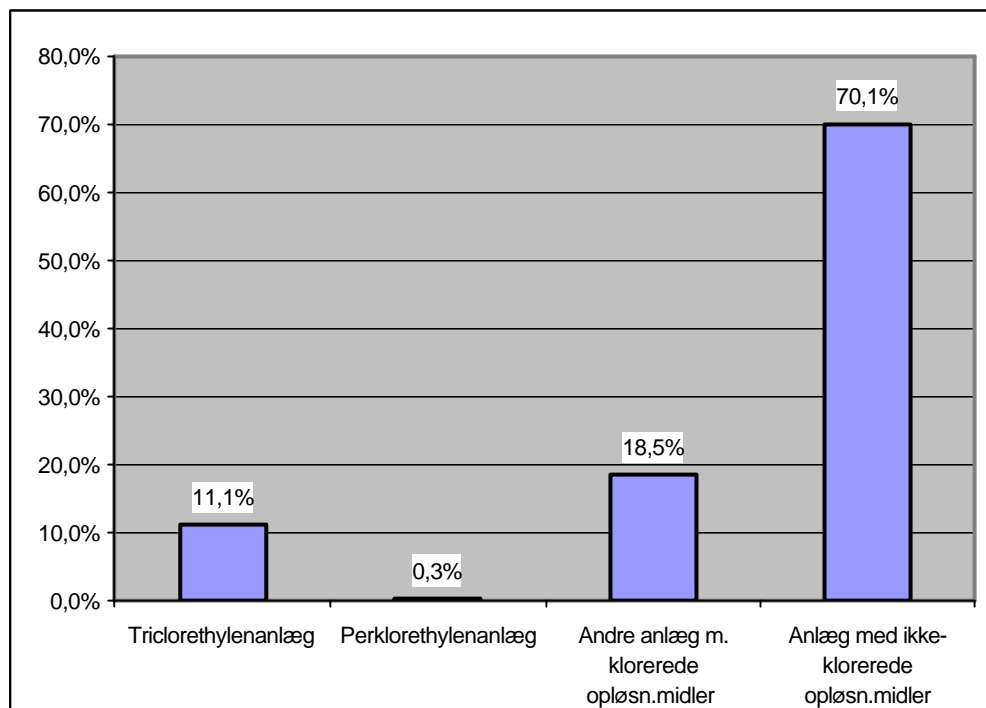
Fig. 2.31 Fordeling på virksomhedskategorier af affedtningsanlæg i alt, heraf anlæg med klorerede opløsningsmidler samt (nederste del af skemaet) disses opdeling efter typen af anvendt kloreret opløsningsmiddel.

	Liste- Virksomh.	Anmelde- virksomh.	Auto- værkst.	Andre virksomh.	Virksomh. I alt
Affedtningsanlæg i alt	235	122	354	9	720
Anlæg med klorerede opløsningsmidler	73	34	100	6	213
Trikløretylen-anlæg	56	21	0	1	78
Perkløretylen-anlæg	1	1	0	0	2
Anlæg med andre klorerede opløsningsmidler	16	12	100	5	133

Af fig. 2.31 ses videre, at anvendelsen af perkloroethylen som affedtningsmiddel er meget beskedent og at anlæg med klorerede opløsningsmidler stort set fordeler sig med ca. 1/3 på trikløretylenanlæg og ca. 2/3 på anlæg med andre klorerede opløsningsmidler. Især autoværksteder anvender andre klorerede opløsningsmidler end tri- og perkloroethylenanlæg. Som nævnt, er der dog her antagelig tale om små anlæg.

Fordelingen af anlæg efter typen af opløsningsmidler er vist på fig. 2.32. Ca. 70 % af anlæggene anvendte ikke-klorerede opløsningsmidler, medens anlæg med klorerede opløsningsmidler udgjorde ca. 30 %. Disse fordelte sig med ca. 11 % på triklorethylenanlæg, 0,3 % - (2 anlæg) på perklorethylenanlæg og 18,5 % på anlæg med andre klorerede opløsningsmidler.

Fig. 2.32 Fordeling af affedtningsanlæg på anvendte opløsningsmidler.

I 2001 blev der – jf. fig. 2.33 – ført tilsyn med i alt 271 af de i alt 674 virksomheder med industrielle affedtningsanlæg, dvs. svarende til 40 % af virksomhederne. Inden for de enkelte virksomhedskategorier var tilsynsfrekvensen 73 for listevirksomhederne, 41 for anmeldte virksomhederne, 22 for autoværkstederne og 43 % for øvrige virksomheder.

Videre fremgår det af fig. 2.33, at der i 2001 blev konstateret 7 tilfælde af jord- eller grundvandsforurening, heraf 5 tilfælde på listevirksomheder, svarende til, at der på mellem 3-4 % af tilsynene på disse virksomheder kunne konstateres en sådan forurening. Med få undtagelser er det da også over for listevirksomhederne, at kommunerne er grebet ind med påbud eller indskærpselser. I intet tilfælde er der sket politianmeldelse.

Fig. 2.33 Tilsyn, konstateret jord- ell. grundvandsforurening samt myndighedsreaktioner på de angivne virksomhedskategorier i 2001

	Liste-Virk-somh.	Anmel-de-virk-somh.	Auto-værkst.	Andre virk-somh.	Virk-somh. I alt
Virksomh., hvor Affedtningsanlæg er kontrolleret i 2001	141	49	78	3	271
Virksomheder m. konstateret jord- ell. grundvandsforurening i 2001	5	1	1	0	7
Påbud om fysiske ændringer	7	3	1	0	11
Påbud om begrænsning af luftforurening m. klorerede opløsn. midler	4	1	0	0	5
Undersøgelsespåbud	1	0	0	0	1
Egenkontrolpåbud	1	0	0	0	1
Indskærpelser	3	0	0	0	3
Politianmeldelser	0	0	0	0	0

Konklusion

Sammenfattende viser tallene fra de 190 kommuner, at i mindre end en tredjedel af de industrielle affedtningsanlæg anvendes klorerede opløsningsmidler. Endvidere er der tale om forholdsvis få virksomheder med et større forbrug af klorerede opløsningsmidler, dvs. mere end et tons pr. år. Anvendelsen af perklorethylen som affedtningsmiddel er forsvindende lidt, medens anvendelsen af triklorethylenanlæg udgør ca. 2/5 af alle anlæg med klorerede affedtningsmidler, og ca. 3/5 af disse anlæg anvender andre klorerede opløsningsmidler end tri- og perklorethylen. Sidstnævnte anlæg er formentlig overvejende små anlæg.

Kommunerne førte i 2001 et forholdsvist intensivt tilsyn med især listevirksomhederne, hvilket kan hænge sammen med, at det tilsyneladende er på disse virksomheder, risikoen for jord- og grundvandsforurening er størst. Det har da også vist sig, at der under tilsynene på disse virksomheder i 2001 blev konstateret jord- eller grundvandsforurening i mellem 3 til 4 % af tilsynene. Tilsvarende er det ligeledes stort set alene på listevirksomhederne, at kommunerne har fundet anledning til at gribe ind med myndighedsreaktioner.

2.5.2 Tilsyn med opbevaring af flydende husdyrgødning.

Der har i 2001 været udført et stort arbejde med tilsyn af overdækningen af gyllebeholdere. Spørgeskemaet har været udsendt til samtlige 275 kommuner, og 233 kommuner har helt eller delvist udfyldt og tilbagesendt skemaet. 216 kommuner har angivet antal tilsyn, og i disse kommuner har der været udført 8976 tilsyn med gyllebeholdere.

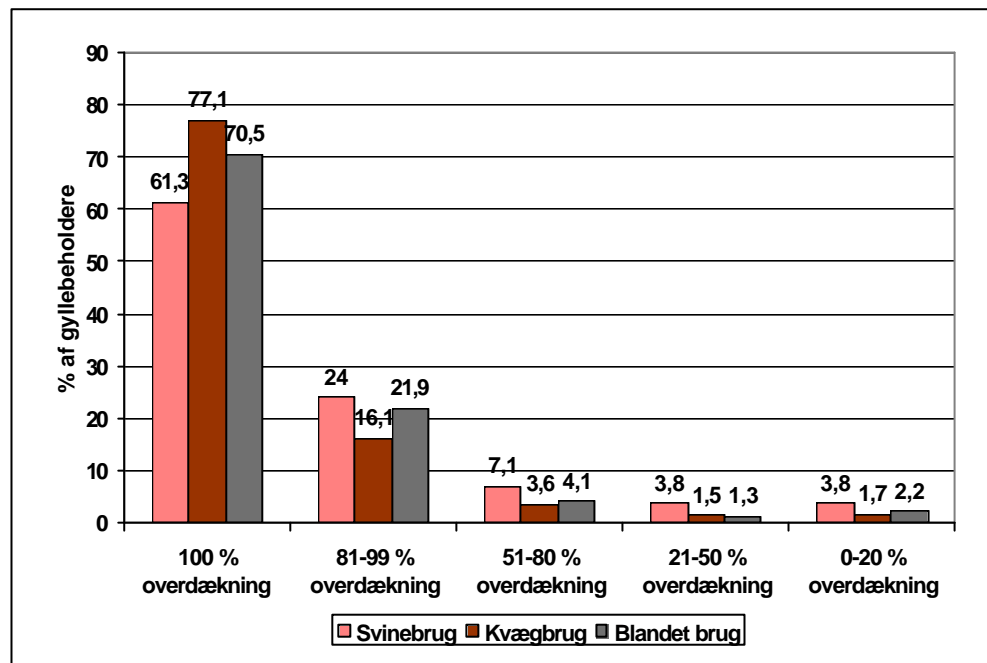
204 kommuner har angivet den samlede kapacitet og antal gyllebeholdere fordelt på brugstype, og i disse kommuner er en samlet opbevaringskapacitet på 10,2 mio. m³ på kvægbrug, 12,6 mio. m³ på svinebrug og 2,1 mio. m³ på blandede brug fordelt på 10805 beholdere på svinebrug, 11115 beholdere på kvægbrug og 2465 beholdere på blandede brug.

Overfladearealet er i 195 kommuner angivet til 2,5 mio. m² på kvægbrug, 3,0 mio. m² på svinebrug og 0,5 mio. m² på blandede brug. I disse 195 kommuner

er opbevaringskapaciteten henholdsvis 9,8 mio m³, 12,3 mio m³, og 2,1 mio m³.

Tilsynet har bl.a. omfattet en vurdering af overdækningsgraden på gyllebeholdere, hvor kommunerne vurderede hvorvidt overdækningen var 100 %, 81-99 %, 51-80 %, 21-50 % eller 0-20 %.

Fig. 2.34 Procentdel af gyllebeholdere med den angivne overdækning. Der er medtaget talmateriale fra de kommuner, hvor der både er oplyst antal gyllebeholdere fordelt på brugstype, hvor overdækningen er vurderet og hvor den pågældende brugstype findes i kommunen. Dette omfatter tal fra 199 kommuner vedrørende kvægbrug, 202 kommuner vedrørende svinebrug og 149 kommuner vedrørende blandet brug. En lignende fordeling er udarbejdet for % af gyllen, der opbevares i beholdere med den angivne overdækning. Denne er næsten identisk med den viste figur og derfor ikke vist her.

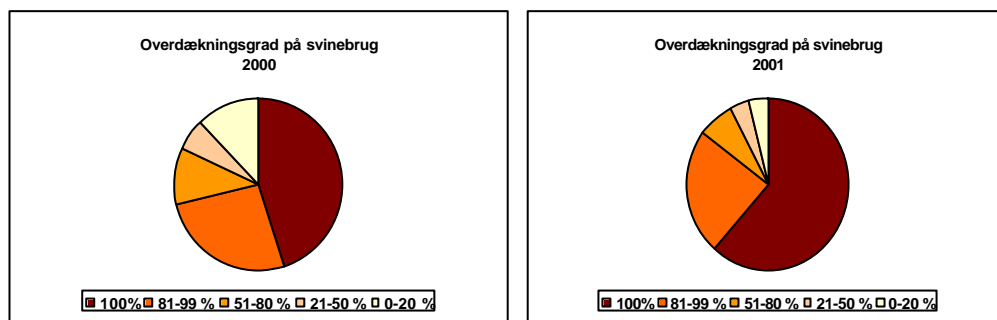
Der er tidligere i 1998 og 2000 lavet lignende undersøgelser. I 1998 gennemførte Miljøstyrelsen en undersøgelse i 56 kommuner, der blev udvalgt tilfældigt, således de udgjorde et repræsentativt udsnit af landets 275 kommuner. I 1999 gennemførte Kommunernes Landsforening, de Danske Landboforeninger og Dansk Familielandbrug en kampagne for at sætte yderligere fokus på etablering af flydelag i gyllebeholdere. For at få opdaterede tal for bl.a. overdækningen i gyllebeholdere, blev der gennemført en tilsvarende undersøgelse i perioden 1/1 2000 til 1/11 2000 i de samme 56 kommuner, som blev undersøgt i 1998. 53 kommuner svarede i denne undersøgelse.

I forhold til undersøgelsen i 2000 er der sket betydelige fremskridt både mht. svinebrug og blandede brug. På svinebrug er andelen af gyllebeholdere med 100 % overdækning øget fra 45 % til 61 %, og andelen med under 81 % dækning er faldet fra 30 % i 2000 til 15 % i 2001. Beholdere med under 20 % dækning er på svinebrug faldet fra 11 % til 4 %.

En lignende udvikling er set for blandede brug, hvor andelen med 100 % overdækning er øget fra 55 % til 71 % og andelen med under 81 % dækning er

faldet fra 22 % til 8 %. Beholdere med under 20 % dækning er faldet fra 3 % til 2%. Der har derimod ingen ændringer været på kvægbrug.

Fig. 2.35 Overdækningen på svinebrug i 2000 og 2001. I 2000 er tal materialet baseret på oplysninger fra 56 kommuner, mens tallene i 2001 er baseret på oplysninger fra 202 kommuner. Beregnes det udækkede areal i alt er det udækkede areal 22 % i 2000 og 11 % i 2001, hvis der beregnes ud fra gennemsnittet i hvert interval (f.eks. antages at overdækningsgraden i beholdere med 81-99 % overdækning er 90 %.)

Kommunerne har ligeledes beskrevet, hvordan de vurderer et naturligt flydelag og hvad de betragter som et tilfredsstillende flydelag. Beskrivelsen af flydelaget og hvilke krav kommunen stiller til dette varierer meget. 211 kommuner har angivet en sådan beskrivelse og mange anvender i stor udstrækning subjektive skøn i vurderingen af, om overdækningen er tæt. Beskrivelserne indeholder ofte samme elementer. De mest anvendte beskrivelser er :

- en tør overflade på flydelaget i tørvejr
- en skorpet overflade
- flydelaget ikke må "bølge" i blæsevejr
- ingen eller kun lidt lugtafgivelse

Af andre beskrivelse nævnes også, at flydelaget skal være så tæt at en kat/høne kan gå på det eller at flydelaget ikke må kunne omrøres med en pind.

Mange kommuner angiver, at det er svært at vurdere tykkelsen af flydelaget. En kommune henviser bl.a. til, at flydelaget kan variere fra få centimeter til flere meter. 99 kommuner angiver dog hvor tykt flydelaget mindst skal være og dette varierer fra få cm. til 0,5-1 meter. I de 99 kommuner er der følgende angivelser :

- 13 % angiver at flydelaget skal være min. 3-5 cm.
- 53 % angiver at flydelaget skal være min. 10 cm.
- 14 % angiver at flydelaget skal være min. 15 cm.
- 16 % angiver at flydelaget skal være min. 20-30 cm.
- 4 % angiver at flydelaget skal være min. 0,5-1 meter.

De forskellige angivelser af hvornår flydelaget er tilstrækkeligt kan ikke undgå at give forskelle i de førnævnte vurderinger af overdækningsgraden. De varierende angivelse påviser et behov for afklaring af, hvad der forstås ved et tæt overdækning, og hvordan man skal vurdere det. Vurderingen af overdækningsgraden i de enkelte kommuner vurderes ikke at være ændret fra 2000 til 2001, således man kan sammenligne udviklingen i overdækningsgraden vist i forrige figur.

Hvorvidt kommunerne har vurderet, om den fundne overdækning har været tilstrækkelig kan ses ud fra kommunernes angivelser af, hvor stor overdækningsgraden mindst skal være. Dette har 99 kommuner gjort, og de har angivet følgende overdækningsgrad som tilfredsstillende :

50 % kræver en dækningsgrad på 99-100 %
34 % kræver en dækningsgrad på over 95-97 %
14 % kræver en dækningsgrad på over 90 %
2 % kræver en dækningsgrad på over 81 %

Ingen kommuner angiver dækningsgrader under 81 % som tilfredsstillende. 21 kommuner angiver, at de accepterer et manglende flydelag på 1-4 m² ved indløbet.

Tilsyn og håndhævelse

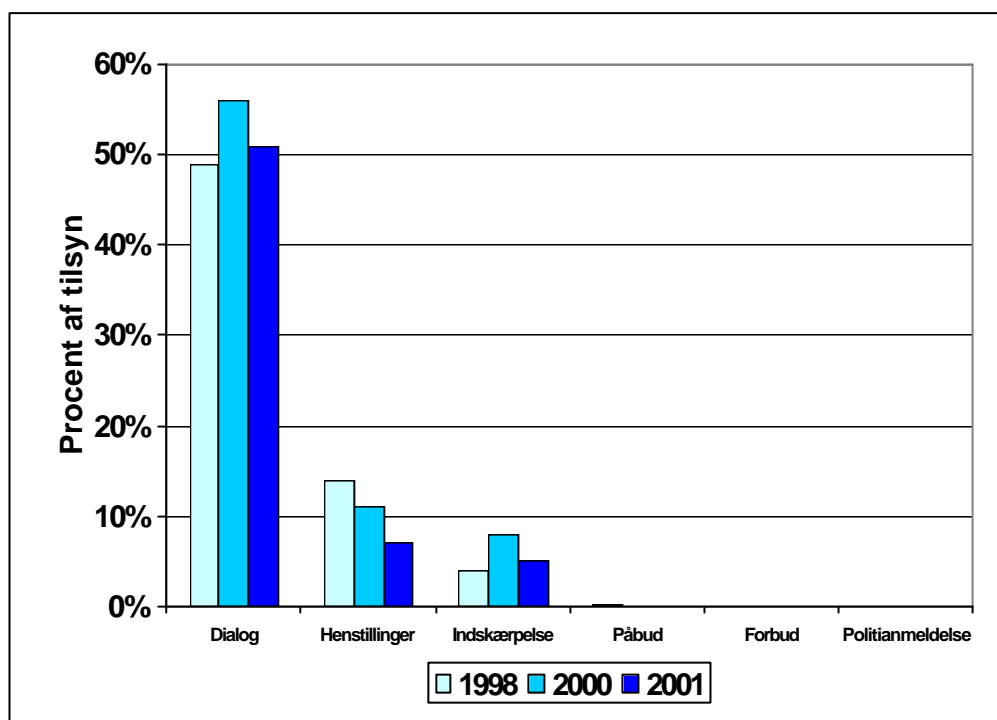
Ud af de 8976 tilsyn er der i 4554 tilfælde ført en dialog med brugeren. I 659 tilfælde er der givet henstillinger vedr. flydelag/overdækning, i 430 tilfælde er der givet indskærpelser, i 6 tilfælde er der givet påbud og i 6 tilfælde politianmeldelse.

Hvis man antager, at der har været behov for en reaktion, hvis der på et tilsyn har været konstateret en overdækning mindre end 81-99 % i gyllebeholderen har der i 2001 været behov for 934 reaktioner i de ca. 200 kommuner denne undersøgelse baserer sig på, forudsat at fordelingen af tilsyn svarer til fordelingen af brugstyper ialt. Antallet af henstillinger og indskærpelser svarer derfor, med disse forudsætninger, til behovet. Det er derimod bemærkelsesværdigt, at der kun har været politianmeldelse i 0,6 % af de tilfælde, hvor der har været en overskridelse af reglerne, og at alle politianmeldelser, 6 i alt, finder sted i samme kommune.

Der vil dog være mange situationer, hvor overdækningen er klart utilfredsstillende, selvom der er over 81 % overdækning. Det er svært at vurdere hvor mange det omhandler idet mange kommuner har kategoriseret mange gyllebeholdere i intervallet 81-99 %, formodentlig ud fra den betragtning, at der ofte omkring indløbet ofte er nogle få m², der ikke er overdækket.

Der er i undersøgelsen ingen tendens til, at kommunerne i større omfang end tidligere år anvender henstillinger, indskærpelser, påbud o.lign. Tværtimod er disse reaktioner anvendt i mindre omfang, hvilket dog kan skyldes den generelle forbedring af flydelagenes tilstand.

Fig. 2.36 Reaktionen ved tilsyn angivet i procent af samtlige tilsyn i både Miljøstyrelsen undersøgelse i 56 kommuner i 1998 og 2000 for Skov- og Naturstyrelsen baseret på 53 ud af de 56 kommuner samt denne undersøgelse i forbindelse med årets tilsynsystem 2001 baseret på 233 svar fra 275 kommuner.

I et spørgeskema skulle kommunerne tage stilling til forskellige udsagn vedrørende opfølgning på tilsyn og håndhævelse. I følgende tabel er angivet hvor mange kommuner, der "meget ofte", "ofte", "sjældent" eller "meget sjældent" var enige i de nævnte udsagn :

	Meget ofte	Ofte	Sjældent	Meget sjældent
Efter kommunens henstilling til bruger bliver forholdene altid bragt i orden	142	75	0	0
Kommunen udfører opfølgende tilsyn for at sikre, at forholdene er bragt i orden	120	86	12	1
Kommunen anvender indskærpelser og politianmeldelse for at få forholdene bragt i orden	21	47	79	67
Lige meget hvilke håndhævelsesskridt kommunen tager i anvendelse er det vanskeligt at få bragt forholdene i orden	0	2	43	170

Kun 6 ud af 233 kommuner mente, der generelt var forskel på at få bragt forholdene omkring tæt overdækning/flydelag af gyllebeholdere i orden på kvægbrug og svinebrug. Dette er overraskende idet 80 kommuner ud af 233 kommuner mener, det er vanskeligst at få bragt forholdene i orden på svinebrug. 6 kommuner mener derimod det er vanskeligst at få bragt forholdene i orden på kvægbrug. De modsigende svar formodes at dække over, at der ikke er forskel på at efterleve kommunens henstillinger, men at det generelt er vanskeligst at

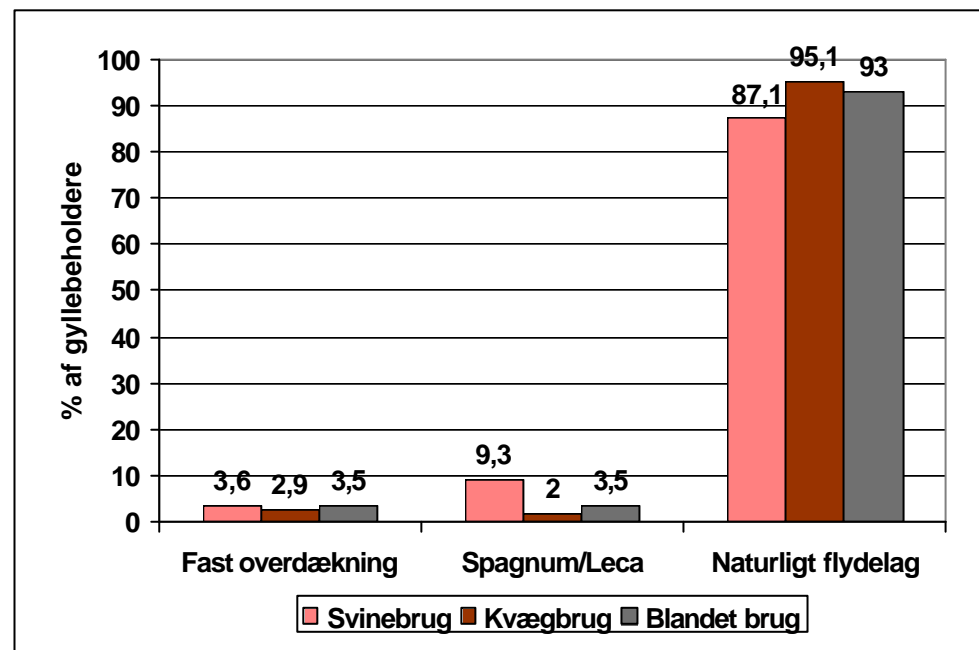
få etableret flydelag på svinebrug. Kun 16 ud af 215 kommuner mente der var forskel på svinebrugers og kvægbrugers efterlevelse af kommunens håndhævelsesskridt, og i disse situationer henvises igen til at det er nemmere at etablere flydelag på kvægbrug. Enkelte kommuner nævner dog, at svinebrug er bedre til at få bragt tingene i orden, mens kvægbrug sparer på tilførsel af snittet halm i håb om, at flydelaget dannes naturligt.

Der er i øvrigt flg. kommentarer til forskellen mellem svinebrug og kvægbrug :

- Der er stor enighed blandt kommunerne om at flydelag etableres nemmest på kvægbrug
- Som årsag nævnes både en større anvendelse af halm i stalden samt mere fiberholdigt foder
- Enkelte kommunerne har erfaring med at fodersammensætningen påvirker flydelaget
- Enkelte kommuner nævner at det er meget svært at etablere flydelag, hvis man modtager afgasset gylle

Den hyppigste anvendte overdækningsmetode er naturligt dannet flydelag, hvilket fremgår af følgende figur :

Fig. 2.37 Typen af overdækning anvendt på forskellige brug. I undersøgelsen indgår data fra 202 kommuner vedrørende kvægbrug, 205 kommuner vedrørende svinebrug og 153 kommuner vedrørende blandede brug.

I forhold til den tilsvarende undersøgelse udarbejdet af COWI A/S for Skov- og Naturstyrelsen i 2000 er overdækningsmetoden på de forskellige brugstyper næsten uændret. Det fremgår tydeligt at naturligt flydelag er den dominerende overdækningsmetode. På svinebrug anvendes på ca. 10 % af ejendommene en del spagnum/Leca til at sikre overdækningen. Det er Skov- og Naturstyrelsens indtryk at nogle kommuner også har medtaget snittet halm under spagnum/leca, såfremt der anvendes store mængder, der ikke omrøres men lægges oven på beholderen.

Erfaringer med flydelag

I undersøgelsen havde kommunerne mulighed for i tekstform at viderebringe erfaringer med flydelag.

Problemer med manglende flydelag vurderes af kommunerne som størst i forbindelse med udbringning, i forbindelse med stærk blæst og ved store nedbørsmængder. Flydelaget etableres langsomt efter gyllebeholderen er tømt og i koldt vejr. 12 kommuner har mere præcist angivet, hvor lang tid der går efter omrøring eller tømning, til flydelaget igen er etableret.

Når beholderen tømmes, angiver 7 kommuner, at der går 2-4 uger inden flydelaget er etableret, mens 4 kommuner angiver, der går 1-2 måneder. En enkelt kommune angiver 2-10 dage. Årsagen er, at der ved en lille gyllemængde i beholderen samlet er for lidt fibermateriale/halm til at danne flydelaget. Hvis der kun er tale om omrøring angives perioder på fra 2 dage-4 uger inden flydelag dannes. En enkelt kommune har et internt krav om flydelag 14 dage efter omrøring. I alt angiver kommunerne, at der i perioder fra få uger til 3 måneder ikke er flydelag på grund af omrøring og udbringning samt perioder med bundvendinger.

Hvis der ikke dannes et tilfredsstillende naturligt flydelag er tilførsel af snittet halm den mest anvendte metode, og der er generelt gode erfaringer med denne tilførsel. Der tilføres normalt 5-10 kg snittet halm per m². En enkelt kommune angiver dog en mængde på 15-20 kg pr. m² og en anden kommune har den erfaring, at der skal mest på minkgylle. Alternativt kan anvendes lecaklinker eller nødder, som specielt er nævnt som en god løsning i forbindelse med afgasset gylle. En enkelt kommune angiver, at Leca kan give problemer ved udbringning af gylle med slæbeslanger. Tilførsel af dybstrøelse, fast staldgødning eller ensilage anvendes også. Enkelte kommuner nævner, at det mest effektive resultat opnås ved samtidig omrøring af gylle og tilsat halm eller fast gødning. Mange kommuner anbefaler også at så f.eks. korn eller græs i flydelaget for at binde det sammen. Tilsætningsmidler som f.eks. Nu-plus og Viscolite nævnes af 4 kommuner, hvoraf en kommune mener effekten er tvivlsom.

I undersøgelsen er der også efterspurgt erfaringer med dykkede indløb. Der er kun få kommentarer til dette og de fleste kommuner mener de dykkede indløb fungerer godt, men at flydelaget brydes i nogle få m² omkring indløbet. Der er to forslag til løsning af dette problem. Det ene er at indløbet skal være skåret skråt af forneden, mens et andet er at lave et vandret stykke i bunden af det dykkede indløb.

Konklusion

Der har de seneste år været stor fokus på overdækningen af beholdere med flydende husdyrgødning. Der er gennemført informationskampagner, og tilsynsmyndigheden har været meget opmærksom på problemet i forbindelse med tilsyn. Resultaterne fra denne seneste undersøgelse fra 2001 viser, at der i samme periode er opnået en markant forbedring af overdækningen, hvor problemet er størst, nemlig på bedrifter med svin. Det er vist sig muligt er sikre et naturligt dannet flydelag også på svinebrug, hvis driftslederen målrettet tilser sit flydelag og evt. supplerer med snittet halm, fast gødning eller lignende.

Denne undersøgelse har også vist, at der er en betydelig variation i tilsynsmyndighedens definition af et tilstrækkeligt flydelag, og at der er derfor er et behov for en vejledning omkring dette. Skov- og Naturstyrelsen har derfor i

den logbog, som landmændene ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsen skal udfylde fra 1. februar 2003, medtaget en vejledning om, hvad der er et tilstrækkeligt flydelag, og hvordan det kan etableres og vedligeholdes.

På trods af de generelle fremskridt må det konstateres, at der i 2001 var et utilstrækkeligt flydelag hos mindst 15 % af svinebrugene, og at flydelaget var stort set manglende på 4 % af svinebrugene. Overfor disse brug bør kommunerne nu i større udstrækning end hidtil håndhæve regler ved indskærper og politianmeldelser. Der henvises i den forbindelse til Miljøstyrelsens vejledning om håndhævelse af miljøbeskyttelsesloven, nr. 12/1992.

3 Amtskommunernes miljøindsats

3.1 Miljøtilsynet i amtskommunerne

Tilsynsopgaverne

Det amtskommunale miljøtilsyn omfatter de a-mærkede listevirksomheder, som typisk er de større godkendelsespligtige virksomheder og anlæg. Amterne fører desuden tilsyn med vindmøller og renseanlæg samt med de virksomheder og anlæg, som drives af kommunerne. Endvidere fører amterne tilsyn med deponeringer i råstofgrave og tidligere råstofgrave. Endelig har amterne ansvaret for overvågningen af miljøtilstanden i omgivelserne, herunder tilsynet med miljøets tilstand i vandløb, søer og kystnære havområder og i luft, jord og grundvand.

Tilsynsressourcerne

De 14 amter samt Københavns og Frederiksberg kommuner anvendte i 2001 i alt 377 årsværk til tilsynet. Udarbejdelse af godkendelser er medregnet heri. Herudover anvendte amterne til tilsynsarbejdet i alt 89,2 mio. kr. til fremmede tjenesteydelser, inklusive laboratorieanalyser o.l., der direkte kan henføres til tilsynet. I beløbet indgår ikke udgifter til f.eks. entreprenørarbejde eller lignende opgaver i forbindelse med selvhjælpshandlinger.

De anvendte ressourcer på tilsynsområderne er vist herunder. Den forholdsvise andel i procent af det samlede ressourceforbrug er vist i parentes.

Fig. 3.1 Amternes ressourceindsats til tilsynet i 2001, fordelt på tilsynsområderne og i alt.

Tilsynsområder:	Anvendte Årsværk	Fremmede tjenesteydelser i mio. kr.
Virksomheder (inkl. dambrug)	162 (43 %)	10 (11 %)
Renseanlæg	32 (9 %)	4 (5 %)
Miljøtilstanden i omgivelserne	148 (39 %)	47 (53 %)
Andet tilsyn (inkl. vindmøller)	35 (9 %)	28 (31 %)
Forbrug af ressourcer til tilsyn i alt	377 (100 %)	89 (100 %)

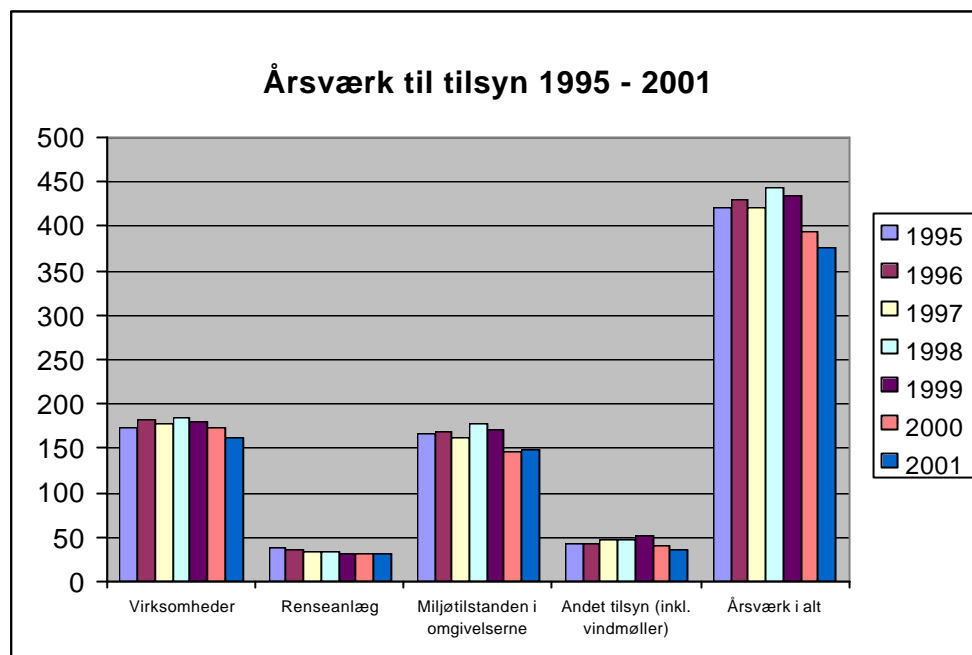
Tilsynet med virksomhederne tegnede sig alene - jf. fig. 3.1 - for det forholdsvis største årsværkforbrug og udgjorde tilsammen med tilsynet med miljøtilstanden i omgivelserne 82 % af det samlede årsværkforbrug. Den største udgiftspost til fremmede tjenesteydelser var tilsynet med miljøtilstanden i omgivelserne - i alt 53 % af de samlede udgifter.

Udviklingen i antal årsværk til tilsynsområderne

Amternes årsværk til tilsyn i perioden 1995 til 2001 er vist i fig. 3.2. Efter en svagt stigende tendens i perioden frem til 1999 er der over de seneste to år sket et fald, som samlet drejer sig om 58 årsværk. Dette fald fordeler sig med

18 årsværk færre på virksomhedstilsynet, 24 årsværk færre på tilsynet med miljøtilstanden i omgivelserne og 16 årsværk færre på andet tilsyn.

Fig. 3.2 Amternes forbrug af årsværk til tilsyn 1995-2001.

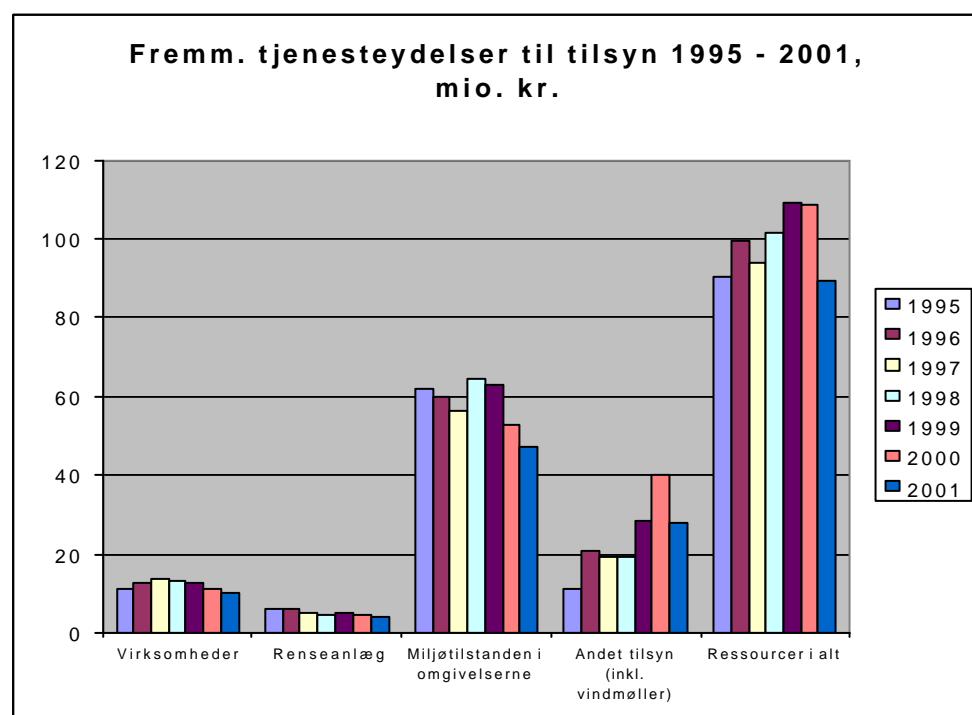

Udviklingen i forbruget af fremmede tjenesteydelser

Amternes forbrug af fremmede tjenesteydelser til tilsynet i årene 1995 til 2001 er vist i fig. 3.3.

Efter en årrække med stigende udgifter til tilsynet er der det seneste år sket et fald i de samlede udgifter på ca. 20 mio. kr., hvilket bringer udgifterne ned på samme niveau som i 1995. Set over de seneste to år er der især sket et fald i udgifterne til tilsynet med miljøtilstanden i omgivelserne, et fald på i alt ca. 16 mio. kr.

Fig. 3.3 Udgifter til fremmede tjenesteydelser til tilsynet 1995 - 2001

3.2 Amtskommunernes virksomhedstilsyn

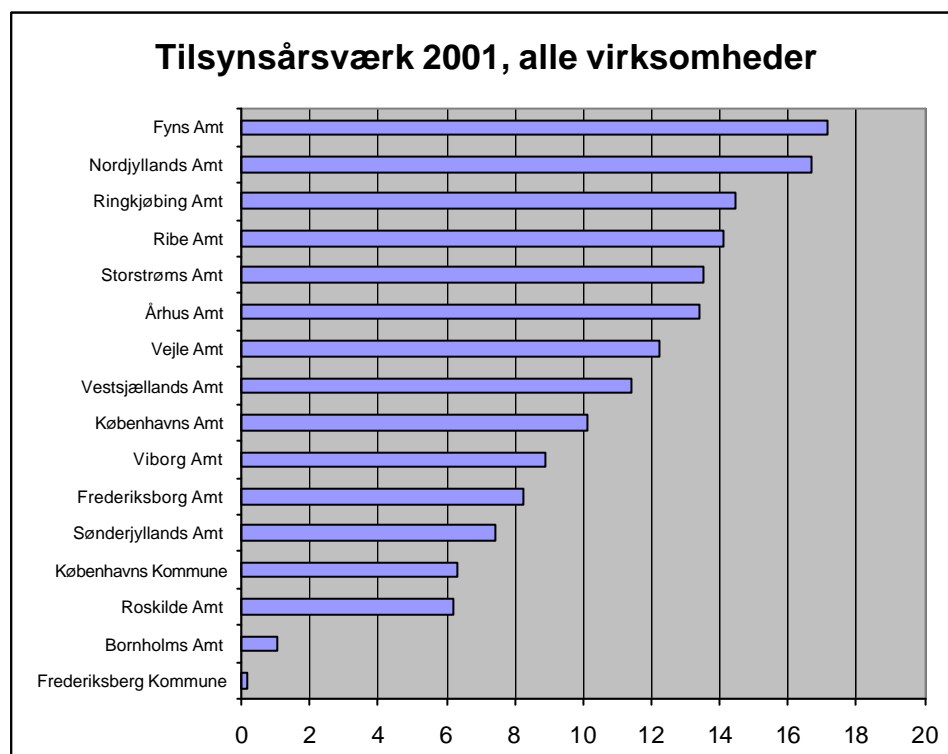
Det virksomhedstilsyn, amterne udfører, omfatter tilsynet med private a-mærkede listevirksomheder samt tilsynet med alle kommunalt drevne listevirksomheder og ikke-listevirksomheder. Udarbejdelse af godkendelser til listevirksomhederne indgår i nedenstående opgørelser.

3.2.1 Tilsynet med samtlige registrerede virksomheder

Ressourcerne til virksomhedstilsynet.

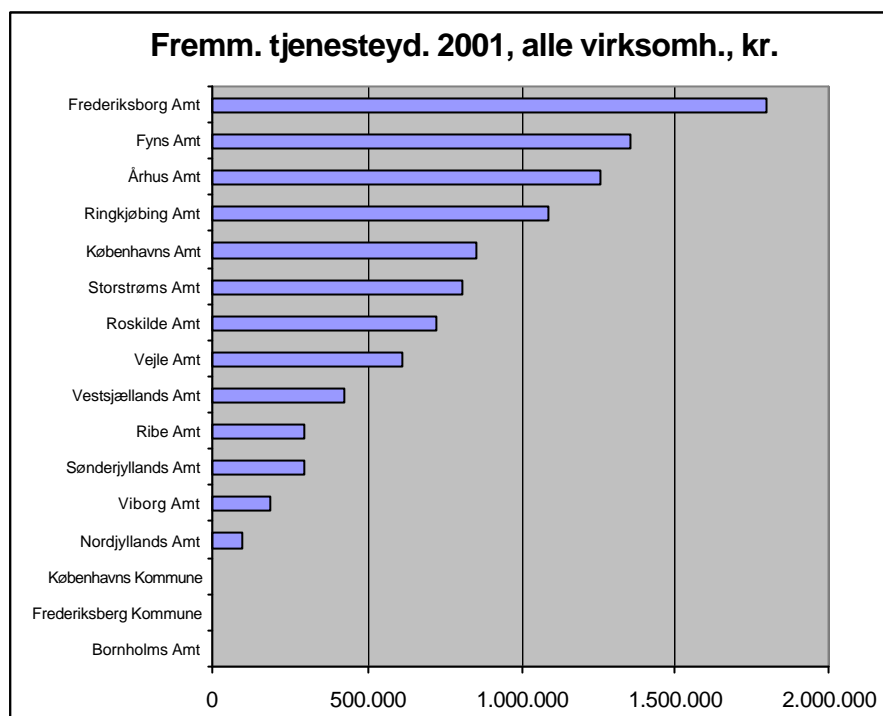
I fig. 3.4 er amternes forbrug af årsværk til virksomhedstilsynet opstillet i stigende rækkefølge. Det fremgår, at der er stor variation amterne imellem. Med undtagelse af Frederiksberg Kommune og Bornholms Amt ligger forbruget af årsværk til virksomhedstilsynet mellem 6 og 17 årsværk pr. amt.

Fig. 3.4 Amternes forbrug af årsværk til det samlede virksomhedstilsyn i 2001.

I fig. 3.5 er tilsvarende amternes forbrug af fremmede tjenesteydelser til virksomhedstilsynet opstillet i stigende rækkefølge. Også dette forbrug varierer stærkt fra ingen eller få udgifter op til 1.8 mio. kr. i Frederiksborg Amt.

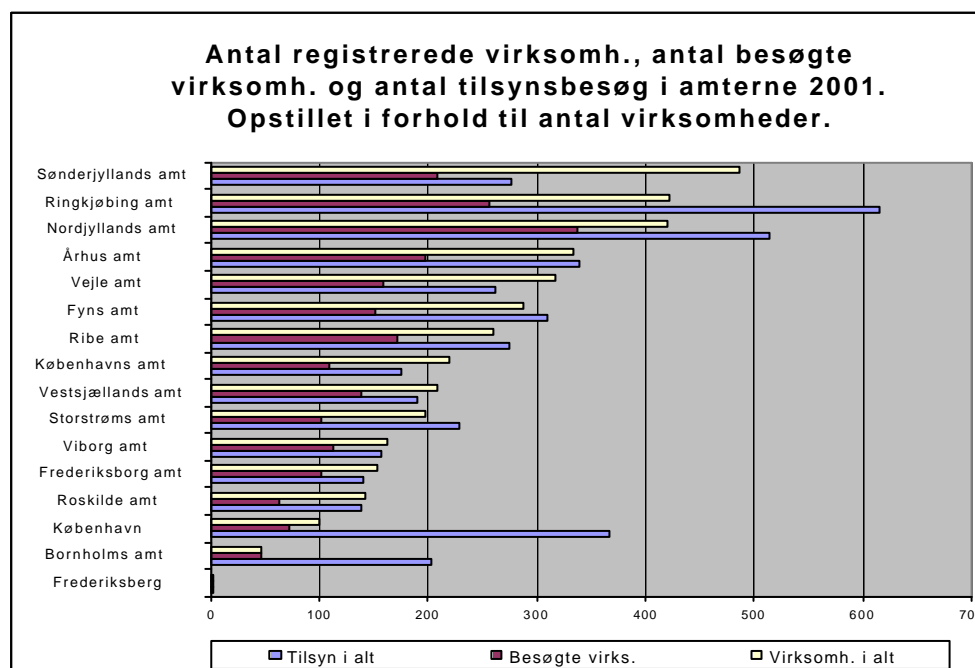
Fig. 3.5 Amternes forbrug af fremmede tjenesteydelser til det samlede virksomhedstilsyn i 2001.

Tilsynet med virksomhederne

Antallet af registrerede virksomheder i de enkelte amter er vist i fig. 3.6 samt antal besøgte heraf og antal tilsyn i alt. Registrerede virksomheder omfatter samtlige a-mærkede virksomheder samt kommunalt drevne virksomheder, som amtet jf. lovgivningen fører tilsyn med.

Fig. 3.6 registrerede virksomheder, besøgte virksomheder og antal tilsynsbesøg i 2001

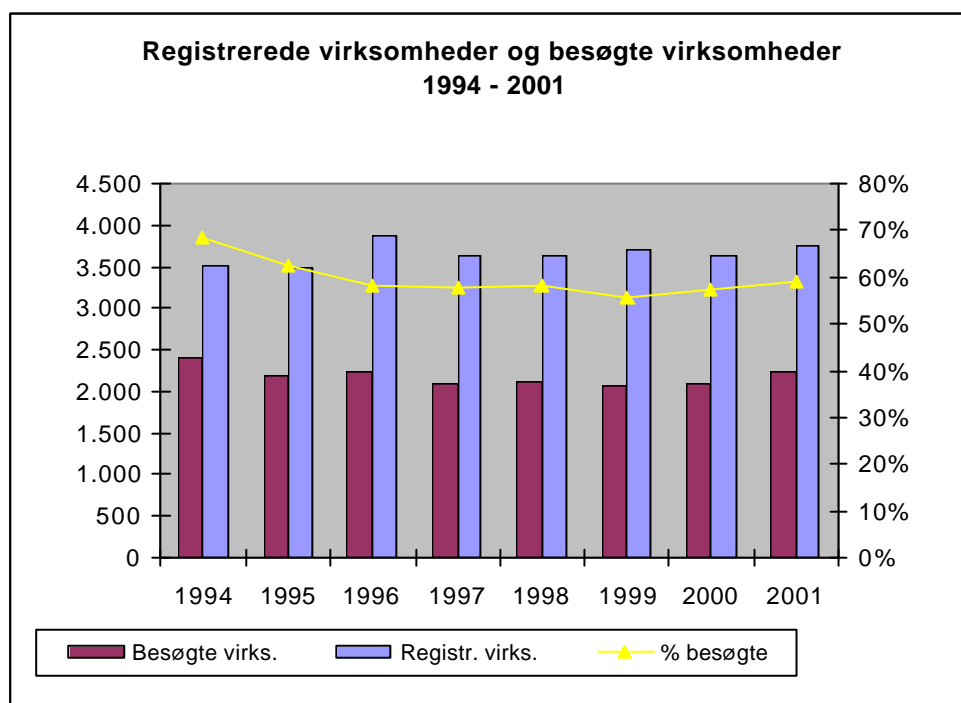
Det ses af fig. 3.6, at der stort set er sammenhæng mellem antal virksomheder, besøgte virksomheder og antal tilsynsbesøg. Nogle amter skiller sig dog ud med et forholdsvist stort antal tilsete virksomheder og tilsynsbesøg.

Udviklingen i virksomhedstilsynet

Det samlede antal registrerede virksomheder i amterne udgjorde i 2001 i alt 3.762 virksomheder, hvilket er 119 virksomheder flere end registreret i 2000. Af de registrerede virksomheder blev 2.229 virksomheder – svarende til 59 % af virksomhederne – tilset i 2001. De tilsete virksomheder modtog i alt 6.113 tilsynsbesøg, hvilket er 1.725 flere tilsyn end gennemført året før.

Udviklingen i antallet af registrerede virksomheder samt antallet af besøgte virksomheder i perioden siden 1994 er vist i fig. 3.7. Endvidere er vist udviklingen i andelen af besøgte virksomheder over årene.

Fig. 3.7 Totale antal registrerede virksomheder samt antal og procent besøgte virksomheder 1994 – 2001.

Medens antallet af virksomheder - jf. fig. 3.7 - ligger nogenlunde stabilt over de senere år, viser antallet af besøgte virksomheder over de seneste tre år en let stigende tendens.

3.2.2 Tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder

Virksomheder og godkendelser

En del af de registrerede virksomheder er a-mærkede listevirksomheder. Disse udgjorde ved udgangen af 2001 i alt 2.271 virksomheder, hvilket er 200 færre virksomheder end året før.

Af de 2.271 a-mærkede listevirksomheder havde i alt 1.917 virksomheder en godkendelse ved udgangen af 2001, hvilket er 204 færre end året før. Der blev i 2001 i alt udarbejdet 560 godkendelser til a-mærkede virksomheder, hvilket er 70 godkendelser flere end året før.

Ressourcerne til tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder

I tabellen, fig. 3.8 er vist de anvendte ressourcer til tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder. Ressourcerne til tilsynet med ferskvandsdambrugene, som er en del af de a-mærkede listevirksomheder, er angivet særskilt. Ressourceforbruget er endvidere opdelt på udarbejdelsen af virksomhedsgodkendelser og på selve tilsynet.

Fig. 3.8 Amternes ressourceforbrug til tilsynet med a-mrk. listevirksomheder i 2001. De tilsvarende tal for 2000 er vist i parentes.

	Udarbejdelse af godkendelser		Tilsyn	
	Årsværk i egen forvaltning	Forbrug af fremmede tjenesteydelser kr.	Årsværk i egen forvaltning	Forbrug af fremmede tjenesteydelser kr.
a-mærkede listevirksomheder, ekskl. dambrug	67 (75)	3.026.423 (2.955.394)	66 (70)	5.129.646 (6.285.459)
Ferskvandsdambrug	13 (12)	89.000 (121.100)	9 (10)	1.058.047 (997.610)
I alt	80 (87)	3.115.423 (3.076.494)	75 (80)	6.187.693 (7.283.105)

Det samlede forbrug af årsværk - i alt 155 årsværk - til tilsynsopgaven med de 2.271 a-mærkede listevirksomheder fordeler sig med 52 % på udarbejdelse af godkendelser og 48 % på selve tilsynet. Det er samme procentvise forhold som i 1999 og 2000. Udgiften på i alt 9.303.116 kr. til fremmede tjenesteydelser fordeler sig med 33 % på godkendelsesarbejdet og 67 % på selve tilsynet.

Ressourcerne til tilsynet med ferskvandsdambrugene

Ferskvandsdambrugene er en del af de a-mærkede listevirksomheder. Amternes forbrug af årsværk i 2001 til tilsynet med ferskvandsdambrug - i alt 22 årsværk jf. fig. 3.8 - udgjorde 14,2 % af det samlede forbrug af årsværk til tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder. Forbruget af fremmede tjenesteydelser til tilsynet med ferskvandsdambrugene - i alt 1.147.047 kr. - udgjorde 12,3 % af det samlede forbrug af fremmede tjenesteydelser til tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder.

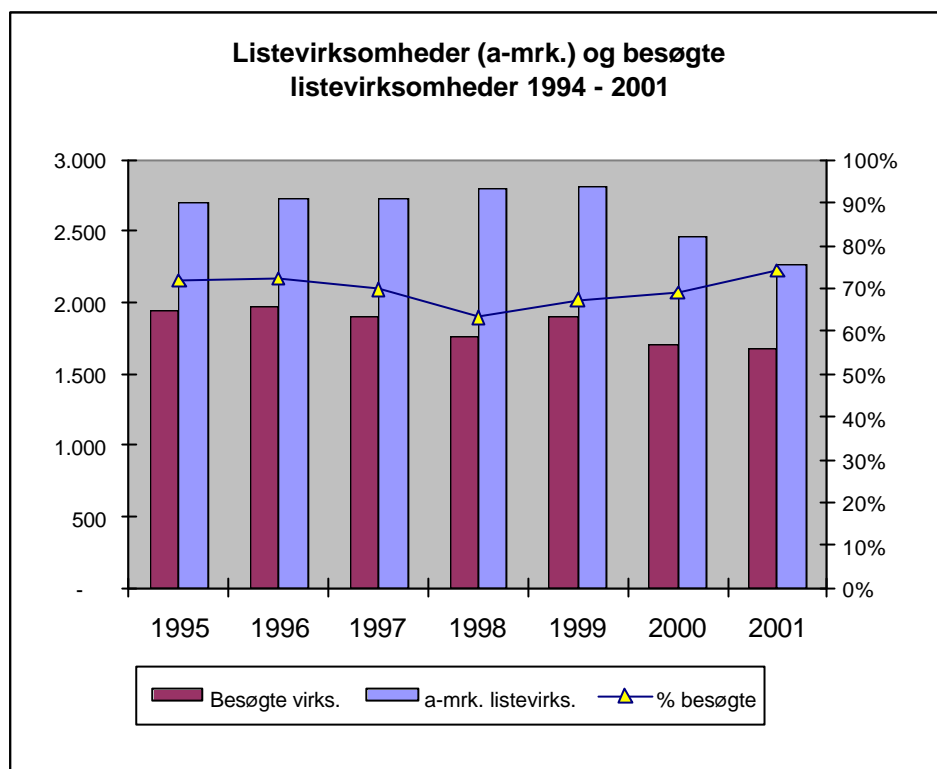
Udviklingen i tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder

I 2001 blev i alt tilset 1.682 af de a-mærkede listevirksomheder, svarende til 74 % af virksomhederne. Dette er en stigning på 5 % i forhold til året før. For de enkelte amter varierer tilsynsfrekvensen mellem 60 % og 100 %.

Mange af de a-mærkede virksomheder besøges flere gange årligt. I 2001 blev der således gennemført 3.254 besøg imod 3.765 besøg året før.

Udviklingen i antal a-mærkede listevirksomheder og antal besøgte heraf er vist i fig. 3.9 for årene 1994-2001. Endvidere er vist - i procent - udviklingen i andelen af besøgte virksomheder over årene.

Fig. 3.9 Antal a-mrk. listevirksomheder og besøgte heraf i årene 1994-2001.

Det ses af fig. 3.9, at den procentvise stigning i antal besøgte virksomheder i 2001 ikke skyldes en stigning i antallet af besøgte virksomheder, men alene faldet i antallet af virksomheder.

Tilsynet med de i-mærkede listevirksomheder.

En del listevirksomheder er i-mærkede, dvs. godkendt med udgangspunkt i EU's godkendelsesordning. Størstedelen af disse virksomheder er dog samtidigt a-mærkede.

Ved udgangen af 2001 var der i alt 513 i-mærkede listevirksomheder. Heraf blev i alt 399 virksomheder tilset i 2001, svarende til 78 % af virksomhederne. I alt gennemførtes 994 tilsyn på disse virksomheder.

3.2.2.1 Tilsynet med ferskvandsdambrug

Ferskvandsdambrugene er en del af de a-mærkede listevirksomheder. For 2001 har amterne indberettet oplysninger om 370 dambrug, hvilket er et fald på 17 dambrug i forhold til 2000. Af de registrerede dambrug havde 101 en godkendelse ved udgangen af 2001. Heraf blev 10 godkendelser meddelt i 2001.

Tilsynet med dambrugene er fastlagt i dambrugsbekendtgørelsens § 15 og omfatter mindst et årligt besøg ved alle dambrug i amtskommunen. Ved besøget kontrolleres indretnings- og driftsmæssige forhold, og der foretages bedømmelse biologiske vandløbskvalitet ved dambruget. Endvidere bør amterne udtage slam- og vandprøver til analyse. Ved mindst 10% af amtskommunens dambrug udføres hvert år udvidede belastningsundersøgelser, der supplerer dambrугenes egenkontrol.

Som et led i tilsynet skal dambrugene endvidere hvert år inden 1. februar indsende en opgørelse af driftsjournalen med bl.a. oplysninger om årets pro-

duktion, anvendte fodertyper, foderforbrugets størrelse, mængden af forbrugte stoffer til sygdomsbekæmpelse samt resultaterne af dambrugets egenkontrol.

Resultaterne af de amtslige tilsyn indberettes til Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen via de amtslige rapporter om det generelle miljøtilsyn, tilsynet med dambrug i henhold til dambrugsbekendtgørelsen og indberetningerne til det nationale overvågningsprogram, NOVA2003.

I alt var 359 dambrug i drift i 2001, og der blev ført tilsyn med alle i løbet af året. Tilsynsaktiviteten omfatter både tilsyn med dambrugenes drift og indretning og tilsyn med vandløbskvaliteten opstrøms og nedstrøms dambrugenes spildevandsudledning.

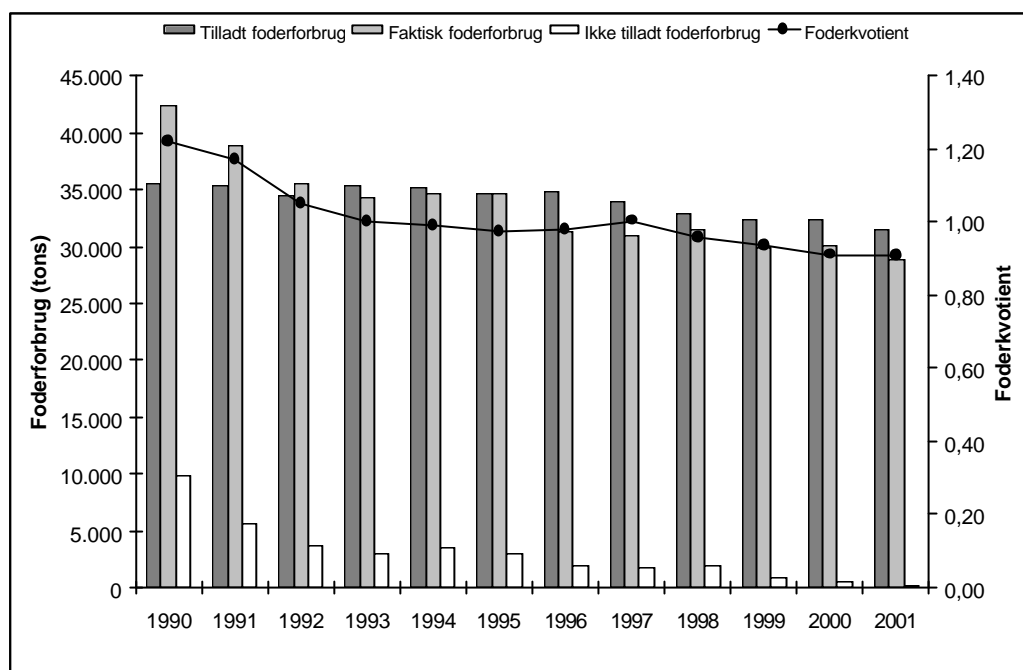
Amterne har for 2001 indberettet, at der er udført udvidede belastningsundersøgelser ved 51 dambrug, hvor der udtages i alt 78 supplerende sæt vandprøver. Der er stor variation amterne imellem ved valg af strategi for og omfanget af belastningsundersøgelserne. Nogle amter udtager kun et sæt prøver som supplement til dambrugets egenkontrol, mens andre amter har udtaget op til 12 supplerende prøver. Intensiteten i amternes belastningsundersøgelser er aftaget væsentligt gennem de senere år. I 1995 udtog amterne således 274 sæt prøver ved 73 dambrug.

Foderforbrug.

I medfør af dambrugsbekendtgørelsen, som trådte i kraft i 1989, fastsatte amterne det årligt højst tilladte foderforbrug på dambrugen. Afgørelse herom kunne påklages, og i løbet af 1991 og 1992 blev de fleste afgørelser endeligt afgjort i klagesystemet.

Udviklingen i dambrugenes foderforbrug er vist i fig. 3.10, og det ses, at der i årene efter bekendtgørelsens ikrafttræden var et stort merforbrug af foder i forhold til det tilladte. Afslutning af afgørelserne i ankesystemet og håndhævelse af det tilladte foderforbrug har ført til, at det samlede foderforbrug for erhvervet i det store og hele nu er i overensstemmelse med det tilladte.

Fig. 3.10 Udviklingen i dambrugenes tilladte, faktiske og ikke-tilladte foderforbrug samt foderkvotient i perioden 1990 til 2001.

Foderkvotient

Udviklingen i foderkvotienten (den mængde foder der medgår til produktion af 1 kg fisk) er ligeledes vist på fig. 3.10. Det fremgår, at foderkvotienten siden 1990 og frem til 2001 er blevet reduceret fra ca. 1,2 til ca. 0,9, hvilket medfører en væsentlig reduktion i udledningen af forurenende stoffer, da foderet hermed udnyttes langt mere effektivt. Dambrugsbekendtgørelsen stiller krav om, at foderkvotienten på årsbasis ikke må overstige 1,0.

Påvirkning af vandløbskvaliteten.

Vandløbskvaliteten opstrøms og nedstrøms dambrugene i 2001 er vist i fig. 3.11.

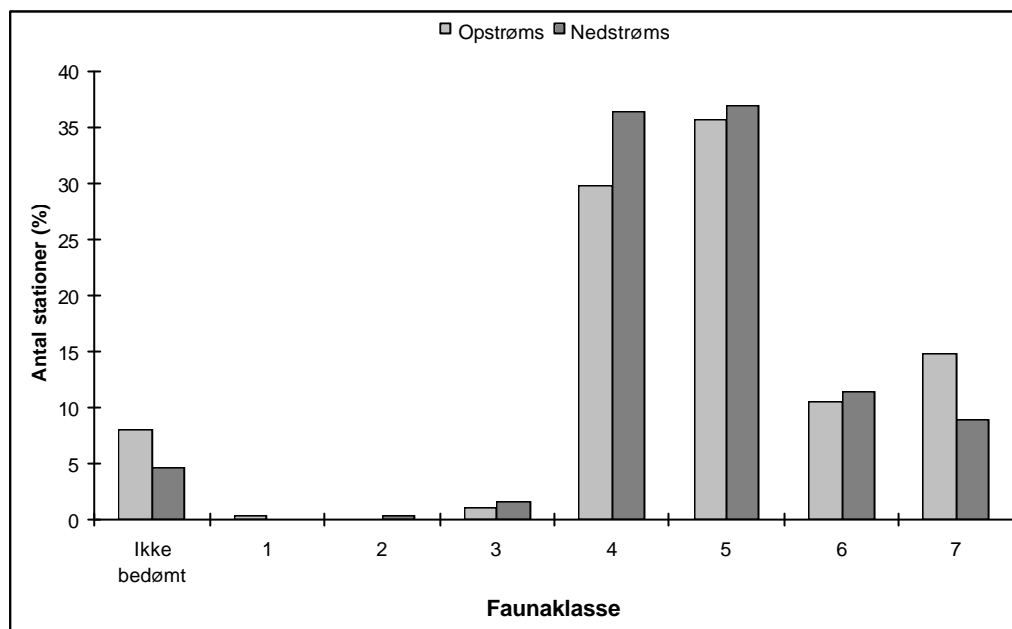
Værdierne refererer til Dansk vandløbsfaunaindeks (DVFI), hvor faunaklasse 1 angiver et ensidigt eller manglende dyreliv, og faunaklasse 7 angiver et meget varieret dyreliv. Det fremgår, at den økologiske tilstand i vandløbene opstrøms dambrugene generelt er bedre end nedstrøms. Mange dambrug giver således anledning til en negativ påvirkning af vandløbskvaliteten. I 2001 forringede ca. 24% af de undersøgte dambrug den økologiske tilstand i vandløbene, heraf 7% med stærk påvirkning. Ved en påvirkning forstås, at der er en faunaklasse i forskel op- og nedstrøms dambruget. Ved stærk påvirkning er vandløbskvaliteten ændret svarende til 2 faunaklasser på den nedstrøms station i forhold til den opstrøms liggende station. Ved 50 dambrug (15%) var vandløbskvaliteten i 2001 bedre nedstrøms dambruget end opstrøms.

Ved henholdsvis 11% og 5% af stationerne opstrøms eller nedstrøms dambrugene foreligger der ikke oplysninger om vandløbskvaliteten. Det skyldes enten, at bedømmelsen ikke er foretaget eller, at dambruget ligger ved et kildevæld eller vandboring, hvor vandløbskvaliteten ikke har kunnet bedømmes.

Ved forureningsbedømmelserne af dambrugene undersøges tilstanden i vandløbet opstrøms og nedstrøms dambrugets udledning. Frem til og med

1998 foretoges undersøgelserne efter saprobiesystemet med udgangspunkt i Landbrugsministeriets vejledning fra 1970 (saprobiesystemet). Siden 1999 har det været obligatorisk at anvende Miljøstyrelsens vejledning til biologisk bedømmelse af vandløb fra 1998, Dansk Vandløbsfaunaindeks (DVFI).

Fig. 3.11 Vandløbskvaliteten opstrøms og nedstrøms dambrugene i 2001.

Vandløbsbedømmelserne anvendes som grundlag for en administrativ vurdering af hvorvidt kvalitetsmålsætningen for vandløbet i amtets regionplan er opfyldt eller ej. Stort set alle vandløbsstrækninger omkring dambrugene er i mål sat som laksefiskevand (B målsætning), der forudsætter en vandløbskvalitet svarende til mindst faunaklasse 5 (DVFI) eller forureningsgrad II efter saprobiesystemet.

Udviklingen i opfyldelsen af kvalitetsmålsætningerne på vandløbsstrækningerne opstrøms og nedstrøms dambrugene i perioden 1989 til 2001 er vist i fig. 3.12.

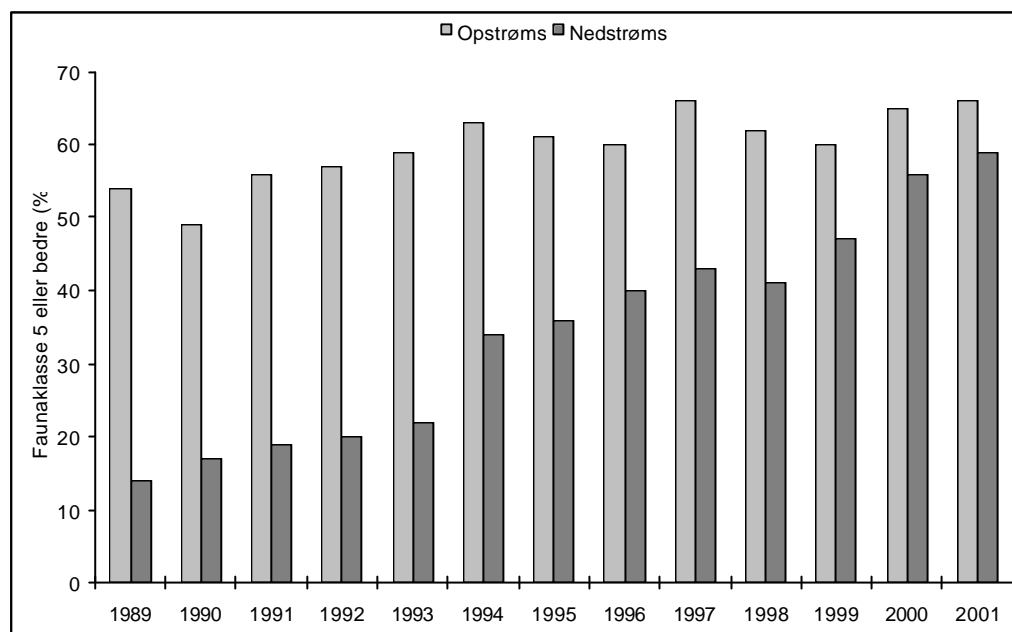
Det fremgår, at siden dambrugsbekendtgørelsen trådte i kraft i 1989 er der sket en betydelig forbedring af vandløbskvaliteten nedstrøms dambrugene. Målsætningerne er dog fortsat ikke opfyldt neden for et stort antal dambrug, i 2001 neden for 40% af dambrugene. Målsætningerne er dog heller ikke opfyldt oven for 35% af dambrugene.

Skov- og Naturstyrelsen forventer, at amterne i forbindelse den igangværende behandling af dambrugenes ansøgninger om miljøgodkendelse sikrer, at regionplanens målsætninger for de berørte vandløbsstrækninger i højere grad kan opfyldes fremover.

Udlederkrav.

I medfør af dambrugsbekendtgørelsen er dambrugene pålagt enten at udtage 2 eller 6 samhoørende prøver af indløbsvandet og udløbsvandet med henblik på at kontrollere at dambrugets drift ikke giver anledning til at bekendtgørelsens udlederkrav overskrides. For dambrug, hvor der er udtaget 6 eller flere prøver (inkl. resultater af amternes belastningsundersøgelser) kan der foretages en statistisk kontrol af, hvorvidt udlederkravene kan anses for overholdt.

Fig. 3.12 Udviklingen i vandløbskvaliteten opstrøms og nedstrøms dambrugene i perioden 1989 til 2001.

For 2001 foreligger der oplysning om overholdelse af udlederkrav fra 268 dambrug, hvoraf der på 115 dambrug er udtaget 6 eller flere sæt prøver. Resultatvurderingen af dambrugenes udledning i forhold til dambrugsbekendtgørelsens udlederkrav er vist i fig. 3.13. Det fremgår, at langt størstedelen af dambrugene (83% eller flere), hvor der kunne foretages en statistisk kontrol af analyseresultaterne, overholder udlederkravene. For de resterende dambrug, hvor vurderingen sker på grundlag af enkeltprøver, havde mere end 70% af dambrugene ikke problemer med at overholde de vejledende udlederkravværdier. På 0,5 % af alle dambrug var udlederkravværdierne for de enkelte parametre ikke overholdt i nogen af de udtagne prøver.

Generelt er overholdelsen af udlederkravene i 2001 på samme niveau som i 2000.

Fig. 3.13 Overholdelse af udlederkrav på ferskvandsdambrug i 2001.

Parameter	Susp. stof	mod. BI_5	Total-N	Amm.-N	Total-P
Udlederkrav	3,0 mg/l	1,0 mg/l	0,6 mg/l	0,4 mg/l	0,05 mg/l
Kontrol med mindst 6 prøver opfylder krav	113	101	109	105	95
Alle prøver af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	138	110	115	121	107
Kontrol med mindst 6 prøver opfylder ikke krav	2	13	6	11	21
Mere end 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	5	6	2	3	6
1 prøve af 2 eller 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	10	23	19	15	19
Mindre end 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	-	1	1	1	2
Ingen prøver opfylder krav	-	14	16	12	18

For en god ordens skyld skal det nævnes at udlederkravene for dambrug er vejledende er derfor ikke strafbehæftede, som i mange tilfælde på renseanlæg. Ikke desto mindre skal dambrugeren tilrettelægge driften således, at kravene ikke overskrides. Der foreligger ikke oplysninger om, hvilken håndhævelse amterne har taget i anvendelse overfor de dambrug, hvor der har været problemer med overholdelse af udlederkravene.

3.4.3. Myndighedsreaktioner

I fig. 3.14 er vist amternes myndighedsreaktioner - hhv. håndhævelser og afgørelser - i forbindelse med tilsynet i 2000. For håndhævelser er de tilsvarende antal for 1999 angivet i parenteser.

Fig. 3.14 Amternes myndighedsreaktioner i 2001 (2000-håndhævelser i parentes).

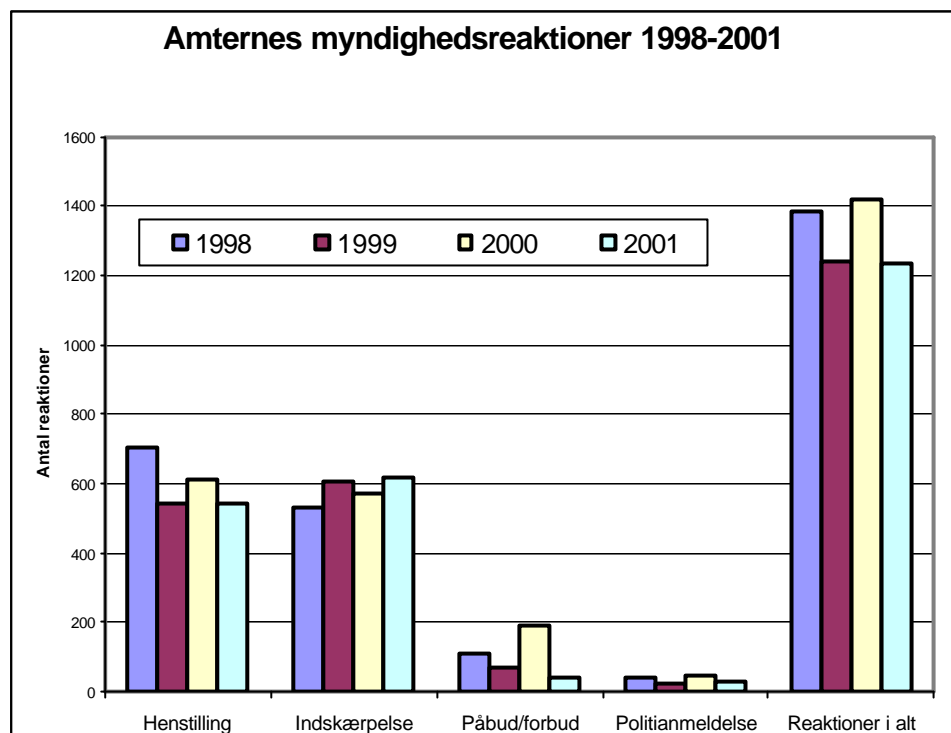
	Håndhævelser			Afgørelser		
	Henstilling	Indskærpelse	Politianmeldelse	Påbud Mbl. § 41 b	Påbud, Øvrige	Forbud
Vindmøller	22 (8)	4 (2)	0 (0)		5 (0)	0 (0)
Listevirk. ekskl. dambrug	262 (405)	314 (249)	7 (6)	19 (31)	25 (14)	7 (4)
Andre virks. (inkl. Kom. 2 & 3)	135 (65)	43 (33)	10 (5)		1 (0)	0 (0)
Renseanlæg	57 (61)	22 (39)	1 (1)		2 (169)	0 (0)
Ferskv. Dambrug	66 (48)	236 (240)	11 (6)	10 (0)	2 (0)	1 (2)
Reaktioner i alt	542 (609)	619 (570)	29 (48)	29 (31)	35 (184)	8 (6)

Det samlede antal myndighedsreaktioner - når undtages påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 41 b - var 1.233 reaktioner imod 1.417 reaktioner året før.

Henstillinger, indskærper og politianmeldelser udgjorde i alt 1.190 håndhævelsesreaktioner. Heraf fandt langt de fleste sted i forbindelse med tilsynet med a-mrk. listevirksomheder - inkl. dambrugene. Disse reaktioner - 896 i alt - tegnede sig for 75 % af håndhævelsesreaktionerne.

I fig. 3.15 er der - fordelt på kategorier og i alt - vist en sammenligning af antallet af myndighedsreaktioner i 2001 med de tilsvarende reaktioner i de tre foregående år:

Fig. 3.15 Myndighedsreaktioner 1998 – 2001, fordelt på kategorier og i alt.

I forhold til 2000 er der for det samlede antal myndighedsreaktioner foretaget 184 færre myndighedsreaktioner i 2001. Særlig markant er faldet i meddelte påbud - ekskl. påbud efter Mbl. § 41 b - i alt et fald fra 184 meddelte påbud i 2000 til 35 påbud i 2001. Endvidere faldt antal politianmeldelser fra 48 anmeldelser i 2000 til 29 anmeldelser i 2001.

3.3 Tilsyn med renseanlæg

Siden 1974 har amterne ført tilsyn med de kommunale spildevandsanlæg. I 1986 vedtog Folketinget en beslutning om, at alle ulovlige udledninger skulle stoppes. Dette førte til, at der i 1986 mellem Miljøstyrelsen og Amtsrådsforeningen blev aftalt, at amterne fremover årligt skulle indberette tilsynsresultaterne for de kommunale spildevandsanlæg til Miljøstyrelsen. I 1987 indberettede amterne for første gang resultaterne af tilsynet med de kommunale renseanlæg og indsatsen for at få stoppet de ulovlige udledninger. Denne indberetning er nu foregået i 15 år, og de seneste resultater, der vedrører 2001, er indberettet i 2002.

3.3.1 Tilsyn med renseanlæg

De indberettede data indeholder oplysninger om antallet af kommunale renseanlæg i hvert amt. For hvert renseanlæg opgives antallet af besøg, indløbsprøver og udløbsprøver. Amtet oplyser, om der er overskridelser i forhold til de fastsatte krav, og såfremt dette er tilfældet, hvilke konsekvenser, det har for recipienterne. Som en del af tilsynet indberettes yderligere, hvilke sanktioner amterne har foretaget, når et anlæg ikke har overholdt udledningstilladelsen.

Med hensyn til påvirkningen af recipienterne skelnes mellem følgende fire kategorier:

1. En påvirkning, der vurderes at have en betydning generelt for vandkvaliteten i recipientområdet, hvortil der udledes.
2. En påvirkning, der vurderes at have betydning for vandkvaliteten i en større, men begrænset del af recipientområdet, hvortil der udledes.
3. En påvirkning, der vurderes kun at have betydning for vandkvaliteten lokalt omkring udledningsstedet.
4. Ingen påvirkning.

I indberetningen er ydermere skelnet mellem fem typer håndhævelse i forbindelse med overskridelse af udlederkravene. Disse betegnes retlig lovliggørelse, henstilling, påbud, indskærpelse og politianmeldelse.

De renseanlæg, hvor der er sket overskridelse af udledningstilladelsen, men hvor der ikke er foretaget nogen af de ovennævnte håndhævelser, placeres under kategorien "andet". Denne kategori anvendes i de tilfælde, hvor anlæg er under indkøring, ombygning eller udbygning. Tilsvarende ved anlæg, der er nedlagt i løbet af 2001 og anlæg, der skal nedlægges i 2002. Anlæg, hvor sagen er under behandling, eller hvor en fornyelse af udledningstilladelsen behandles, er tilsvarende placeret under denne kategori. Tilsvarende de anlæg, hvor amtet har vurderet, at overskridelsen er af underordnet betydning, eller hvor amtet ikke har samtlige analyseparametre. Endelig de anlæg, hvor amtet har vurderet, at kommunen på eget initiativ har forbedret forholdene og i tilfælde, hvor der har været tale om uhensigtsmæssige driftsforhold. Det skal bemærkes, at der for nogle få anlæg med registreret overskridelse ikke nødvendigvis er angivet, hvordan der håndhæves, eller årsag til, at der ikke håndhæves.

3.3.2 Resultater af indberetningen

I tilsynsindberetningen er der i alt registreret 1.091 kommunale renseanlæg, og i 2001 er der af amterne gennemført 1.950 tilsynsbesøg på 1.028 af disse anlæg, svarende til at anlæggene gennemsnitligt er besøgt ca. 2 gange om året.

Amterne har i alt udtaget 1.490 indløbsprøver og 2.760 udløbsprøver svarende til, at der i gennemsnit er udtaget 1,5 indløbsprøve og 2,7 udløbsprøve pr. besøgt anlæg. Det skal dog bemærkes, at der ikke på alle besøgte anlæg er foretaget både en udløbsprøve og en indløbsprøve.

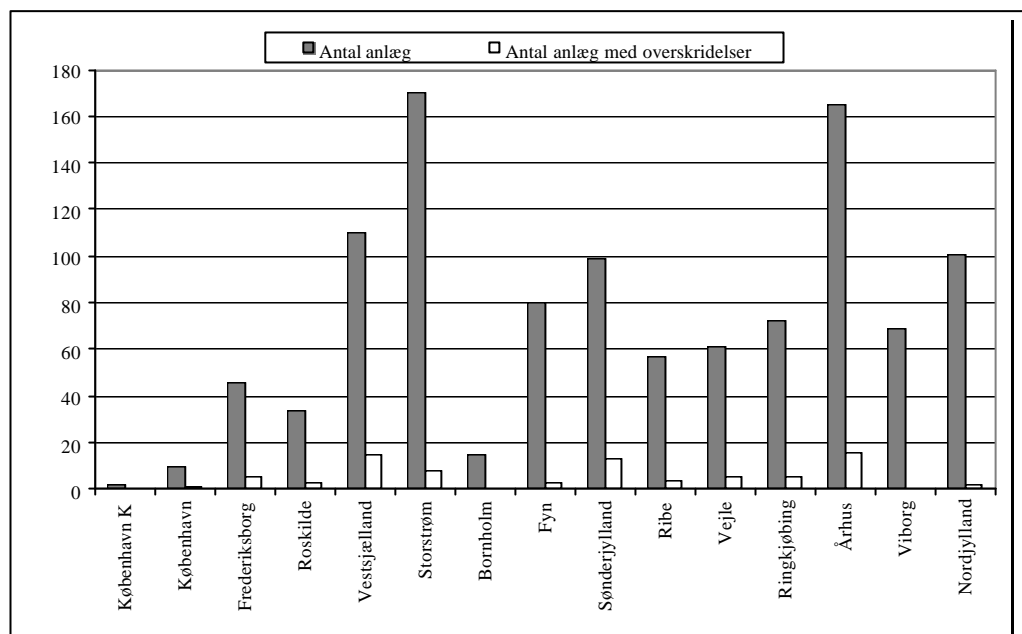
Udover amternes tilsynskontrol har kommunerne gennemført en egenkontrol, således at det samlede antal afløbsprøver udgør ca. 12.000.

Af de 1.091 kommunale renseanlæg er der på de 978 foretaget en kontrolberegning af, om udledningstilladelsens stillede vilkår overholdes. Resultaterne viser, at der på 80 anlæg er overskridelse af et eller flere krav, svarende til 7,3 % af det totale antal kommunale renseanlæg, og svarende til 8,1 % af kommunale renseanlæg med kontrollerede krav.

Grunden til, at ikke alle renseanlæg med en udledningstilladelse er blevet kontrolleret, er, at anlægget er blevet nedlagt i kontrolperioden (2001), at der er for få analyseværdier til at kunne foretage en acceptabel beregningsanalyse, eller at der til anlægget ikke er stillet krav, f.eks. nedsivningsanlæg.

Af fig. 3.16 fremgår antallet af kommunale renseanlæg og tilsvarende antallet af renseanlæg med kravoverskridelser opdelt på amter.

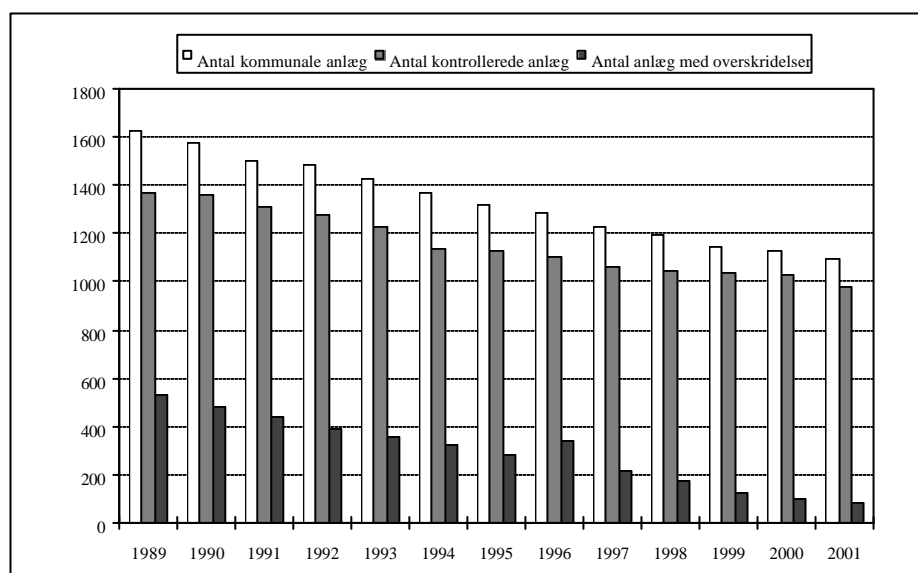
Fig. 3.16 Det totale antal af kommunale renseanlæg og herunder antal af anlæg med kravoverskridelser opdelt på amter, 2001.

Antallet af overskridelser i procent af antal anlæg med kontrollerede krav var fra 1989 til 1995 faldet fra 39% til 25%, men steg i 1996 til 30 %. I 1997 faldt antallet til 20 % og er siden faldet yderligere, således at antallet af overskridelser i procent af anlæg med kontrollerede krav i 2001 var 8,1 %.

Fig. 3.17 viser det totale antal kommunale renseanlæg, antallet af anlæg med kontrollerede krav og antallet af renseanlæg med overskridelser for perioden 1989-2001 for hele landet.

Fig. 3.17 Udviklingen i det totale antal kommunale renseanlæg med kontrollerede krav og antallet af anlæg med overskridelser for hele landet opgjort for perioden 1989-2001.

Som det fremgår af fig. 3.17, har såvel det totale antal anlæg som anlæg med kontrollerede krav været nogenlunde konstant de sidste 4-5 år. Det ses endvidere, at antallet af anlæg med overskridelser er det laveste, der er konstateret i perioden 1989-2001.

Som en del af indberetningen har amterne vurderet, hvilke påvirkninger kravoverskridelserne har på recipienterne. Recipientpåvirkningen fordeler sig procentmæssigt som følgende:

- 1) Ingen anlæg er angivet med en påvirkning, der vurderes at have en betydning generelt for vandkvaliteten i recipientområdet, hvortil der udledes.
- 2) 5 % (4 anlæg) af overskridelserne er angivet med en påvirkning, der vurderes at have betydning for vandkvaliteten i en større, men begrænset del af recipientområdet, hvortil der udledes.
- 3) 51 % (41 anlæg) af overskridelserne er angivet med en påvirkning, der vurderes kun at have betydning for vandkvaliteten lokalt omkring udledningsstedet.
- 4) 34 % (27 anlæg) af overskridelserne er vurderet ikke at have nogen påvirkning.

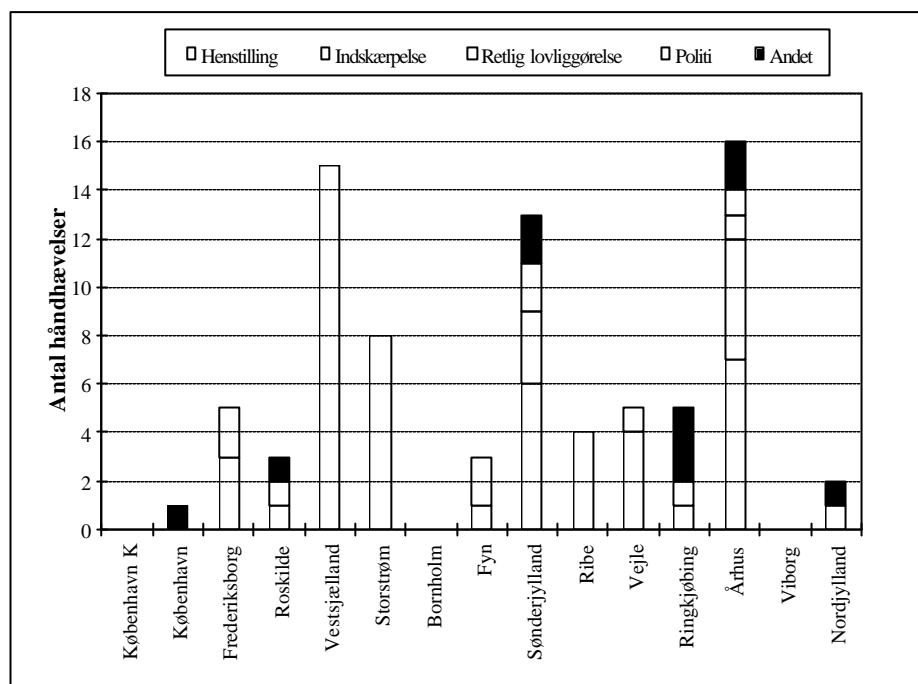
Der er således kun indberettet recipientoplysninger for 72 af de 80 anlæg med overskridelser.

På baggrund af amternes vurdering af overskridelsernes størrelse og deres påvirkning af vandområderne følges op over for de anlæg, der overskrider.

Der er i alt sket 70 håndhævelser i form af henstilling, påbud, indskærpelse, retlig lovliggørelse og politianmeldelse. For de resterende 10 anlæg er der tale om forhold som beskrevet under kategorien "Andet".

På nedenstående fig. 3.18 fremgår, hvorledes håndhævelserne fordeler sig amtsvis.

Fig. 3.18 Håndhævelsernes fordeling i forhold til antallet af overskridelser opgjort for hvert amt, 2001.

I 2001 har amterne foretaget følgende håndhævelser som reaktion på ovennævnte:

- 39 anlæg (49 %) har fået henstillinger
- 26 anlæg (32 %) har fået indskærpelser
- 4 anlæg (5 %) har fået retlige lovgivninger
- 1 anlæg (1 %) er politianmeldt
- 10 anlæg (13 %) er kommenteret svarende til kategorien "Andet".

Ingen af anlæggene har fået påbud.

Det skal bemærkes, at nogle amter har angivet flere håndhævelser om samme anlæg. I det ovenstående er kun medtaget en håndhævelse pr. anlæg. Det drejer sig typisk om anlæg, der først har fået en henstilling og så senere inden for samme år har fået påbud eller indskærpelse.

3.3.3 Kravoverholdelse

Som det fremgår af ovenstående, har 80 kommunale renseanlæg i 2001 overskredet deres udledningstilladelse. Af de 80 anlæg har 29 renseanlæg overskredet deres udledningstilladelse i 2 år eller mere. Det vil modsat sige, at 51 renseanlæg kun har haft overskridelse i 2001 og ikke i 2000. Dette udelukker ikke, at et anlæg på et tidligere tidspunkt kan have overskredet udledningstilladelsen.

Af nedenstående tabel, fig. 3.19, fremgår antallet af renseanlæg, der har overskredet i 2,3,4 og 5 år i træk eller mere, fordelt amtsvis. Tilsvarende fremgår antal anlæg med engangsoverskridelse, dvs. i 2001.

Fig. 3.19 Amtsvis opdeling af overskridelser for 2001 i anlæg med overskridelser i mere end fem år i træk ned til enkeltoverskridelser i 2001.

Amt	1 år (2001)	2 år i træk	3 år i træk	4 år i træk	≥ 5 år i træk	I alt
København K.	0	0	0	0	0	0
København	1	0	0	0	0	1
Frederiksborg	5	0	0	0	0	5
Roskilde	1	1	1	0	0	3
Vestsjælland	6	6	1	1	1	15
Storstrøm	3	3	1	1	0	8
Bornholm	0	0	0	0	0	0
Fyn	2	1	0	0	0	3
Sønderjylland	12	0	1	0	0	13
Ribe	2	2	0	0	0	4
Vejle	4	0	1	0	0	5
Ringkjøbing	3	2	0	0	0	5
Århus	10	4	2	0	0	16
Viborg	0	0	0	0	0	0
Nordjylland	2	0	0	0	0	2
I alt	51	19	7	2	1	80

3.3.4. Konklusion

Sammenfattende kan det af amternes indberetninger konstateres, at det i 2001 var 8,1 % af anlæg med kontrollerede krav, svarende til 80 af renseanlæggene, der ikke overholdt deres udledningstilladelse.

Den nærmere analyse af de 80 ulovlige udledere viste, at heraf havde 51 anlæg overskredet et eller flere krav i det seneste år, dvs. i 2001, 19 anlæg i hvert af de seneste to år, 7 i hvert af de seneste tre år, 2 i hvert af de seneste fire år og 1 i hvert af de seneste fem år eller mere.

Antallet af overskridelser i procent af antal anlæg med kontrollerede krav var fra 1989 til 1995 faldet fra 39 % til 25 %, men steg i 1996 til 30 %. I 1997 faldt antallet til 20 % og er siden faldet yderligere, således at antallet i 2001 var 8,1 %, hvilket er det hidtil laveste. Særligt for anlæg med flerårige overskridelser er der sket et relativt stort fald gennem de seneste 2-3 år. I 1998 var det således 55 anlæg, svarende til 32 % af det samlede antal anlæg med overskridelser, der havde overskredet i tre år i træk eller mere. I 1999 var det tilsvarende antal 20, svarende til 17 % af alle anlæg med overskridelser, mens det i 2001 var i alt 10 anlæg, svarende til 13 % af alle anlæg med overskridelser, der havde overskredet i tre år i træk eller mere.

3.3.5. Miljøstyrelsens opfølgning på overskridelserne

Miljøstyrelsen har siden 1995 opfordret amterne til en skærpet opmærksomhed på håndhævelsen over for de kommunale renseanlæg og har anvist en række løsningsmuligheder til nedbringelse af antallet af anlæg med overskridelse af udledningstilladelser. Da tilsynsresultaterne for 1996 og 1997 fortsat viste et stort antal overskridelser, bad Miljøstyrelsen i 1998 amterne om redegørelser for i alt 43 anlæg med flerårige overskridelser.

Samtidig blev amterne orienteret om, at styrelsen selv overvejede politianmeldelser af berørte kommuner. Endvidere blev amterne orienteret om, at styrelsen ville vurdere, om der var grundlag for at anmode Indenrigsministeriet om

en undersøgelse af, hvorvidt der i enkelte amter forelå embedssvigt efter reglerne i den kommunale styrelseslov.

Da der fortsat efter 1998 var en række af anlæggene med de mangeårige overskridelser tilbage, bad Miljøstyrelsen om supplerende redegørelser og status for disse anlæg.

På baggrund af amternes redegørelser indgav Miljøstyrelsen i februar 2000 politianmeldelse mod fire kommuner for ulovlig udledning fra i alt fem renseanlæg. For tre af disse anlæg bad Miljøstyrelsen Indenrigsministeriet, nu Indenrigs- og Sundhedsministeriet, om at undersøge, om der i tre amter foreligger embedssvigt efter reglerne i den kommunale styrelseslov for utilstrækkeligt tilsyn.

Anklagemyndighedens overvejelser i sagerne mod de fire kommuner er endnu ikke afsluttet. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i breve af 12. juni 2003 udtalt, at ministeriet for de to amters vedkommende er enig med Miljøstyrelsen i, at disse amter har tilsidesat tilsynsforpligtelsen med de pågældende renseanlæg. Ministeriet finder dog, som sagerne foreligger oplyst, ikke grundlag for at fastslå, at de daværende medlemmer af de pågældende amtsråd har gjort sig skyldig i grov tilsidesættelse af tilsynspligten med renseanlæggene, og ministeriet vil derfor ikke foretage sig videre i de to sager. For det tredje amts vedkommende er sagen, der er oversendt til Justitsministeriet, endnu ikke afsluttet.

Som fortsat opfølgning over for anlæg med flerårige overskridelser har Miljøstyrelsen i 2001 og 2002 bedt amterne om redegørelse for anlæg, der har overskredet i tre år i træk eller mere, vurderet ud fra tilsynsresultaterne for henholdsvis 1999 og 2000.

Miljøstyrelsen har i 2002 modtaget redegørelser for i alt 10 renseanlæg, der har overskredet i tre år eller mere inkl. 2000. Tre af disse anlæg har også overskredet udledningstilladelsen i 2001, dvs. fire år i træk eller mere, når 2001 medregnes. Vurderet ud fra amternes redegørelser for de 10 anlæg, har Miljøstyrelsen ikke fundet grundlag for at iværksætte yderligere tiltag.

Miljøstyrelsen vil dog følge udviklingen på de 10 anlæg, og overveje tiltag, hvis der igen sker overskridelser.

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at amterne gennem en håndhævelse, der har været mere konsekvent end tidligere, har fået nedbragt antallet af kommunale renseanlæg, der overskrider udledningstilladelsen, væsentligt gennem de seneste 3-4 år. Det er Miljøstyrelsens indtryk, at dette blandt andet kan tilskrives en øget fokus i amterne på anlæg, der udleder ulovligt.

Miljøstyrelsens undersøgelser siden 1998 har ikke – bortset fra de ovennævnte fem anlæg, der gav anledning til politianmeldelser i februar 2000 – afdækket forhold, der har givet Miljøstyrelsen grundlag for at iværksætte yderligere tiltag.

På den baggrund vil Miljøstyrelsen ophøre med systematisk at bede amterne om redegørelser for anlæg med flerårige overskridelser. Miljøstyrelsen vil dog fortsat følge udviklingen på området nøje og vil - hvis der vurderes at være grundlag herfor - bede amterne om redegørelser for anlæg med gentagne overskridelser.

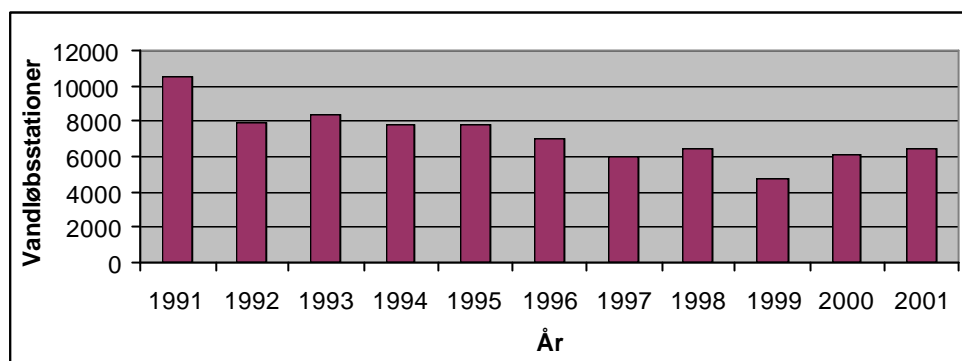
3.4 Til syn med vandløb og søer

3.4.1 Tilsyn med vandløb

Tilsynets omfang i 2001

Amternes vandløbstilsyn omfattede i 2001 i alt 6.509 stationer mod 6.420 stationer i 2000. Det samlede antal undersøgte stationer er således igen på niveau med undersøgelserne i 1997 og 1998, men dog stadig langt fra niveauet i 1990 – 91 hvor der blev undersøgt mere end 10.000 stationer, jf. fig. 3.20.

Fig. 3.20 Antal undersøgte vandløbsstationer i forbindelse med det regionale tilsyn i perioden 1991 til 2001.

Metoder brugt i tilsynet 2001

Miljøstyrelsen udsendte i 1998 en ny vejledning til bedømmelse af vandløbsfaunaen, Dansk Vandløbsfaunaindeks, DVFI. Metoden skal erstatte en række tidligere metoder der bygger på det såkaldte "saprobiesystem". Mange amter anvender i dag udelukkende DVFI i deres vandløbsbedømmelse. Der er dog stadig amter der anvender tidligere metoder.

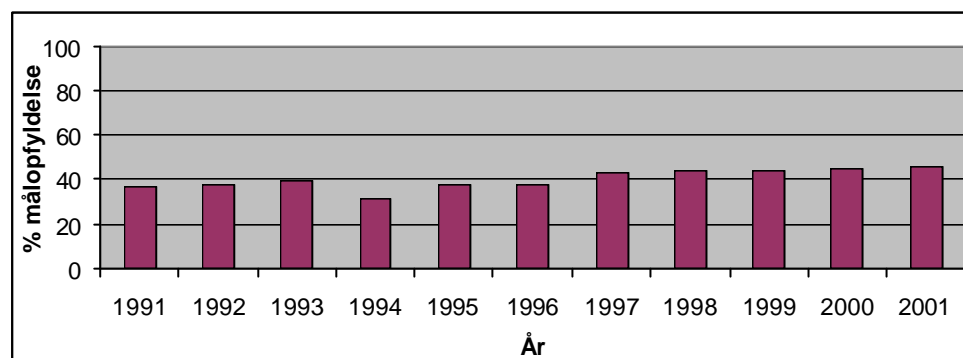
Resultater

Amternes opgørelser fra tilsynet 2001 viser, at der på landsplan er ca. 17.500 målsatte stationer, heraf indgår 1.050 stationer i vandmiljøplanens overvågningsprogram. Den samlede målsætningsopfyldelse var i 2001 på 46 % hvilket er på samme niveau som i 2000, jf. fig. 3.21 og fig. 3.22. Opgørelsen dækker dog over store amtslige forskelle. Således havde Bornholms Amt i 2001 en målopfyldelse på over 80 %, mens enkelte amter har en målopfyldelse på under 10 %.

Fig. 3.21 Antal stationer samt antal km målsat vandløb fordelt på målsætningsklasser. A-målsætning (skærpet målsætning) særligt naturvidenskabeligt interesseområdet. B* = B_{1,3}-målsætning (fiskevandmålsætning). C* = C, D, E og F – målsætning (lempet målsætning), vandløb der er påvirket af menneskelig aktivitet: udledning af spildevand, vandindvinding, okker samt afledning af vand. ** eksl. Vestsjællands Amt.

Målsætning		A	B*	C*	Sum
Alle stationer					
	St.	1.211	13.725	2.583	17.519
	%	7	78	15	100
	Km**	1.126	18.334	6.095	25.555
	%	4	72	24	100
Tilsynet 2001					
	St.	431	4.973	1.105	6.509
	%	7	76	17	100

Fig. 3.22 Den procentuelle mål opfyldelse i vandløb i perioden 1991 til 2001.

Selv om der på landsplan ikke ses en udvikling i målsætningsopfyldelsen med flere amter om en forbedret tilstand i de større vandløb, mens der i de mindre vandløb ikke kan spores samme forbedring.

De fleste amter vurderer, at årsagerne hertil primært er spildevandsudledning fra enkelt liggende ejendomme, hårdhændet vedligeholdelsespraksis, herunder regulering af vandløb samt vandindvinding/udtørring.

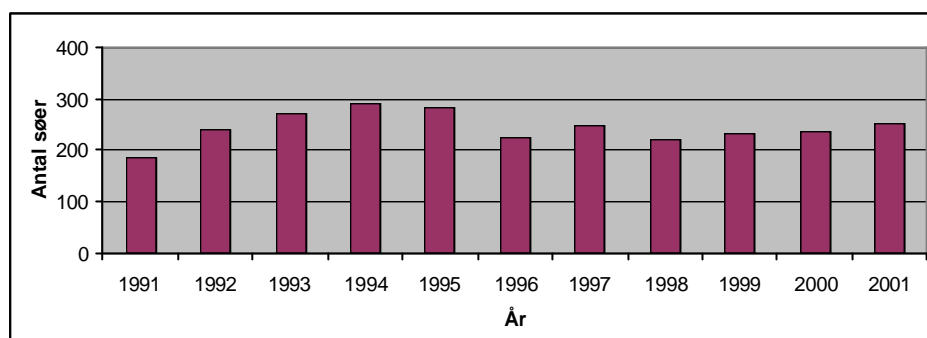
Sønderjyllands Amt lavede i 2000 en analyse af årsagerne til manglende mål opfyldelse fra 1997 til 2000 på 1.112 km målsat vandløb. Heri konkluderes det, at de to væsentligste årsager til manglende mål opfyldelse var hårdhændet vedligeholdelsespraksis/vandløbs-regulering samt spildevandsudledninger fra den spredt bebyggelse. Dårlige fysiske forhold i vandløb samt spildevandsudledninger fra den spredt bebyggelse tegnede sig således for godt 62 % af den manglende mål opfyldelse. Amtet vurderer at større mål opfyldelse først kan opnås hvis der for alvor sættes ind med fysisk genopretning samt skånsom vedligeholdelse af vandløbene.

3.4.2 Tilsyn med søer

Tilsynets omfang

Af 761 målsatte søer blev der i 2001 ført tilsyn med 250 søer. Tilsynets omfang ligger nogenlunde på niveau med antallet af undersøgte søer i de foregående år - jf. fig. 3.23.

Fig. 3.23 Antal søer undersøgt i forbindelse med det regionale tilsyn i perioden 1991 - 2001

Der er dog stor forskel amterne imellem. Således blev der i 2001 i Storstrøms Amt undersøgt 69 søer mens niveauet i de fleste amter ligger mellem 10 – 20 søer.

Metoder anvendt ved tilsynet 2001

Det intensive regionale tilsyn i de højt prioriterede søer omfatter typisk 10-12 tilsyn pr. år. Her undersøges søernes sigtdybde, temperatur- og iltforhold, og der udtages vandprøver til kemiske analyser samt biologiske undersøgelser af plante- og dyreplanktonet. En del amter gennemfører desuden vegetationsundersøgelser, mens et mindre antal også inddrager undersøgelser af fiskebestanden.

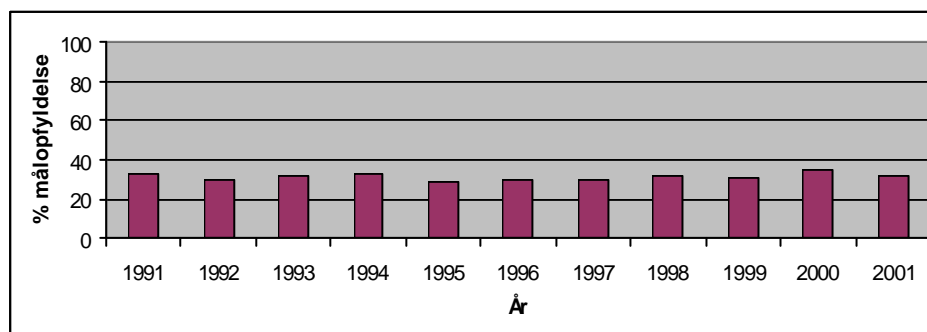
Det ekstensive tilsyn udgør typisk 1-5 evt. 7 tilsyn pr. år. Her gennemføres undersøgelser af iltkoncentration, sigtdybde og temperatur og der udtages prøver til vandkemiske undersøgelser. Nogle amter inddrager endvidere biologiske undersøgelser.

Resultater

Ifølge amternes indrapporteringer er der på landsplan målsat 761* søer heraf er 28 NOVA-søer. Af de 237 søer der indgår i opgørelsen over målsætningsopfyldelsen i 2001, er der en målsætningsopfyldelse på 32 %, hvilket - jf. fig. 3.24 og fig. 3.25 nogenlunde svarer til niveauet inden for den seneste tiårige periode.

* Københavns og Vestsjællands Amter har som generel beskyttelse af søerne B-målsat en række søer i deres regionplaner. Fra disse amter er der i opgørelsen kun medtaget de B-målsatte søer der specifikt er navngivet i regionplanerne.

Fig. 3.24 Den procentuelle mål opfyldelse for søer i perioden 1991-2001

På trods af den dårlige målsætningsopfyldelse er der tegn på, at miljøtilstanden i vore søer er i bedring. Flere amter påpeger således, at selv om en række søer ikke opfylder deres målsætning, ses der over en årrække en positiv udvikling i målsætningsopfyldelsen. Ligeledes konstaterer en del amter et fald i søernes fosforkoncentration, der dog for de fleste søers vedkommende ikke er tilstrækkeligt til, at målsætningerne er opfyldt. Endvidere er der registeret en øget udbredelse af undervandsvegetationen.

Fig. 3.25 Antallet af søer fordelt på målsætningsklasser samt deres %-vise fordeling. 1: det samlede antal målsatte søer. 2: antallet af søer bedømt i 2001. A* = A_{1,3}-målsætning (skærpet målsætning) B-målsætning (basismålsætning). C-målsætning (lempet målsætning).

Målsætning		A*	B	C	Sum
Alle søer					
	Sø st.	207	519	35	761
	%	27	68	5	100
Tilsynet 2001					
	Sø st.	76	163	11	250
	%	30	65	5	100

Amterne vurderer, at de ydre årsager til manglende målopfyldelse primært skyldes udvaskning af næringsstoffer fra landbrugsarealerne samt tilførsel af dårligt rensset spildevand fra de ejendomme der ligger spredt i oplandene til søerne. Desuden nævnes problemer med påvirkning af søernes tilstand fra næringstilførsler fra andehold og put-and-take fiskeri. Som en anden gennemgående årsag nævnes, at tidligere tiders tilførsel af fosfor mange steder stadig ligger ophobet på søbunden og fortsat giver anledning til algevækst og ringe sigtddybde.

3.4.3. Sammenfatning og konklusion for vandløb og søer

Amternes indberetninger for det regionale tilsyn 2001 viser, at miljøtilstanden i vandløb og søer stadig må anses for utilfredsstillende, idet kun 46 % af de undersøgte vandløb og 32 % af de undersøgte søer opfyldte de fastsatte målsætninger. Der er dog tegn på, at miljøtilstanden i både vandløb og søer er i fremgang.

I 2001 blev der ført tilsyn med 250 søer i Danmark. Omfanget af amternes miljøtilsyn med søer har været nogenlunde konstant siden 1989 med et gennemsnit på 220 søer. Set i lyset af at der i Danmark eksisterer ca. 120.000 søer over 100 m², må en tilsynsindsats på godt 200 søer pr. år ikke betragtes som tilfredsstillende. Flere amter tilkendegiver da også, at søtilsynet foregår på et meget lavt aktivitetsniveau. Skov- og Naturstyrelsen skal på den baggrund opfordre amterne til at vurdere, om søtilsynet har et omfang, så det giver et tilfredsstillende billede af miljøtilstanden i søerne.

Efter at vandløbstilsynet har været faldende i perioden 1989-1999 (med ca. 4.800 i 1990) er der en tendens til, at omfanget af tilsynet har stabiliseret sig på ca. 6.500 vandløbsstationer.

Amterne benytter forskellige metoder til bedømmelse af miljøtilstanden i vandløb, men principperne i metoderne er dog identiske. Skov- og Naturstyrelsen har med tilfredshed bemærket sig, at hovedparten af amterne helt eller delvis er begyndt at bruge Dansk Vandløbsfaunaindeks, DVFI i forbindelse med det regionale tilsyn, og at flere amter agter at bruge det i 2002.

4 Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens miljøtilsyn

4.1 Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens tilsynsområder.

Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens miljøtilsynsopgaver er sammensat af en række meget uensartede opgaver, der af forskellige årsager er blevet henlagt til styrelserne.

En række af disse statslige tilsynsopgaver løses i et tæt samarbejde mellem Miljøstyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen og andre statslige myndigheder. I oversigtsform drejer det sig om følgende opgaver:

Fig. 4.1
Tilsynsområder, samarbejdspartnere og anvendte årsværk i Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen til miljøgodkendelser og tilsyn.

Tilsynsområde	Samarbejdspartner	Anvendte årsværk i Miljø- eller Skov og Naturstyrelsen
Kemikalieinspektionen	Arbejdstilsynet, Lægemiddelstyrelsen, Forbrugestyrelsen, Told- og Skattestyrelsen, politiet, kommunerne, miljømyndigheder i EU og Norden	4,90
Genetisk modificerede organismer	Arbejdstilsynet, amtskommunerne	2,2
Emballage til øl og læskedrikke	Told- og Skattestyrelsen, Told- og Skatteregionerne	0,5
Off-shoreaktiviteter: - normalsituation - beredskab	Energistyrelsen	1,9 0,05
Hurtigfærgeruter	Søfartsstyrelsen, Trafikministeriet,	0,6
Skibes aflevering af affald og havnenes modtageanlæg	Ingen	0,005
Københavns Lufthavn	Statens Luftfartsvæsen, Københavns Amt	0,35
Naturgasanlæg	Arbejdstilsynet, Beredskabsstyrelsen, Amtskommuner	0,2

Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen har i 2001 ført tilsyn med overholdelse af reglerne inden for nogle nærmere bestemte lovområder i henhold til: lov om miljøbeskyttelse, lov om kemiske stoffer og produkter m.v., lov om beskyttelse af havmiljøet, lov om miljø og genteknologi, eller visse bekendtgørelser udstedt i medfør af disse.

Herudover forestår Miljøstyrelsen miljøgodkendelser og tilsyn med enkelte konkrete virksomheder og anlæg efter beslutning i medfør af indkaldelsesbe-

stemmelsen i miljøbeskyttelseslovens § 82. Det har i 2001 drejet sig om Københavns Lufthavn samt naturgasbehandlingsanlæg og -lagre.

4.2 Selvstændig årsberetning fra Kemikalieinspektionen.

Miljøstyrelsens kemikalieinspektion varetager tilsyn og kontrol med overholdelsen af lov om kemiske stoffer og produkter samt 35 bekendtgørelser, forordninger, regulativer og cirkulærer, udstedt i medfør af denne lov. Dertil kommer tilsyn med kemiske stoffer og produkter, der er reguleret i 5 bekendtgørelser udstedt efter anden lovgivning.

Tilsynsindsatsen er koncentreret indenfor områder, der har væsentlig betydning for sundhed og miljø.

Der er udgivet en selvstændig årsberetning for Kemikalieinspektionen, der nærmere redegør for tilsynsaktiviteterne og de håndhævelsesskridt, der er foretaget i forlængelse heraf. Der henvises til "Orientering fra Miljøstyrelsen" nr. 6, 2002. Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion – årsberetning 2001.

4.3 Tilsyn med genetisk modificerede organismer

Fig. 4.2 Tilsyn med genetisk modificerede organismer

Tilsyns-område	Anvendte ressourcer i årsværk til godkendelser og tilsyn	Antal med-delte godkendelser	Antal tilsynsbesøg	Antal besøgte virksomheder	Antal modtagne anmeldelser	Antal håndhævelsesreaktioner (henstillinger, påbud m.v.)
Indesluttet anvendelse	1.5	8 ¹	1 ²	1 ²	150 ³	
Forsøgsudsætninger i Danmark	0.2	0	4	4	1	4
Markedsføringsstilladelser	0,5					

¹ Afgørelser truffet af Skov- og Naturstyrelsen om produktionsanlæg og -organismer. Anmeldelse af nye produktioner.

² Tilsyn med salg af organismer til indesluttet anvendelse.

³ Udtalelser til Arbejdstilsynet i forbindelse med klassifikation af laboratorier, forskningsprojekter m.v..

⁴ Tilsynet varetages af amterne.

Godkendelser til **indesluttet anvendelse** af genetisk modificerede organismer til industriel produktion varetages af Skov- og Naturstyrelsen efter "call-in". Med indesluttet anvendelse menes, at organismene anvendes under lukkede forhold.

Det er amterne, som varetager tilsynet med overholdelse af produktionsgodkendelserne og de hertil knyttede vilkår. Godkendelser af indesluttede laboratorie- og storskalaforsøg med genetisk modificerede organismer varetages af Arbejdstilsynet, der fastsætter vilkårene i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen. Arbejdstilsynet underretter Skov- og Naturstyrelsen, hvis der i forbindelse med virksomhedsbesøg konstateres forhold, der ikke er i overensstemmelse med reglerne om transport og import.

Godkendelse af **forsøg med frilandsdyrkning af genetisk modificerede afgrøder**, foretages af Skov- og Naturstyrelsen, der i 1999 overtog hele det genteknologiske område fra Miljøstyrelsen. Det er amterne, som varetager tilsynet med overholdelsen af forsøgsgodkendelsernes vilkår og er ansvarlige for eventuelle håndhævelsesreaktioner.

Godkendelse til egentlig **markedsføring af genetisk modificerede afgrøder** sker efter en fælles EU-godkendelsesprocedure. Skov- og Naturstyrelsen er kompetent myndighed for den danske del af denne godkendelsesprocedure. Import af genetisk modificerede organismer, som er godkendt i et andet EU-land skal anmeldes til Skov- og Naturstyrelsen. Der er ikke givet nye markedsføringstilladelser i 2001, ligesom Skov- og Naturstyrelsen heller ikke er blevet underrettet om import.

4.4 Tilsyn i samarbejde med andre myndigheder

For en stor del af statens/Miljøstyrelsens øvrige tilsynsområder bygger arbejdet på rapportering fra samarbejdspartnere, ligesom en del af miljøtilsynet bygger på gennemgang af virksomhedernes egenkontrol eller anmeldelser til Miljøstyrelsen. Tilsynsområderne er både meget forskelligartede og temmelig komplekse.

Fig. 4.3 Miljøstyrelsens godkendelser, tilsynsbesøg og håndhævelsesreaktioner 1999

Tilsynsområde	Godkendelser	Tilsynsbesøg	Anmeldelser til statslige myndigheder	Håndhævelsesreaktioner
Emballage til øl og læsedrikke	22		400	24
Off shore virksomhed				
- normaldrift:	75	6		0
- beredskab:	16	0		0
Hurtigfærger	6	0		0
Skibes aflevering af affald og modtage-anlæg i havne		0		0
Københavns Lufthavn	1	2	1	1
Naturgasanlæg	1	1		0

Kolonnerne "tilsynsbesøg" og "anmeldelser til statslige myndigheder" supplerer hinanden, idet anmeldelser fra andre myndigheder eller privatpersoner på nogle områder indgår som led i Miljøstyrelsens løsning af tilsynsopgaven.

Der kan knyttes følgende supplerende bemærkninger til oversigtstabellen:

4.4.1 Emballage til øl og læskedrikke

Miljøstyrelsen påser at bestemmelserne i bekendtgørelsen om emballage til øl og læskedrikke overholdes, herunder at drikkevarer, tappet her i landet, markedsføres i returemballager, og at emballagen på importerede varer, der ikke må være af metal, indgår i et pant- og retursystem.

Miljøstyrelsen indgik i 1997 aftale med Told- og Skattestyrelsen om samarbejde i forbindelse med overtrædelser af reglerne om emballage til øl og læskedrikke. På baggrund af aftalen skal Told- og Skatteregionerne indgive politianmeldelse til den relevante politikreds, når de ved skatte- og afgiftskontrol støder på overtrædelser af reglerne om emballage til øl og læskedrikke. Politiet foretager herefter en nærmere undersøgelse af sagen med henblik på senere tiltalerejsning, herunder eventuel beslaglæggelse af lagre af drikkevarer i ulovlig emballage.

Det er ligeledes praksis, at når Miljøstyrelsen modtager anmeldelser fra private om overtrædelse af bekendtgørelsen, så retter styrelsen henvendelse til Told- og Skattestyrelsen, der så efterser om reglerne i bekendtgørelsen er overtrådt og eventuelt indgiver politianmeldelse. Miljøstyrelsen har i 2001 modtaget omkring 400 - hovedsageligt telefoniske - anmeldelser. Det høje antal skyldes, at Told- og Skatteregionerne i sommermånederne gennemførte en storstilet razzia i kiosker, frugt- og grøntforretninger m.v. Under razziaen fandt Told & Skat betydelige mængder læskedrikke, som blev solgt ulovligt i Danmark. Det medførte, at mange af de involverede butikker/importører kontaktede Miljøstyrelsen med henblik på at få oplyst reglerne.

Miljøstyrelsen modtager kopi af politianmeldelser og afgiver på politiets anmodning udtalelser til sagerne, blandt andet om forslag til bødestørrelser. Herudover har politiet også på eget initiativ indledt straffesager.

Der gøres opmærksom på, at bekendtgørelse om emballage til øl og læskedrikke er ændret pr. 15. januar 2002.

4.4.2 Off shore virksomhed

På offshoreområdet er der i 2001 anvendt 1,7 årsværk til godkendelser og 0,2 årsværk til tilsyn. Miljøstyrelsen har foretaget i alt 75 godkendelser i form af såvel små enkeltgodkendelser som større generelle tilladelser.

Miljøstyrelsens tilsyn med offshorevirksomhed består hovedsagelig i vurdering og kommentering af redegørelser og indberetninger fra operatørerne i den danske del af Nordsøen. Kontakter med operatørerne foregår som regel ved møder, som ikke fysisk finder sted på platformene i Nordsøen. Der har været afholdt sådanne møder med 4 større virksomheder.

Styrelsens reaktioner i 2001 bestod dels i påbud om fremsendelse af oplysninger og redegørelser, dels i ændrede vilkår for efterfølgende godkendelser.

4.4.3 Off shore beredskab

Miljøstyrelsen fører tilsyn med, at olie- og kemikalieberedskabet for faste/flytbare havanlæg og olierør på havbunden på den syddanske kontinental-sokkel er i overensstemmelse med Miljøstyrelsens bestemmelser.

Tilsynet består primært i Miljøstyrelsens deltagelse i egentlige øvelser og syntetiske øvelser samt ved besøg hos de forskellige operatører samt gennem godkendelse af operatørernes beredskabsplaner og den beredskabsmæssige godkendelse ved flytning af havanlæg, samt gennem de kvartalsvise møder i Aktionskomitéen. Der er i 2001 foretaget 16 godkendelser af beredskabet ved flytning af havanlæg.

4.4.4 Hurtigfærger

Bekendtgørelse om miljøgodkendelse af hurtigfærgeruter trådte i kraft i november 1997. Etablering af hurtigfærgeruter eller indsættelse af en ny færge på en eksisterende rute kræver forudgående miljøgodkendelse. Godkendelsen meddeles af Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen i fællesskab. Miljøstyrelsen behandler klager over forurening fra hurtigfærger. I 2001 har Miljøstyrelsen ikke modtaget klager over forurening fra hurtigfærger.

Skov- og Naturstyrelsen behandler klager i forhold til rutens indvirkning på natur, miljø, friluftsliv og kulturminde. Skov- og Naturstyrelsen har ikke i 2001 modtaget klager eller henvendelser om, at et rederi har overtrådt bestemmelserne om sejlads på en godkendt rute. Hverken Skov- og Naturstyrelsen eller Miljøstyrelsen har fundet anledning til af egen drift at føre tilsyn.

4.4.5 Tilsyn med skibe og med havnenes modtageordninger for affald.

Ifølge bekendtgørelse nr. 631 af 27. juni 2000 om modtageordninger for affald fra skibe, samt om skibes aflevering af affald skal havnene have modtagefaciliteter for skibenes affald. Skibene er forpligtigede til at aflevere affaldet i havnen. Større skibe skal ydermere anmelde affaldsmængderne inden anløb.

Miljøstyrelsen har tilsynet med bekendtgørelsen. Tilsynet er ikke opsøgende, idet strategien har været, at styrelsen udelukkende ville reagere på henvendelser og klager, jf. i øvrigt bekendtgørelsens § 17. Der har i 2001 ikke været nogle henvendelser. Dog har Miljøstyrelsen foretaget en stikprøveundersøgelse vedrørende lystbådehavnenes etablering af modtageanlæg for kloakspildevand.

4.4.6 Københavns Lufthavn

Miljøstyrelsens tilsyn omfatter støj og luftforurening fra afvikling af flytrafik i lufthavnen. Tilsynet med de øvrige dele af lufthavnens virksomhed (flyhangarer, værksteder, spildevand, jordforurening, beskyttelse af grundvand m.v.) varetages af Københavns Amt.

En væsentlig del af styrelsens tilsyn er baseret på gennemgang af resultaterne af Københavns Lufthavns omfattende egenkontrol. De indberettede resultater af egenkontrollen har ikke givet anledning til håndhævelsesreaktioner. Besigtigelse af lufthavnen i forbindelse med et tilsynsbesøg har dog givet anledning til en indskærpelse over for lufthavnsselskabet. Herudover modtager Miljøsty-

relsen indberetninger fra Statens Luftfartsvæsen om de flyoperationelle forhold i forbindelse med beflyvningen af lufthavnen.

4.4.7 Naturgasanlæg

Miljøstyrelsen fører tilsyn med naturgaslagrene i Lille Thorup (Viborg Amt) og Stenlille (Vestsjællands Amt) samt gasbehandlingsanlægget i Nybro (Ribe Amt). I henhold til Seveso II-direktivet samt bekendtgørelsen om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer, bekendtgørelse nr. 106 af 1. februar 2000 skal der udarbejdes et systematisk inspektionsprogram for virksomheder der er omfattet af direktivet og bekendtgørelsen. Et sådant program er blevet udarbejdet i år 2001. Miljøstyrelsen gennemførte i år 2001 tilsynsbesøg på gasbehandlingsanlægget i Nybro samt på System Kontrol Centret i Vejen. Endvidere blev der holdt formøder med Arbejdstilsynet og Beredskabsstyrelsen vedrørende tilsynsbesøg på gaslagrene i Ll. Torup og Stenlille, tilsyn der skal finde sted i starten af år 2002. Der er endvidere blevet meddelt miljøgodkendelse til udvidelse af oppumpningskapaciteten fra gaslageret i Stenlille.

Dansk Olie og Naturgas fører en omfattende egenkontrol, og udarbejder dokumentation til Miljøstyrelsen i det omfang Miljøstyrelsen ønsker det, samt rapporterer om uregelmæssigheder på anlæggene og om eventuel afblæsning af naturgas. Miljøstyrelsen modtog i 2001 en rapport fra DONG vedrørende et større gasudslip fra gasbehandlingsanlægget i Nybro. Udslippet havde ingen uheld til følge, men Miljøstyrelsen fandt dog at uheldet burde afrapporteres. Miljøstyrelsen har ikke i 2001 modtaget klager fra omboende over anlæggenes drift, hvorfor der ikke har været behov for håndhævelsesaktioner.